STINE-DESTINE-DESTI

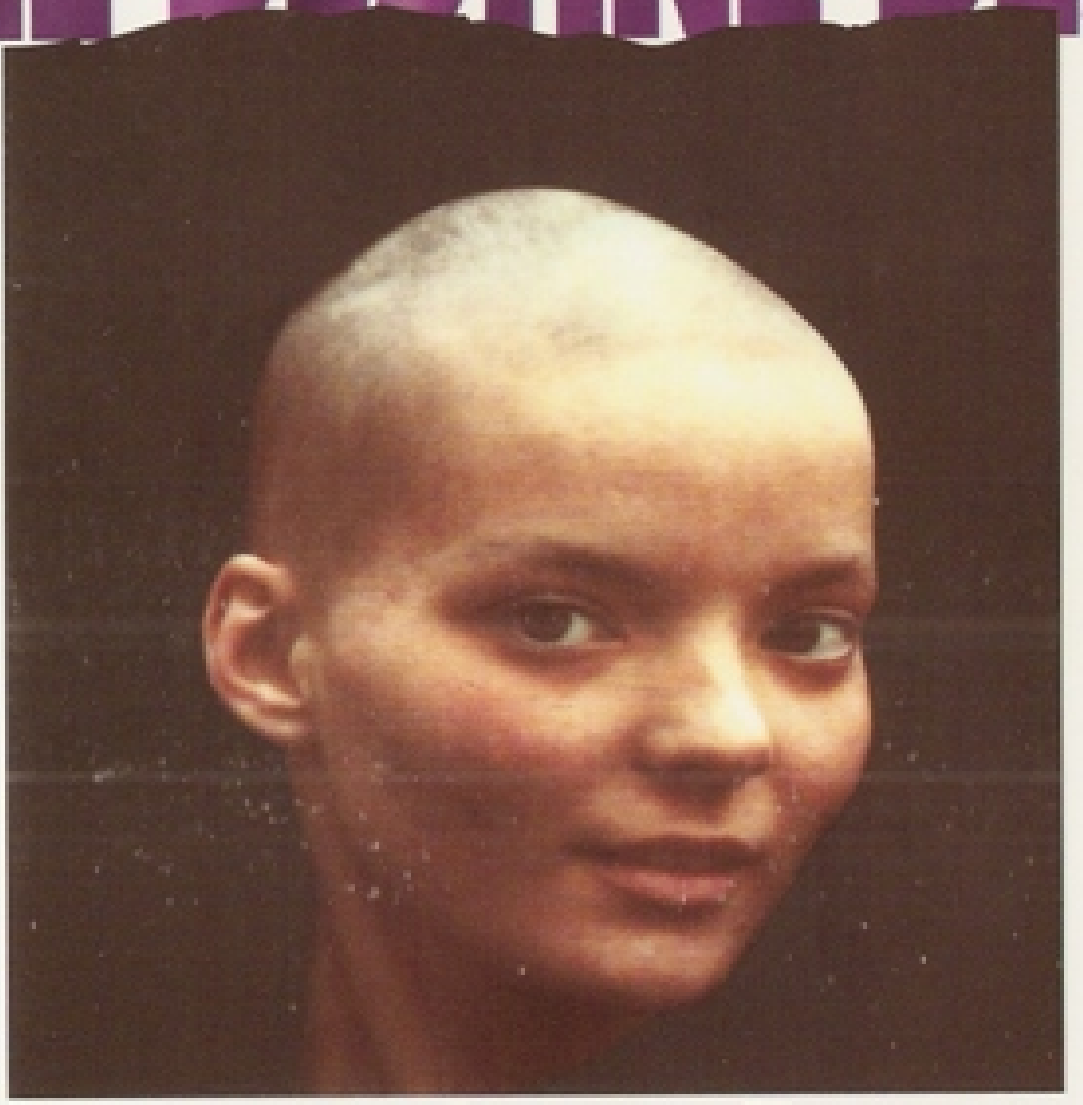

CHRISTEL ȘI ISABELL ZACHERT

NE REVEDEM ÎN PARADISUL MEU

Isabell nu are decât 15 ani când se îmbolnăvește de cancer, dar nu se lasă doborâtă de boală. Nu va mai supraviețui decât un an, dar pe acesta îl va trăi mereu animată de speranță și totodată pregătindu-și familia pentru inevitabila întâlnire cu moartea.

GEMMA PRES

CHRISTEL ŞI ISABELL ZACHERT

NE REVEDEM ÎN PARADISUL MEU

Traducere şi note de Alexandra Bârna

Titlul original: *WIR TREFFEN UNS WIEDER ÎN MEINEM PARADIES,* 1993

Christel Zachert s-a născut la Berlin. În oraşul natal a promovat examenul de bacalaureat, apoi a dobândit o diplomă comercială, iar în 1961 s-a căsătorit. Împreună cu soţul ei, s-a mutat la Bonn. În 1962, respectiv 1966 şi 1967 s-au născut copiii ei Christian, Isabell şi Matthias. Din 1971 până în 1982 a lucrat la secţia de planificare financiară şi control a unei firme mijlocii. Din 1984, Christel Zachert este consultant financiar independent.

Dedic această carte soţului meu şi fiilor noştri
Christian şi Matthias.
Mulţumesc domnului doctor Töbellius pentru
prietenia dovedită şi doamnei von Löbbecke
pentru grija ce mi-o poartă.

Christel Zachert

Ich habe ein etwas schlechtes Gewissen Mutti gegenüber, weil ich Sie nicht schlafen lasse.
Meine lieben Eltern, ich danke Euch so tausendmal, daß Ihr mich mit einer solchen Hingabe pflegt. Ich habe Euch unendlich lieb und werde immer bei Euch bleiben.
Ich befinde mich im Moment in einer sehr melancolischen Stimmung. Ich kann die Stimmung aber nicht bewerten als angenehm oder unangenehm. Ich bin ich Grunde unwahrscheinlich müde und mir fallen

schon fast die Augen zu
aber wenn ich mich daran
zum schlafen hin lege,
kann ich nicht schlafen.
Ich kann mir einfach nicht
vorstellen daß ich bald
nicht mehr da sein soll.
Ich wollte mein Leben
noch richtig genießen:
mit Jungen und Männern
etwas flirten, die Liebe
entdecken und später
einmal heiraten. Ich
hätte sehr gerne Jöbi ge-
heiratet, weil ich mich
bei Ihm geborgen fühle
wir uns ohne Worte so
gut verstehen.
Einen Wunsch habe
ich noch in diesen
Leben:

ich möchte Jöb ver-
stehen, von Ihm ge-
halten und getröstet werden.
Ich möchte so gerne weiter
leben, aber ich glaube
nicht, daß ein Wunder
mich rettet.
Ich bin zu müde. Ich
höre auf und bete zu
Gott, daß er mir einen
süßen Schlaf und ei-
nen angenehmen Traum
schenkt. Bitte lieber
Gott, tue mir den Gefallen.

Isabell

Ich bin abwechselnd ganz
glücklich und dann zu
Tode betrübt. Vorhin
war ich unheimlich
verwirrt, nach-
dem ich mit

Dr. Herr gesprochen habe, wobei
mir während seinem Gespräch
alles klar erschien. Meistens
muß ich allerdings dann
doch weinen, wenn er mit
mir redet.
Gerade eben waren 6 Kinder
hier oben und haben Sankt
Martinslieder gesungen. Ich
habe mich unheimlich darüber
gefreut, war alles auch
sehr ergriffen und mußte
danach sehr weinen weil
es so viele Erinnerungen
wachgerufen hat.
Claudia und Brigitte haben
mich unheimlich nett ge-
tröstet.
Sogesehen wäre die beste
Zeit zu sterben anfang
Januar.

„Mi-am dorit mereu ca în ceasul morţii
să mă ţină de mână. Avea un râs atât de nostim!
Îl numeam Töbi. Oare se cădea?
Dar la urma urmei nu era un Töbi oarecare, era
Töbi *al meu!”*

15 noiembrie 1982

După zece ani.

Iubita mea fiică!

Am sosit în Ardeni, în casa de vacanţă a unei bune prietene. Mă bucur de pe acum că voi fi cu tine, că vom discuta îndelung şi ne vom împărtăşi atâtea gânduri. Aici am liniştea necesară pentru a mă lăsa dusă – purtată în lumea amintirilor.

Acum zece ani ne-ai luat-o înainte, plecând în paradisul tău. Ai avut dreptate: nu te-am pierdut. Cât de mult ne-ai susţinut, ne-ai sprijinit şi apărat încrederea, cu tăria ta! În acele ore în care ai zăcut inconştientă am luat jurnalul şi am citit cu voce tare pentru noi, cei aflaţi la patul tău, însemnările tale din ultimele săptămâni, însemnări făcute anume pentru noi; din acel moment, prima şi cea mai arzătoare dorinţă a mea a fost să le împărtăşesc şi altora acest testament. Sunt sigură că aceasta este şi dorinţa ta.

Sper să descopăr izvorul tămăduitor al amintirilor şi nu deprimanta Vale a Plângerii. Împrejurările, totuşi, îmi sunt favorabile. Mă simt apărată şi ocrotită de grija maternă pe care mi-o poartă o prietenă apropiată pe care tu n-ai mai apucat s-o cunoşti, dar căreia i-am povestit despre tine. Ea este cea care m-a încurajat în intenţiile şi proiectele mele, m-a invitat în casa ei de vacanţă din Ardeni, ea are grijă să nu duc lipsă de nimic şi veghează totodată ca gândurile mele să nu rătăcească prin Valea Plângerii.

Urmând chemarea inimii, vreau să încerc să mai parcurg o dată acel an, cel mai intens în trăiri din toată viaţa mea şi ultimul din viaţa ta – al cincisprezecelea, al şaisprezecelea an al tău. A fost un an plin de bucurii supreme şi dureri de nedescris, de speranţe seducătoare şi deznădejde totală. Dar cu toată greutatea lui dureroasă, a fost pentru noi şi un an de mare fascinaţie. Pentru că, pe parcursul acestui an, am fost martorii transformării tale dintr-o adolescentă vioaie, plină de viaţă, optimistă, adică o fată cât se poate de normală, într-o femeie în toată firea. Medicii, surorile, de fapt toată lumea care în acel răstimp a împărtăşit soarta ta, soarta noastră, toţi au simţit această forţă de atracţie. Faptul că ai murit ca o regină care-şi lua rămas-bun de la toţi cei dragi şi care, ca să zic aşa, îşi organiza singură ceremonia de adio – acesta a fost harul destinului tău.

Să pornim, deci! Vreau să încerc să fac ce mi-am propus. Când la capătul vieţii mele, Dumnezeu mă va întreba cum mi-am folosit darul vieţii, iar pentru mine asta înseamnă şi a dărui altora ceea ce tu ne-ai dăruit prin viaţa

şi moartea ta, n-aş vrea să stau în faţa Lui îngăimând vreo scuză.

Tata şi cu mine ne întorceam de la Roma. Era prima călătorie pe care o făceam fără voi, copiii. Tu şi fraţii tăi, Christian şi Matthias, eraţi mândri nevoie mare că vă lăsasem singuri o săptămână întreagă. Noi, pe de altă parte, simţeam că trecusem într-o nouă etapă a căsniciei noastre. Soseam acasă plini de frumoase impresii de călătorie şi însufleţiţi de o mare bucurie.

Era sâmbătă seara. Ne grăbeam să ajungem cât mai devreme, pentru că Matthias împlinea în acea zi paisprezece ani. Christian şi Matthias ne-au întâmpinat cu bucurie, dar tu, aşa spuneau băieţii, te culcaseşi deja şi probabil dormeai. Nu mică ne-a fost mirarea, dar ţi-am respectat hotărârea. Totuşi, la un moment dat, te-ai trezit probabil; ai ieşit din camera ta, erai palidă şi slăbită, arătai bolnavă. Am fost foarte îngrijoraţi din cauza ta, aşa că duminică dimineaţa, la prima oră, tata te-a dus la medicul nostru de familie. Doctoriţa a diagnosticat o infecţie gripală neglijată, ţi-a prescris penicilină şi a recomandat efectuarea unei radiografii, după ce temperatura va fi scăzut.

Duminica aceea a fost o zi plină – plină cu relatări din călătoria noastră de la Roma, dar şi cu mii de întrebări, tot mai stăruitoare, adresate vouă. Undeva tot trebuia să găsim explicaţia pentru o „gripă” aşa de rebelă. Fuseseşi la o petrecere, dar asta nu putea fi cauza îmbolnăvirii. Cu două zile în urmă ai fost la club, ai înotat două mii de metri, apoi te-ai dus la saună şi te-ai întors acasă cu bicicleta. Bicicleta… da, bicicleta aia veche, fără schimbător de viteză, care se conduce cu atât efort – ei da, asta trebuie să fi fost cauza! (în paranteză trebuie să-ţi spun că şi azi Matthias ţine enorm la bicicleta aia veche şi merge aproape zilnic cu ea la facultate). Încă în acea duminică ai făcut o afirmaţie care ne-a reţinut atenţia: „Dacă sunt într-adevăr bolnavă, atunci sunt foarte bolnavă, şi asta de mai demult.”

Într-adevăr, luni şi marţi febra a scăzut, dar tu erai din ce în ce mai slăbită. Şi ţi-a mai apărut şi o umflătură în zona coastelor, care nu era o vânătaie, iar noi nu ne explicam cum de apăruse. Cu patru săptămâni în urmă fuseseşi într-o excursie cu clasa; atunci te loviseşi în acel loc. Miercuri ai început să ai dificultăţi de vorbire. Şedeai pe pat şi n-aveai aer, te sufocai. L-am sunat pe tata la serviciu, a venit

repede acasă şi-am pornit-o cu tine la spital – trebuia să ne lămurim dacă era vorba de o pneumonie simplă sau una dublă. După numai o oră am aflat: era o tumoare malignă.

Imediat după ce ţi s-a făcut radioscopia pulmonară, ni s-a spus că va trebui să începi chiar din acel moment un tratament staţionar: viaţa îţi era în mare pericol. A fost chemat medicul-şef. Pentru ca să nu te sufoci, a fost nevoie să ţi se facă pe loc o puncţie la plămân. Nu ne-am mişcat de lângă tine şi am văzut că lichidul pe care ţi-l scoteau din plămân era roşu. Când a schimbat canula, doctorul Petri a trimis-o pe prima la laborator, pentru analiză, apoi l-a contactat prin radio pe şeful spitalului, doctorul Töbellius. „Avem aici o tânără pacientă, cred că v-ar interesa cazul", i-a spus. Toată procedura s-a desfăşurat în tăcere, toţi erau foarte concentraţi, nimeni nu ne-a dat vreo explicaţie. Tata şi cu mine făceam mari eforturi să ne păstrăm calmul. Tu erai foarte curajoasă. După ce au umplut două sau trei canule, au oprit procedura; nu puteau scoate mai mult lichid din plămâni, altfel ţi-ar fi provocat un colaps circulator. Între timp ţi se pregătise patul într-o cameră în care se mai afla o fată.

Imediat ce te-am văzut instalată, i-am căutat pe medici. Jos, la laborator, l-am găsit pe dr. Petri şi i-am cerut să ne spună fără ocolişuri cum estima situaţia. Şi ne-a spus fără ocolişuri că era vorba de o tumoare malignă în stadiul final. Încă nu se putea pronunţa asupra tumorii. Ne-am simţit ca păliţi în moalele capului. Ne luptam să nu ne pierdem cu firea. În clipa aceea m-a străfulgerat amintirea unei scene trăite cu douăzeci de ani în urmă: momentul în care medicii ne-au spus, mamei mele şi nouă, celor patru fraţi că mama avea o tumoare la plămâni şi că nici măcar bunul Dumnezeu n-ar mai putea face vreo minune pentru a o salva. Mama a murit după două săptămâni. Eu aveam doar nouăsprezece ani.

Am înţeles imediat cât de gravă era situaţia, situaţia ta, a noastră. Nu aveam voie şi nu vroiam să-ţi transmitem spaimele noastre. Tu trebuia să-ţi concentrezi toate puterile pentru a face faţă durerilor şi suferinţelor. Încă nu-ţi puteam spune ceea ce ştiam.

Ziua aceea, aşa cum o programaserăm, ar fi trebuit să fie una deosebit de frumoasă. Oma[1], mama lui tata, urma să se întoarcă dintr-o călătorie din Japonia. Aveam de gând să o aşteptăm la aeroport şi să sărbătorim cu toţii evenimentul. Pentru Oma această călătorie fusese foarte

importantă. Ea a trăit mulţi ani în Japonia; de fapt, mama ei este japoneză, iar tatăl – german. Oma încă mai vorbeşte perfect limba japoneză. La Universitatea Matsumoto, generaţii întregi de studenţi japonezi au urmat cursurile de limbă şi cultură germană predate de Opa[12], Zachert-Sen-sei, cum îl numeau ei. Şi acum, după atâta vreme, în Japonia este venerat ca important niponolog. De întreaga veneraţie purtată de japonezi răposatului Sen-sei a avut parte şi Oma, aşa că s-a întors în Germania fericită, recunoscătoare Celui de Sus pentru că la vârsta de 74 de ani i-a mai fost dat să poată face o călătorie atât de minunată.

Încă din spital am decomandat tot, am schimbat întregul program. Dar seara – tu erai atât de obosită, de vlăguită! – am ţinut să trecem pe la Oma pentru a sta de vorbă cu ea. Cred că nu am pomenit cuvântul tumoare, ci i-am spus doar că era o boală foarte gravă. Ne-a dat pentru tine un pandantiv de aur, o amuletă din racla Inage de la Kawasaki, proprietatea familiei Ichikawa. Domnul Konoske Ichikawa a fost studentul lui Opa. Amuleta îţi va purta noroc, ne spuse Oma.

În drum spre casă am mai trecut o dată pe la spital. În acea noapte în secţie era de gardă un doctor tânăr, care ne-a invitat să intrăm în salon, să te mai vedem o dată, dar noi pur şi simplu n-am mai avut curajul s-o facem. Am rămas în picioare, în faţa uşii de la salonul tău, atât. Doctorul a încercat să ne consoleze, să ne încurajeze, asigurându-ne că tu dormeai la acea oră. Ajunşi acasă, le-am spus băieţilor doar strictul necesar, nu le-am dat niciun fel de amănunte. Dar Matthias şi Christian erau disperaţi; nu puteau înţelege cum şi ce se întâmplase şi nu ştiau ce va mai fi. Atunci am simţit cu toată claritatea că aceea fusese ultima zi din copilăria şi adolescenţa lor!

Tata şi cu mine am plâns, ne-am zbuciumat; ne tot întrebam ce şi cât trebuia să-ţi spunem ţie, ce să spunem celorlalţi. Cândva, într-un târziu am adormit.

A doua zi a trecut cu tot felul de activităţi medicale. S-au continuat investigaţiile cu cele mai diferite aparate şi procedee. Noi am primit sarcina să strângem şi să aducem la spital toate fişele, însemnările şi rapoartele medicale, toate radiografiile şi buletinele de analize care ţi se făcuseră până atunci – şi erau, într-adevăr, o grămadă. Ultimul control medical ţi se făcuse cu doar patru săptămâni în urmă; o radiografie a coastelor şi o

hemogramă. Analizele s-au făcut după ce, întorcându-te dintr-o excursie şcolară – o călătorie cu vaporul pe canalele navigabile din Olanda – ai povestit că te-ai lovit foarte tare în partea dreaptă, în zona coastelor şi că de atunci aveai permanent dureri foarte mari în locul acela. Aşa că te-am trimis imediat la doctoriţa de familie. Din fericire nu aveai nicio coastă fracturată, iar analizele au ieşit bune.

Mai erau apoi toate certificatele şi analizele legate de operaţia de la gleznă. În vară făcuseşi o necroză[3], iar durerile deveniseră insuportabile, încât şi cei de la Clinica Universitară, şi profesorul Dederich au recomandat intervenţia chirurgicală.

Din fericire, rezultatul biopsiei a fost negativ. Totuşi, pentru tine, operaţia a fost ca o lovitură a sorţii: ai fost obligată să renunţi la majoritatea activităţilor sportive, iar sportul, exerciţiile fizice în general erau pentru tine nişte necesităţi elementare. Cel mai tare ai suferit pentru că ţi s-a interzis practicarea tenisului – tocmai ţie, o jucătoare atât de pasionată! (Mai am şi acum, acolo, în dulapul cu vitrină, toate cupele şi trofeele câştigate de tine). Totodată ţi s-a interzis definitiv şi practicarea joggingului. Ţi-a fost aproape imposibil să accepţi aşa ceva! Când, la o vreme după operaţie, ţi s-a scos gipsul, ai încercat să te reacomodezi treptat cu înotul şi cu mersul pe bicicletă. Dar pe atunci asta nu ţi se părea suficient, de vreme ce sportul era, pur şi simplu, fericirea vieţii tale. Şi, vai, câte renunţări aveau să urmeze!

Am făcut rost chiar şi de fişele din 1968, de la clinica de pediatrie. Atunci, la vârsta de doi ani, ai scăpat ca prin minune după o căzătură care ţi-ar fi putut fi fatală. Ai făcut o comoţie cerebrală gravă, care a necesitat trei luni încheiate de îngrijire. Atunci am avut sentimentul că Dumnezeu ni te-a dăruit a doua oară.

Am adunat toate hârtiile şi fişele, dar cred că doctorilor de la spital nu le-au fost de mare folos.

După ultimele investigaţii, în acea după amiază doctorii ştiau deja că tumoarea se extinsese în tot corpul. Noi încă nu ştiam. Seara, dr. Töbellius a venit la patul tău, împreună cu şeful secţiei de chirurgie. I-am urmărit cu toată atenţia. Şedeau pe pat, în spatele tău şi-ţi examinau zona costală. Nu vorbeau, se înţelegeau din priviri. Dar când au terminat consultaţia, chirurgul a trecut uşor cu mâna peste coastele tale, părea aproape o mângâiere, şi a emis scurt şi surd,

mai mult printr-o mişcare a buzelor, cuvântul-silabă „plin”. În acea clipă am ştiut care era diagnosticul. Cei doi au hotărât să te opereze, pentru a face o biopsie. Vroiau să determine felul tumorii. Dar mai întâi trebuia scoasă apa din plămân, aşa că au hotărât introducerea unui cateter permanent, pe durata următoarelor zile.

Vineri am avut prima discuţie mai lungă cu doctorul Töbellius. A fost extrem de delicat cu noi. Din punct de vedere medical, diagnosticul era, cred, cât se poate de limpede: dur şi fără vreo speranţă. Era vorba de un sarcom, o tumoare de tip corneean, dintre cele mai agresive. Dar dr. Töbellius s-a străduit să nu ne ia, ci dimpotrivă, să ne întărească speranţele.

L-am întrebat: „Cât timp mai poate trăi Isabell?” N-a răspuns. Am insistat: „Dacă starea fizică a fiicei noastre se înrăutăţeşte în ritmul ăsta, nu mai rezistă nici cinci zile”. M-a privit cu ochii aceia mari, căprui. Atât. N-a adăugat nimic. Am înţeles: din punct de vedere medical era doar o chestiune de zile. Asta dacă nu se întâmpla un miracol. Dar doctorul s-a străduit şi a reuşit să ne insufle tocmai încrederea în posibilitatea producerii unui miracol. Şi, ceea ce era mai important, ne-a convins că această speranţă şi încredere trebuia să ţi-o transmitem şi ţie. Din ziua aceea încrederea noastră în omul ăsta a fost nelimitată.

Luni urma să se ia proba de ţesut pentru biopsie. Am fost tot timpul lângă tine. Ai primit şi o mulţime de vizite. Fiecare dorea să te mai vadă o dată. Din fericire ai fost atât de ocupată cu toţi musafirii, că n-ai mai apucat niciun moment de linişte şi, ca atare, nici n-ai mai putut să ne pui întrebări.

Sâmbătă după amiază au venit să te viziteze la spital fratele meu mai mic, Siegfried, care trăieşte la Mannheim, împreună cu soţia sa, Ulli, şi cu Sascha, fetiţa lor de numai patru săptămâni. Siegfried făcea eforturi vizibile pentru a-şi reţine lacrimile. Noroc că adusese cu el nelipsitul aparat de fotografiat. Te-a privit numai prin lentila aparatului, făcându-ţi o mulţime de poze. Iar tu, slavă Domnului, nu-i puteai vedea ochii. Te-ai distrat grozav cu micuţa Sascha. Cred că pentru tine a fost minunat să poţi ţine în braţe un bebeluş atât de mic. Era ca un simbol al vieţii, pur şi simplu, iar Siegfried şi cu Ulli au simţit asta şi au dorit ca fiinţa aceea atât de fragedă să-ţi transmită un pic din forţa ei vitală.

Ai început să scrii scrisori. Încă de vineri i-ai scris naşei tale Ines. De şase luni Ines suferea de cancer, iar tu i-ai fost dintotdeauna foarte apropiată.

14.11.1991

Dragă Ines!

Sunt din nou la spital, dar am să-ţi povestesc pe îndelete tot ce s-a întâmplat.

După cum cred că ştii, părinţii mei au fost plecaţi o săptămână la Roma, profitând de ocazia că Rolli, care ţine un seminar acolo, tocmai plecase în SUA, aşa că locuinţa lui era liberă.

Au plecat cu nişte prieteni, pe 29, trecând toată răspunderea în mâinile noastre, ale celor cinci copii din casă. Eram cinci, adică:

1. noi trei, fraţii

2. Marie, aflată la noi ca oaspete[4] pentru un an (are douăzeci de ani, este o belgiancă de limbă franceză şi ne înţelegem grozav cu ea!),

3. tot în vizită la noi se afla o prietenă de-a mea din Belgia, Caroline Hopchet, cea în a cărei familie mi-am petrecut vacanţa de toamnă.

Cum Christian şi Matthias n-au prea ţinut cont că ar avea şi ei nişte obligaţii şi cum nici nu se prea face să-ţi încarci oaspeţii cu sarcini gospodăreşti, eu am fost cea care le-am preluat pe toate, dar recunosc că Marie mi-a fost de mare ajutor.

În săptămâna aceea am avut în fiecare zi probleme mai mari cu respiraţia şi bineînţeles că nu m-am dus la doctor, pentru că am crezut că e o bronşită şi apoi oricum trebuia să mă ocup de casă şi de băieţi. Vineri, Caroline şi Marie au plecat. Dar în timpul săptămânii Caroline mă însoţise zilnic la scoală.

Sâmbătă am făcut curăţenie în casă şi în aceeaşi seară s-au întors ai mei, aducând cu ei o grămadă de impresii din călătoria la Roma.

Cred că au tras o mare spaimă văzându-mă, cică eram albă ca varul, mi se împleticeau picioarele şi mă sufocam.

Duminică dimineaţă, tata m-a dus şi la doctoriţa noastră de familie, iar ea a spus că aveam un început de pneumonie. Febra şi toate celelalte s-au mai potolit, dar eu mă sufocam tot mai tare, nu puteam respira şi mă durea umărul drept, indiferent în ce poziţie stăteam. Pentru

miercuri după-masă doctoriţa noastră ne-a aranjat o programare la spital, la radiologie. Abia mi-au făcut radiografia, că ne-au şi anunţat că eram în pragul unei stări care îmi punea viaţa în pericol, pentru că tot plămânul drept îmi era plin de apă şi apăsa foarte tare pe inimă şi pe plămânul stâng. Nici nu mi-au dat drumul acasă, ci mi-au făcut imediat o puncţie. Apoi, joi, au continuat cu analizele pentru a găsi cauza. Mi-au scos şi lichid din şira spinării, cu o seringă, iar vineri mi-au introdus un cateter permanent în pleură, între plămân şi coaste.

Niciodată nu mi-aş fi închipuit că va trebui să suport nişte lucruri atât de oribile.

Dar să ştii că aici, la spital toată lumea e nemaipomenit de amabilă. Doar am mai fost destul prin spitale, dar nicăieri n-a fost o atmosferă atât de prietenoasă.

Tot miercuri s-a întors şi Oma din Japonia şi ne-a adus tuturor cadouri frumoase. Lui Bolko, unchiul meu, i-a adus un walkman – ăsta e un casetofon mic, mic de tot, cu cască de ascultare – şi ieri, când a fost să mă vadă, Bolko a adus cu el aparatul şi, uite-aşa, mi l-a făcut cadou! A fost tare drăguţ din partea lui! Mami şi tati vin foarte des pe la mine, iar Christian şi Matthias vin şi ei des. Până acum au venit în fiecare zi cel puţin şapte persoane, dar odată au fost chiar cincisprezece. Toţi sunt drăguţi cu mine. Asta e foarte plăcut.

De multe ori am primit complimente pentru ceasul de la tine, mereu mi s-a spus că e tare nostim. Îl folosesc zilnic şi o fac cu mare plăcere.

Salutări şi sărutări la toţi ai tăi. Ţie, draga mea Ines, îţi doresc tot binele din lume.

Belli, spitalizata

P.S. Am dureri şi de aceea scriu destul de greu.

Luni s-a făcut prelevarea ţesutului pentru biopsie. Din fericire n-ai avut probleme circulatorii din cauza anesteziei. După intervenţia respectivă ţi s-a repartizat o cameră separată, iar surorile ne-au mai adus un pat, aşa că fie tata, fie eu puteam rămâne peste noapte la tine. Acum au început marile frământări: discuţii din cele mai intense, gândurile cele mai obsedante, coşmaruri din cele mai cumplite. Vor fi oare în stare să te trateze? Mai ai vreo

şansă? Cât vei mai rezista? Oare s-ar putea să te vindeci, totuşi? Încercam din răsputeri să te ferim de genul ăsta de gânduri şi întrebări. Tata şi cu mine ne puneam întrebări, ne exprimam incertitudinile – doar din priviri, fără un cuvânt; din când în când, însă, ieşeam pentru câteva minute din salon. Poate că şi pe tine te munceau aceleaşi întrebări. Dar mai aveai o mare reţinere în a le formula. Poate că erai şi prea slăbită pentru a te frământa cu astfel de gânduri.

Când te vegheam nopţile, mi se trezea amintirea ultimelor două săptămâni din viaţa mamei mele, retrăiam suferinţele acelea indescriptibile, durerile ei cumplite, o revedeam implorând, disperată, moartea. Toate astea mă copleşeau, nu mă puteam debarasa de ele. În toiul nopţii stăteam culcată lângă tine, eram trează şi mă tot aplecam asupra ta pentru a-ţi simţi respiraţia slabă şi liniştită.

Eram torturată de un gând oribil: oare n-ar trebui să te scutesc, scumpa mea Isabell, de soarta asta cumplită? Dar din fericire speranţa într-un posibil miracol m-a făcut să renunţ. E atât de chinuitor să vezi cum suferă o persoană iubită. Noaptea, şi tata se gândea tot la tine.

Hans Zachert Bonn, 17.11.1981

Scumpa mea!

Înainte de a merge la culcare, încă o vorbă cu tine.

Sper că voi putea adormi, căci îmi lipseşte pupicul tău de noapte bună! Dacă l-aş avea, aş putea dormi liniştit, dar aşa mă tot gândesc: oare ce faci acum, dormi? Te chinuie durerile? Mă linişteşte întrucâtva faptul că mama e la tine. Dacă aş putea să iau măcar o parte din febra şi din durerea ta asupra mea, scumpa mea, aş face orice pentru ca tu să te faci bine cât mai repede. Fie ca sentimentul că noi toţi te iubim nespus de mult să îţi dea putere, bunul meu copil. Ca tată te iubesc şi te respect ca pe acea fiinţă mică de la care am avut parte de atâtea fapte bune, de drăgălăşenie şi fericire. Fă-te repede sănătoasă, ca să te avem din nou acasă! Ne lipseşti tare mult!

În gând te pup şi te strâng în braţe cu toată dragostea şi sper că voi visa cu tine.

Tati

Se ivesc zorile, începe o nouă zi. Azi am avut o discuţie cu dr. Töbellius. A încercat să ne lămurească în două privinţe. Pe de o parte, că trebuia să privim adevărul drept în faţă, iar acest adevăr era cumplit: era o boală cu deznodământ fatal. Ca să fim realişti: nu mai putea fi vorba decât de prelungirea scurtei tale vieţi. Cu tratament – o prelungire de, poate, câteva săptămâni sau, în cel mai bun caz, de câteva luni. Fără tratament – poate câteva zile. Nimeni n-ar fi vrut şi n-ar fi putut să o spună foarte precis. Pe de altă parte, doctorul insista să ne menţinem speranţa, credinţa într-un posibil miracol. Ne-a spus că el însuşi fusese martorul unor cazuri de vindecare pe care medicii nu şi le puteau explica. Ne-a şi povestit despre câteva dintre ele, fapt care ne-a mai dat ceva curaj. L-am întrebat care erau condiţiile şi posibilităţile pentru efectuarea unei chimioterapii. Spera să obţină un loc pentru tratament la clinica din Köln, la profesorul Jäger. Am insistat, l-am rugat, l-am implorat pur şi simplu să te lase să rămâi la spitalul din Bonn. Dar dr. Töbellius era de neclintit în hotărârea lui. Dacă ar fi fost să ai cumva o singură şansă de ameliorare, atunci numai la secţia de oncologie condusă de profesorul Jäger. Ne-a mai spus că îţi va cădea tot părul, că pacienţii care urmează o chimioterapie au adesea o stare foarte proastă, se simt rău şi că acest tratament se repetă de mai multe ori. Eram la pământ, distruşi. Ce şi cum era să-ţi spunem? Doctorul ne-a promis că ne va ajuta.

În după-amiaza aceleiaşi zile şedeam tuspatru pe patul tău. Dr. Töbellius ţi-a adus la cunoştinţă rezultatele investigaţiilor şi ţi-a explicat gravitatea bolii. Nici o singură dată măcar nu a pronunţat cuvântul „cancer”, ci, referindu-se la boală, folosea numai termenul de tumoare. Când l-ai întrebat dacă era vorba de cancer, ţi-a răspuns liniştit că şi cancerul este o formă de tumoare; ceea ce aveai tu era un sarcom.

Te-a întrebat dacă doreşti să urmezi un tratament şi ţi-a spus că, dacă nu se va întreprinde nimic, vei muri foarte curând. I-ai răspuns că vrei să trăieşti şi să urmezi tratamentul. Apoi a încercat să te convingă să accepţi transferul la clinica din Köln. L-ai rugat, l-ai implorat să-ţi permită să rămâi la spitalul din Bonn, dar nu s-a lăsat convins. Luase deja legătura cu profesorul Jäger, iar acesta îi promisese un loc începând din prima zi a săptămânii următoare. A încercat să te consoleze, povestindu-ţi despre

prietenul său, profesorul dr. L., care era medic-şef la profesorul Jäger în secţie şi care avea să se ocupe personal de tine. Dar noi, toţi trei, am fi preferat să rămânem la spitalul din Bonn.

Nu ştiam ce ne va aştepta. Toţi trei eram nişte victime şi atât. Însă pentru fiecare fărâmă de şansă eram gata să facem orice. Dr. Töbellius ţi-a promis că te va vizita la Köln. Cu felul tău fermecător de a fi ai reuşit să-i mai smulgi o promisiune pe care, mai târziu, a şi respectat-o: după ce la Köln se va fi stabilit cu precizie tratamentul, acesta ar putea fi continuat la Bonn, nu-i aşa?! Pentru cazul că acest lucru va fi posibil, ţi-a promis dr. Töbellius, îţi va ţine mereu la dispoziţie un loc în spital.

Hans Zachert Bonn, 19.11.1981

Scumpa mea micuţă Isabell!

Astăzi dr. Töbellius ne-a spus, ţie şi nouă, de ce boală suferi. Cât de curajoasă şi cât de stăpânită te-ai arătat în timp ce-i ascultai explicaţiile! Sunt aşa de mândru de tine! Fetiţa mea dragă e mai tare ca mine – şi asta cu toate că tocmai tu eşti cea care suferă. Ce fiinţă formidabilă eşti! Mama şi cu mine suntem foarte îngrijoraţi din cauza ta, dar totodată avem convingerea fermă că te afli pe mâini cât se poate de bune şi că vei primi ajutorul de care ai nevoie şi că-ti vei recăpăta sănătatea. Acum trebuie ca noi toţi să ne concentrăm forţele pentru ca tu să te faci iar sănătoasă. Asta este credinţa noastră profundă şi suntem hotărâţi să facem tot ce se poate face pentru a atinge acest scop.

21.11.1981

Scumpul meu tată!

Scrisoarea de la tine m-a făcut atât de fericită, nici nu-ţi pot spune cât de fericită, pentru că în rândurile ei e aşa de multă dragoste.

Câteodată mă mir şi mă întreb dacă eu chiar merit să am parte de atâta iubire. Dar astfel de situaţii sunt importante. Din când în când, ele trebuie să mai spargă obişnuinţele de fiecare zi, pentru a ne arăta tuturor cât de mult ne iubim de fapt şi că numai nimicurile obişnuite sunt cele care parcă acoperă această mare dragoste dintre noi.

Iată că acum regret adesea că îmi pierdeam prea repede răbdarea cu Matthias. Am crezut întotdeauna că el nu mă iubeşte, dar acum este atât de bun cu mine şi atât de dulce, încât trebuie să recunosc cât de nedreaptă am fost cu el.

Tot aşa sunt mereu surprinsă câtă dragoste pui tu în grija pe care mi-o porţi. Încerci să-mi ghiceşti orice dorinţă înainte ca eu s-o fi exprimat. Şi lui mami îi sunt foarte recunoscătoare. Adesea am fost morocănoasă, dar ea nu şi-a pierdut niciodată răbdarea cu mine.

Christian a devenit un frate atât de bun şi de înţelegător, iar Marie dă şi ea o mână de ajutor oricând şi oriunde este nevoie.

Voi sunteţi oamenii cei mai buni din lume!

Pe tine te iubesc tare, tare de tot şi mă bucur de dragostea ta pentru mine. Cât de mult îmi lipseşte această dragoste atunci când nu eşti lângă mine, am simţit în vacanţă, cât am stat la Lou.

Mii de sărutări de la fiica ta
care te iubeşte, te iubeşte mult de tot!

Hans Zachert 21.11.1981

Tocmai am citit drăgălaşa ta scrisoare, al cărei conţinut este atât de plin de simţăminte profunde. Am fost foarte mişcat şi îţi sunt foarte recunoscător pentru cuvintele atât de bune pe care mi le adresezi. Am observat că, iată, prin scrisori ne spunem lucruri mai profunde decât atunci când stăm de vorbă faţă-n faţă, pentru că în scris parcă dăm expresie mai bine şi mai exact sentimentelor noastre. Am să-ţi scriu cât mai des, încercând să-ţi fiu cât se poate de aproape, buna mea fetiţă. Dar să ştii că nu e aşa cum crezi, că abia acum, când eşti la spital, inimile noastre bat pentru tine. Noi, părinţii, am ştiut dintotdeauna că avem în tine un copil cât se poate de bun şi fermecător. De obicei, aceste lucruri nu se spun copiilor, dar în vremuri ca acestea, cu necazuri, dureri şi pericole, faptul că ţi le spunem trebuie să-ţi dea putere şi bucurie. Dacă ai putea privi în inima mea, ai vedea că mama şi cu tine aveţi acolo un loc aparte; şi băieţii au, bineînţeles, locul lor, dar dragostea mea pentru ei este un pic mai altfel.

Copilul meu iubit, îi cerem şi lui Dumnezeu ajutor pentru vindecarea ta. Cu toată dragostea te îmbrăţişează şi te sărută dulce.

Tatăl tău

În ultimele zile petrecute la spitalul din Bonn ai avut o mulţime de vizite. Sâmbătă ni s-a permis să-ţi mai spălăm o dată părul. Încă nu avusesem curajul să-ţi spunem că-l vei pierde de tot. Duminică a mai venit o dată Siegfried şi a făcut o serie întreagă de poze. Fotografii cu Belli – cu coamă, cu moţ, cu părul în vânt, cu capul dat pe spate şi cu privirea galeşă… Apoi ţi-a venit o idee: te muncea gândul că nu pregătiseşi cadourile pentru Crăciun. Oricum până la Crăciun nu mai erau decât cinci săptămâni. Ne-am gândit să facem o fotografie de familie, pe care s-o multiplicăm şi s-o trimitem în dar celor dragi. Se înţelege că ideea le-a surâs şi lui Christian, şi lui Matthias. Ei, şi din acea clipă „furtuna" bliţului de la aparatul de fotografiat abia s-a înteţit. Aşa ne-am petrecut ultima duminică la spitalul din Bonn. Şi nimeni n-a avut curajul să rostească vreun gând trist sau să spună vreo vorbă mai rea sau să se arate iritat, deşi nervii noştri erau pe cale de a plesni de atâta încordare.

Pentru luni dimineaţa fusese comandată ambulanţa. Doi tineri ne-au dus cu maşina serviciului de urgenţă la clinica din Köln. Drumul a fost îngrozitor, pentru că ţi s-a făcut rău; a trebuit să oprim pe autostradă, iar tu ai coborât din maşină şi ai vomitat. Te simţeai prost, ţi-era foarte rău, chiar şi fără chimioterapie.

Sosiţi la Köln – era 23 noiembrie – totul a început cu aşteptarea. Ţi s-a repartizat un pat într-un salon în care se mai afla o bolnavă, o doamnă în vârstă. Profesorul Jäger era plecat la un seminar în străinătate, dar urma să se întoarcă în cursul acelei săptămâni. Medicul de secţie era un tânăr oarecare, un om şters. I-am uitat numele, dar ţin minte că avea o barbă neagră. Ştii tu la cine mă refer. Răspunsurile lui erau de o platitudine incredibilă, de genul „Cu toţii trebuie să murim odată, dar nimeni nu ştie când". Cu tine, ăsta chiar că o nimerise! Profesorul L. a apărut după masă. A fost prima rază de speranţă la Köln: un medic cu prestanţă, sigur pe sine, cu o atitudine paternă. Încă nu putea dispune începerea unui tratament, trebuia să aştepte întoarcerea şefului său, iar pe de altă parte mai erau necesare câteva analize.

Pentru a doua zi a fost programată o tomografie asistată la computer. Tata a venit la tine după serviciu. Eram foarte

trişti că nu puteam rămâne peste noapte lângă tine, dar ne-a fost imposibil să obţinem pentru tine o cameră separată. Secţia respectivă era un pavilion particular, mic, vechi, care nu mai corespundea exigenţelor şi necesităţilor din ziua de azi. Iar în comparaţie cu atmosfera prietenoasă din spitalul acela modern din Bonn, şocul la ideea că va trebui să trăieşti aici săptămâni de zile a fost cu atât mai puternic. Pe de altă parte, asistentele, care de ani şi ani de zile se ocupaseră numai de îngrijirea unor pacienţi cu boli tumorale, erau la rândul lor călite, mai desensibilizate şi cam istovite de puteri. Dar cu toate acestea îşi dădeau toată osteneala imaginabilă pentru a-şi îndeplini datoria. Atunci când rănile cicatrizate, una lângă alta, îţi acoperă sufletul ca un fel de înveliş cornos – pentru că altfel nu poţi suporta la infinit starea asta de suferinţă cumplită din jurul tău – atunci este imposibil să mai fi totodată şi sensibil, şi vesel, în acea seară, plecând de la Köln spre casă, ne-a durut sufletul în sensul cel mai concret al cuvântului.

Când am revenit la Köln, în dimineaţa următoare, pe tine te duseseră deja la tomografie, în clădirea principală. Patul tău era gol, dar pe el am găsit un plic adresat „Pentru părinţii Zachert”.

24.11.1981

Dragii şi bunii mei părinţi!

Aveam să vă spun atât de multe, dar tocmai am fost deranjată, iar apoi am readormit, pentru că somniferul tot îşi mai făcea efectul.

Acum, când nu mai puteţi fi în preajma mea în orice clipă, mă simt atât de părăsită şi însingurată, mică şi bolnavă! Simt cât de importanţi mai sunteţi pentru mine, cât de multă nevoie am de voi şi cât îmi lipsiţi în toată forfota asta de aici.

Aici, unde de fapt sunt mult mai aproape de vindecare, am mereu impresia că v-aş putea pierde, pentru că ăstora de aici le sunt, în fond, indiferentă – nu însă şi vouă.

Vă iubesc atât de mult, mult, mult!

Belli

Pe parcursul acelei săptămâni la Köln, plămânul tău a strâns din nou apă. Cu fiecare zi îţi era mai greu să vorbeşti. Din nou te-au legat de tubul de oxigen. În acele

zile ţi-am citit „Micul prinţ” de Saint-Exupery – şi de câte ori mi se strângea sufletul şi-mi tremura glasul!

Joi a sosit profesorul Jäger, un medic cu multă prestanţă, o personalitate puternică, aducând cu el întregul bagaj al experienţei sale profesionale. Întâlnirea dintre voi doi s-a petrecut sub semnul unui înalt respect reciproc. Pentru tine, el era omul de la care aşteptai să facă o minune. Pentru el, tu erai din ce în ce mai mult o pacientă neobişnuită. Oricât ar fi fost de reţinut, adesea îmi dădea impresia că te privea ca pe o nepoţică.

Ne-a spus că încă nu era edificat asupra structurii tumorii. Analiza care se făcea pe proba de ţesut recoltată dura câteva săptămâni. Dar în cazul tău nu se mai putea aştepta cu tratamentul până atunci. Se afla, ne spuse, în situaţia unui vânător care, în plină noapte, în pădure, era obligat să scoată puşca, să tragă şi să-şi nimerească vânatul. Aşa că a decis să aplice schema H.O.K.[5] încă în acea zi de joi ţi-au aplicat sonda subclaviculară[6]. Iar în noaptea aceea, înainte de începerea primei serii de tratamente, a trebuit să te lăsăm din nou singură. Trebuie să fi fost o noapte groaznică pentru tine: toate necunoscutele, întrebările şi spaimele, durerile şi suferinţa (ai avut un acces puternic de febră, cu frisoane şi zvârcoleli) au fost atât de mari, încât ai rugat să fie chemat medicul de gardă. Nu ştiu ce ţi-a spus, dar efectele acelei convorbiri aveam să le constat chiar a doua zi. În orice caz, te-a lămurit în toate privinţele, explicându-ţi inclusiv că urma să-ţi pierzi tot părul. În dimineaţa următoare am înţeles cât se poate de limpede faptul că, hotărându-ne să nu vorbim cu tine despre asta, comisesem de fapt o greşeală de neiertat. Însă curajul este un dar, o virtute care ţi-e dată sau nu, dar pe care nu ţi-o poţi cumpăra şi nici impune. Curajul trebuie să-ţi vină, să-ţi crească din interior.

27.11.1981

Draga mea Lou!

Când am primit scrisorile voastre, m-a apucat plânsul, atât de mult m-am bucurat de ele. Mă bucur de pe acum la gândul zilelor de odihnă pe care le voi petrece la voi.

În clipa de faţă chiar că aş avea nevoie de ceva odihnă. Doar ştii că am fost transferată la Köln, în nesuferitele astea de clinici universitare. Aici zac acum, la secţia

domnului profesor dr. Jäger, un medic celebru, într-un pavilion vechi şi plasat departe de tot, iar de luni şi până ieri, adică joi, tot timpul a trebuit să mă duc la investigaţii dincolo, în aripa cealaltă. Clinicile astea au un transport intern foarte prost, nişte „care-combi" mici, pe care a trebuit să le aştept până la o oră întreagă în „blocul cu paturi", cum se numeşte clădirea modernă de aici.

Şi taman ieri am avut din nou două investigaţii grele şi dureroase. La 10:30 m-au dus dincolo, mai întâi mi-au scos cu seringa nişte ţesut din plămân, după care mi-au introdus un cateter mic prin vena claviculară dreaptă, până la inimă, apoi mi-au cusut sonda de piele. Aşa că acum din corpul meu stă ieşită tot timpul o bucată de sondă, de vreo 10 cm. După aceste două operaţii – între timp se făcuse ora 12:30 – tot ieri, m-au mai şi radiografiat, iar apoi a trebuit să aştept până la 14:30 să vină să mă ducă înapoi. Atunci am observat la un moment dat că tot tubul acela era plin cu sânge. Tubul era agăţat de un aparat de perfuzie, pe un stativ pe care trebuia să-l duc permanent cu mine. Lucrul ăsta evident că era foarte rău, pentru că tubul se astupa cu sânge, iar acum trebuia curăţat. Oricum, nu mă grăbesc să mă mai duc prea curând în clădirea aia nesuferită. E atât de mare, încât a fost împărţită pe niveluri: -2; -1; 0; 1;...; 4; 18. Acolo am tot timpul impresia că mă aflu pe un aeroport. Dacă părinţii mei n-ar fi atât de buni şi de săritori şi dacă nu m-ar vizita cât de des li se permite să o facă – şi la fel şi Oma, şi prietenii mei buni, vizitele astea se programează întotdeauna dinainte – atunci să ştii că în săptămâna asta aş fi fost distrusă. Marţi pur şi simplu mi-am plâns tot amarul în braţele lui mami. Ziua a fost plină de necazuri, încă de la trezire, când am avut nişte tulburări circulatorii, apoi m-au dus dincolo, iar acolo nu mă cunoaşte nimeni. Aia nu aveau niciun fel de hârtii, iar eu a trebuit să mă lupt singură, pur şi simplu, pentru tot şi orice. În ziua aceea mi-am dat seama cât de gravă este boala mea şi am fost atât de nefericită cum nu ştiu dacă am mai fost vreodată în toată viaţa mea!

În spitalul ăsta mare eşti făcut praf, pur şi simplu. Vreau să plec de aici cât se poate de repede. După primul tratament îmi vor permite să plec pentru patru până la şase săptămâni, probabil înapoi, la spitalul din Bonn, acolo unde m-aţi vizitat şi voi şi mi-aţi făcut o bucurie atât de mare.

Nici nu ştiţi cât de dragi îmi sunteţi cu toţii. Voi aţi putea să-mi fiţi o a doua familie. Cu Caroline m-am înţeles atât de minunat, iar Manuelle m-a îngrijit cu atâta căldură şi dragoste în săptămâna petrecută la voi!

Sau poate, cine ştie, mi se va permite să plec acasă. Dar va trebui să fiu foarte atentă, pentru că terapia asta are şi efecte secundare care însă nu se cunosc. S-ar putea să-mi cadă tot părul – ceea ce chiar mi-aş dori, dacă în schimb aş fi scutită de alte efecte secundare.

Fotografiile mi-au plăcut foarte mult, pentru că am putut recunoaşte imediat care este locul. Când o să vă vizitez data viitoare, vreau să vă ajut cât voi putea şi cât îmi veţi permite.

Te rog să-i saluţi din partea mea pe toţi ai tăi. Carolinei îi voi scrie separat. Vă îmbrăţişez pe toţi tare, tare şi vă sărut din toată inima.

Isabell

Vineri au început tratamentul. Se pare că l-ai suportat minunat, cel puţin în comparaţie cu ceea ce erau obişnuiţi să vadă. În plus, acum aveai şi o cameră singură, aşa că unul din noi putea rămâne cu tine şi peste noapte.

Duminică la prânz tata a venit cu Matthias şi Christian. Te-ai bucurat enorm că eram din nou împreună, toţi cinci. Christian, care pe atunci îşi făcea ucenicia într-un magazin de materiale sportive, a adus patru sau cinci costume de trening, să ai de unde alege, gest pe care l-ai apreciat foarte mult. Dar cea mai mare fericire a fost pentru tine faptul că, după numai două zile de tratament, plămânul tău dădea semne evidente de ameliorare, dovadă că opriseşi deja alimentarea cu oxigen – şi asta încă din ajun. Acum puteai vorbi din nou tare şi limpede, ba chiar ai vrut să continui să citeşti cu glas tare dintr-o carte. Până atunci niciodată nu mi se întâmplase să constat că bucuria, fericirea poate fi atât de obositoare. Eram literalmente lac de transpiraţie.

După amiaza, tata şi cu mine am „schimbat ştafeta”. Aşa numeam noi momentul când ne schimbam veghea la patul tău. Eu am plecat cu băieţii la mătuşa Eva şi soţul ei, care ne invitaseră împreună cu Oma în prima duminică de Advent[7]. În ziua aceea purtam în suflet toate speranţele acestei lumi.

Am înţeles foarte repede cât de important era să fim tot timpul lângă tine, pe toată durata tratamentului şi cât de

mult puteam contribui în felul acesta la succesul terapiei. Fiind lângă tine, încercam să-ţi mai reducem spaimele, iar vorbind cu tine să-ţi abatem gândurile de la faptele triste, ghidându-ţi-le pe cât posibil spre lucruri frumoase, purtătoare de speranţe. De câte ori întrezăream posibilitatea să-ţi facem o bucurie, nu ezitam să întreprindem orice pentru a ţi-o face. Aplicarea schemei H.O.K. a durat opt zile şi a reuşit din plin. Sosise momentul să ne organizăm programul. Tata şi cu mine vroiam să ne asigurăm că măcar unul din noi va putea fi permanent lângă tine. Eu lucram doar jumătate de normă, dar tata trebuia să fie la serviciu toată ziua, aşa că… asul era în mâna mea.

M-am gândit să renunţ la serviciu, dar tu ai respins hotărât o astfel de variantă. Ţineai cu tot dinadinsul ca viaţa noastră să se desfăşoare în continuare în limite normale. Pe deasupra, ştiai foarte bine cât de importantă era munca pentru mine. Orice modificare în modul nostru de viaţă ţi s-ar fi părut generatoare de incertitudini, de nesiguranţă.

Între timp, în jurul nostru se adunase, protector, un cerc de prieteni care ne-au fost de mare ajutor. Era vorba de rezolvarea unor treburi practice, cotidiene, aparent mărunte, dar astfel ne-am putut concentra mai bine toate forţele pentru marea noastră problemă. O familie de prieteni, de exemplu, ne-a pus la dispoziţie una din cele două maşini ale lor, aşa că de-acum înainte „schimbul de ştafetă” se putea face mai uşor şi cu mai mare economie de timp. Vecina noastră, doamna Braun, strângea rufele noastre din uscătoria casei şi mi le aducea gata călcate. Inge, o altă prietenă de-a noastră şi mama lui Maren, cea mai bună prietenă a ta, venea cu mare plăcere să te viziteze, deşi Maren însăşi era imobilizată într-un cărucior cu rotile, în urma unei paraplegii. (Tatăl lui Maren, Hans-Jürgen, şi tatăl tău erau prieteni din fragedă copilărie, încă din vremea când trăiau amândoi în Japonia, o prietenie la a treia generaţie: Oma şi bunicii lui Maren mai întreţin şi azi relaţii strânse de prietenie!) În ce vă priveşte, tu şi Maren eraţi prietene bune încă de la vârsta de cinci ani, iar la şcoală, la Gimnaziul Amos Comenius aţi fost din prima zi colege de clasă. La opt ani, Maren s-a îmbolnăvit foarte grav.

5.12.1981

Draga mea Maren

Scrisorile tale îmi dau întotdeauna putere. Îţi mulţumesc pentru ele. Şi poezia e minunată. Am să o prind în pioneze pe perete.

Calendarul de Crăciun pe care mi l-aţi trimis îmi face mare plăcere. Cel mai mult îmi plac aricelul şi medalionul rotund.

Faptul că profesoara mea de muzică, doamna Bell, mi-a scris, m-a impresionat foarte mult. Te rog să-i spui că m-am bucurat foarte tare când am primit scrisoarea ei, care chiar m-a încurajat. Se vede că s-a străduit tare mult să mă îmbărbăteze. Eu cred că tu ai fost aceea care, în zilele mele cele mai grele, mi-ai înţeles cel mai bine toate gândurile. De aceea îmi şi dai atâta putere.

Ieri, când am vorbit la telefon, am înţeles că nu te simţi chiar foarte bine. Să ştii că eu şi încă cineva ne gândim mult la tine.

Buna mea Maren, te îmbrăţişez şi te rog să transmiţi salutări din partea mea dragei şi bunei tale familii.

Belli

Ori de câte ori reuşea să-şi aranjeze câteva ore libere pentru a veni să te vadă, Inge mă anunţa din vreme, pentru ca între timp eu să mă pot duce la slujbă. Tot ea a fost cea care a rezolvat şi problema cu căderea părului. După cinci sau şase zile de tratament, părul tău arăta ca mâncat de molii. Ghemotoacele alea pâsloase nu se mai lăsau pieptănate. Să-l tundem? Nici n-aş fi fost în stare să deschid vorba despre asta, cu tine. Mi-ai cerut să-ţi aduc de acasă bascul roşu, sub care ţi-am îndesat smocurile alea dezordonate – tot ce mai rămăsese din părul tău. Făcând haz de necaz, spuneai că arăţi ca un papagal, doar aveai şi o pijama galbenă. Inge pur şi simplu n-a mai suportat să te vadă aşa. Ea a fost cea care ţi-a sugerat, într-o discuţie, că ar fi mai nimerit să te tundem, iar tu ai acceptat, din fericire. Aşa am şi făcut.

Oma s-a dovedit şi ea un sprijin important. La cei şaptezeci şi patru de ani ai ei călătorea cu mijloacele de transport în comun de la Bonn la Köln, pentru a sta dimineţi întregi în spital. Niciodată până atunci nu ştiusem să apreciez la justa valoare norocul de a avea o familie mare şi prieteni săritori. Desigur, cu condiţia ca prietenia

să fi existat şi să fi fost cultivată înainte de astfel de momente de cumpănă. În situaţii grele, valoarea individuală a prietenilor o poţi recunoaşte limpede şi instantaneu, ca într-o strălucire de lumină. Din fericire a fost un singur caz, al unei familii de prieteni, în care ne-am înşelat: în toată acea perioadă nici măcar nu s-au arătat prea impresionaţi de situaţia ta, a noastră. Culmea, tocmai ei, care se bucuraseră de atâta bine şi ajutor din parte-ne! Încă şi azi îmi vine greu, recunosc, să vorbesc cu ei. Dar acest caz a fost şi a rămas singura noastră dezamăgire.

Până şi Lou şi Albert, prietenii noştri din Belgia, încercau să ne ajute, să ne îmbărbăteze – pe tine şi pe noi. Când Lou, vorbind cu tine la telefon, simţea că erai deprimată, se suia în maşină şi venea de la Anvers la Köln, respectiv la Bonn (în funcţie de locul unde te aflai în momentul respectiv) pentru a-ţi aduce puţină bucurie şi destindere. Caroline, fiica ei şi buna ta prietenă, se străduia să-ţi scrie cât mai mult şi cât mai des, pentru a-ţi putea fi un necesar partener de conversaţie. Pe parcursul ultimilor doi ani, cu ocazia vizitelor pe care vi le-aţi făcut reciproc la Anvers şi la Bonn, între voi se statornicise o prietenie sinceră şi profundă. Axel, singurul băiat dintre copiii lui Lou, îţi scria scrisori în franceză. De vorbit, vorbea o germană destul de corectă, dar în scris dorea să se exprime în limba lui maternă. În general te-ai simţit întotdeauna foarte bine în familia lui Lou, cu cei patru copii, cei doi câini, mulţimea de păsări şi acea grădină uriaşă a lor.

17.12.1991

Dragă Axel,

M-am bucurat nespus de mult că, în ciuda lipsei de timp, ai reuşit să-mi scrii. Cred că trebuie neapărat să învăţ franceza, dacă nu de altceva, cel puţin ca să ne putem înţelege în scris. Am avut destule greutăţi până am descifrat scrisoarea de la tine! Dar până la urmă tot am reuşit. Sper că tu nu vei avea prea multe probleme cu scrisoarea mea!

Mă bucur să aflu că până acum te-ai descurcat bine la toate examenele. De fapt, tu ar trebui să devii un foarte bun grădinar. Te interesează domeniul ăsta, te interesează chiar foarte mult, şi pe deasupra mai poţi face şi singur tot felul de experienţe în sera (se spune/scrie „sairre”?) ta. Oricum, e bine să ştii că eu cel puţin am toată încrederea în tine!

Cred că anul acesta voi avea cel mai frumos Crăciun – pentru că acum îl văd altfel. Sunt atât de fericită că nu trebuie să-l petrec în spital!

Dragă Axel, consideră-te îmbrăţişat şi sărutat cu drag, de mine, în speranţa că ne vom revedea curând.

Isabell

După o săptămână s-a încheiat prima serie de tratamente. Cu toţii eram curioşi şi nerăbdători în aşteptarea rezultatelor de la ultimele analize. Tomografia indica o descreştere netă a tumorii. Eram pe calea cea bună. Profesorul Jäger era de părere că prin acest tratament nimerise drept la ţintă.

Marea problemă era acum leucopenia[8]. În perioada de după tratament, hemograma ţi-a ieşit tot timpul foarte prost. Practic, sistemul tău imunitar era la pământ. Asta însemna că orice bacil, oricât de mic şi neînsemnat, te putea da peste cap.

Pentru a evita orice pericol de contaminare, a trebuit să intrăm împreună cu tine în carantină, adică să ne izolăm. Ni se recomandase ca, pe cât posibil, să nu părăsim camera, iar atunci când era inevitabil, să o facem numai cu un halat special şi cu mască pe gură. Şi vizitatorii care veneau la tine erau obligaţi să se îmbrace în halate sterile şi să poarte mască.

Iată ce le scriai lui Lou şi familiei ei:

9.12.1981

Dragii mei!

De fapt am vrut să vă spun toate astea încă de aseară, dar mă durea gura atât de tare (este unul din efectele secundare ale terapiei), încât nu puteam vorbi. După cum ştiţi, tratamentul s-a terminat sâmbătă, iar ieri mi-au făcut un consult ca să vadă cât a fost de eficient. Medicul consultant a putut spune imediat că tumoarea s-a îmbunătăţit vizibil. De fapt, eu mă şi simt bine şi este prima dată că stau singură timp de câteva ore.

Acum trec printr-o fază în care nu am în mine niciun fel de anticorpi – la gripă, etc. De aceea mi s-a recomandat ca, pe cât posibil, să nu pună nimeni mâna pe mine, iar cine vrea să vină la mine în salon trebuie să poarte mască. Când ajung acasă, mă duc să-mi tund rămăşiţele

„frumoaselor mele bucle castanii”. E mai practic şi mai uşor de îngrijit în perioada următoare.

Vreau să-mi fac o tunsoare scurtă dar cât mai îndrăzneaţă, în speranţa că tot o să vă mai plac şi la viitoarea noastră întâlnire.

În timpul terapiei am slăbit şase kilograme! Aşa că a fost destul de bine că înainte am fost mai dolofană. Cred că acest Crăciun va fi unul din cele mai frumoase pentru mine, căci sunt atât de felicită să fiu din nou acasă şi totodată pot constata efectiv cât mă simt de bine. În cazul în care s-ar întâmpla să nu aveţi ce face în timpul vostru liber şi dacă aveţi cumva chef să înregistraţi ceva muzică, să ştiţi că m-aş bucura la nebunie să primesc de la voi o bandă înregistrată. Acum ascult mult pe walkman, încât zău că m-aş bucura tare, tare de tot.

De pe acum mă bucur la gândul de a vă revedea cândva. Vacanţa de toamnă parcă a trecut de o veşnicie!

Vă iubesc tare mult, pe toţi. Multe, multe pupături dulci, focoase, nemaipomenite! A voastră, aproape însănătoşită,

Isabell

P.S. Salutări locuitorilor patrupezi ai casei!

Izolarea ne-a creat o situaţie şi mai complicată, dar ne-am străduit să ne petrecem timpul cât mai frumos în această perioadă. Am făcut rost de cărţi frumoase pentru tine şi pentru mine. În această fază de leucopenie ai parcurs, trăind alături de eroii povestirilor, „Pe aripile vântului” şi apoi „Angelique”, toate volumele. Eu am citit „Michelangelo” şi „Vincent van Gogh”. Atât fraţii tăi cât şi copiii lui Lou ne-au înregistrat cele mai frumoase casete, curând am primit şi un televizor. Ceva mai târziu, tot în perioada de leucopenie, Christian şi Matthias au început să rămână şi ei, la sfârşit de săptămână, respectiv în vacanţă, câte două-trei zile cu tine. Am încercat să ne bucurăm din plin de fiecare clipă de destindere, de tot ce se putea organiza cât de cât în acest cadru atât de limitat. La începutul perioadei respective, cel mai important subiect pentru tine era Crăciunul. Simţeai nevoia să pregăteşti fiecăruia o bucurie, o surpriză. Tricotai căciuliţe şi scriai scrisori. Până şi foştilor tăi colegi de clasă le-ai adresat o scrisoare, pe care dirigintele a citit-o în faţa clasei. Din păcate n-am mai putut recupera această scrisoare, s-a

pierdut, dar îmi amintesc perfect întregul ei conţinut. Fiind bolnavă, erai perfect conştientă ce mare lucru înseamnă posibilitatea de a învăţa, de a merge la şcoală, şi acest lucru ai ţinut să-l împărtăşeşti colegilor tăi. Dacă aş fi fost profesoară, aş fi înrămat această scrisoare şi aş fi păstrat-o la loc de cinste.

Dar păstrez în schimb scrisoarea pe care i-ai trimis-o de Crăciun lui Ines.

12.12.1981

Dragă Ines!

Doresc să vă urez, ţie şi familiei tale, un Crăciun fericit. Sper ca noul an să vă aducă tuturor tot ce e mai bun şi mai frumos.

Anul care se încheie pare să fi fost plin de ghinioane, dar oricât ar fi fost de greu, parcă tot nu-mi pare rău de timpul ăsta, căci am putut sta mult de vorbă cu părinţii mei, iar acum parcă am nevoie de mult mai puţin pentru ca să fiu mulţumită şi fericită – asta fiindcă abia acum mi-am dat seama cât de fericit poţi fi când eşti sănătos.

În vremea asta am primit atât de multe dovezi de dragoste cum n-aş fi crezut să primesc vreodată.

În viaţa normală, de zi cu zi, toată lumea se plânge de lipsă de timp, dar de când m-am îmbolnăvit, iată că dintr-o dată toţi şi-au găsit timp pentru mine.

Aşa ceva te face de-a dreptul fericit, iar această mare simpatie mi-a dat multă putere şi curaj. De pe acum facem tot felul de planuri cu părinţii despre cum şi unde ne vom petrece vacanţa, pentru ca eu să mă fac sănătoasă de tot, iar ai mei să se odihnească şi ei.

Draga mea Ines, îţi doresc toate cele bune, multe salutări şi sărutări tuturor!

Isabell!

Ai aflat că se va organiza o serbare de Crăciun pentru surorile şi doctorii de la secţia unde erai internată la Köln. Am cumpărat pentru fiecare din ei câte o sticlă mică de şampanie şi, împreună cu tine, le-am împachetat în aşa fel încât să semene cu nişte sticluţe de medicamente dintr-o farmacie. Le-am ataşat câte un cartonaş în chip de reţetă, astfel încât fiecare să ştie ce doctorie i-ai fi prescris: unuia ceva împotriva agitaţiei, altuia un leac care să-i reducă aroganţa ş.a.m.d., iar profesorului Jäger i-ai recomandat

praf de puşcă, să nimerească şi de-acum înainte cu aceeaşi precizie celulele tumorilor! Ai avut într-adevăr câteva idei tare hazlii, iar a doua zi am putut afla câtă bucurie şi veselie au adus celor în cauză. În scurt timp ai devenit răsfăţata secţiei.

17.12.1981

Draga mea Caroline!

Sper că ai trecut cu bine toate examenele. Caseta de la tine şi Cathy am ascultat-o deja şi să ştiţi că-mi place tare mult.

Sunt atât de bucuroasă că de Crăciun voi fi acasă!

Parcă v-am mai scris că aveam de gând să mă duc la tuns, dar cred că nu va mai fi cazul. Mi-a căzut aproape tot părul, iar cele câteva smocuri prăpădite care mi-au rămas am să mi le tai singură în după-amiaza asta: e unica mea şansă să mă tund singură, că şi aşa nu mai contează dacă greşesc.

Draga, scumpa mea Caroline, sper să ne revedem cât mai curând!

Ţin tare mult la tine!

Isabell

La 18 decembrie mi s-a permis să te iau acasă. Pe străzi, ba chiar şi pe autostrăzi căderile de zăpadă provocaseră un haos de nedescris în circulaţie. Tata era la Wiesbaden, într-o comisie de examen. Vă promisesem, ţie şi lui, ca după serviciu să vin direct să te iau, cu maşina noastră. Dar în condiţiile de trafic date ar fi fost un gest iresponsabil. Disperată, am cerut ajutorul unui prieten. Acesta mi-a trimis un automobil greu, cu şofer, cu sistem autonom de încălzire şi cu radiotelefon. Am ajuns cu o întârziere de trei ore faţă de ora stabilită iniţial. Ai fost tare necăjită – la urma urmei, erau trei ore din cât îţi mai rămăsese de trăit, trei ore din timpul tău cel mai preţios, cel petrecut în libertate şi fără dureri, timpul maximei calităţi a vieţii.

Înainte de plecare, cei de la Köln ne-au mai dat o reţetă şi ţi-au făcut programarea pentru începerea următorului ciclu de tratament: 28 decembrie 1981. Aveam, deci, la dispoziţie nouă zile extrem de preţioase, şi încă peste sărbătorile de Crăciun!

Am încercat să profităm din plin de fiecare zi. Totodată trebuia să facem în aşa fel încât să te obişnuieşti, să-ţi recapeţi simpatia pentru propriul tău chip. Îţi venea tare greu să te priveşti în oglindă. Părul tău, degradat şi căzut în mare parte ca urmare a tratamentului, fusese scurtat de noi, aşa cum ne-am priceput s-o facem, adică într-un mod foarte amatoristic. Pur şi simplu, nu te puteai accepta în halul ăsta. L-am rugat pe coaforul meu să vină la noi, iar bătrânul domn Beckermeyer, dragul de el, a venit personal şi din rămăşiţele de păr pe care le mai aveai ţi-a meşterit un fel de blăniţă scurtă, punându-ţi astfel în evidenţă cel puţin frumoasa formă a capului. De altfel, blăniţa aia îţi stătea foarte bine şi-ţi accentua expresivitatea ochilor. De ce oare n-om fi făcut treaba asta încă înainte de începerea tratamentului?!

Crăciunul se cerea pregătit în mare viteză. Nişte prieteni ne-au adus un brad. Mai multe prietene bune s-au oferit să ne facă prăjiturelele pentru Crăciun. Toată lumea şi-a dovedit prietenia şi simpatia şi a împărtăşit bucuria noastră de a fi cu tine, acasă, aceste câteva zile.

În emoţiile şi agitaţia ultimelor săptămâni uitasem cu totul că la 22 decembrie era aniversarea căsătoriei noastre, a douăzecea! Tu ştii cât de mult ne place să sărbătorim zilele importante şi deosebit de frumoase din viaţa noastră. Tocmai treceam prin faţa Cramei Maternus, când mi-am adus aminte: era 22 decembrie, ora unsprezece dimineaţa. „Nu se poate!”, mi-am zis. „Suntem căsătoriţi de douăzeci de ani; de atunci sunt împreună cu acelaşi bărbat – şi sunt în stare să uit aşa ceva!” Am intrat la doamna Maternus şi am întrebat-o dacă pentru acea seară mai avea un separeu liber şi dacă ne putea servi un ospătar care să nu sufere de tuse sau de guturai. (În urma leucopeniei sistemul tău imunitar încă mai era extrem de şubred). Da, era posibil! Am discutat pe scurt meniul, am lămurit-o asupra stării tale şi am fugit acasă. Între timp se făcuse ora douăsprezece, seara la opt vroiam să dau o masă la Crama Maternus, iar musafirii încă nu ştiau nimic despre intenţiile mele!

Ai fost încântată. Tata era la Wiesbaden, unde trebuia să rămână toată ziua, inclusiv la serbarea de Crăciun, aşa că avea să sosească la Bonn abia către ora douăzeci. Surpriza avea să fie pentru el. Cu Christian, Matthias şi Marie sigur că n-aveam probleme. Mătuşa Brigitte şi Oma, prietenii noştri Inge şi Hans-Jürgen, Hajo şi Löw, toţi din Bonn, au

acceptat imediat, iar Siegfried şi Ulli din Mannheim ca şi Lou şi Albert, prietenii noştri din Anvers, s-au aşezat în maşină şi au pornit-o la drum practic imediat ce i-am sunat, în ciuda ninsorii abundente şi a carosabilului alunecos.

Am sunat la Wiesbaden şi am rugat să i se transmită tatei că la întoarcere să nu mai vină acasă, ci direct la Crama Maternus.

Noi am fost acolo de la şapte şi jumătate. Tu ocupai locul de onoare, din capul mesei, aşa că ai avut dreptul să-ţi alegi vecinii. Ai optat pentru Hajo şi Hans-Jürgen. Ţi-am înţeles perfect preferinţele. Din păcate, Löw renunţase în ultimul moment să vină; tuşea puţin şi se temea să nu cumva să te contamineze. Dar ţi-a trimis prin Hajo un ineluş superb, cu granate, pe care îl mai port şi acum. Toate astea se petrecuseră într-o atmosferă festivă care era în toi când, cu câteva minute înainte de ora opt, tata şi-a făcut apariţia, puţin contrariat. În acea clipă şi-a adus şi el aminte că era ziua căsătoriei noastre; a fost copleşit de bucurie. Sărbătoream evenimentul plini de recunoştinţă pentru câte ne-a fost dat să le trăim împreună. Către ora zece erai deja foarte obosită, aşa că am plecat acasă.

Sigur că serbarea asta te-a cam slăbit fizic, dar te-a întărit sufleteşte cel puţin în aceeaşi măsură. Am fost cu toţii foarte mulţumiţi.

În seara de Ajun am vrut să mergem la biserică. Tu ai fost cea care a insistat foarte mult să ne ducem. Raporturile noastre cu biserica parohială nu mai erau atât de strânse de când preotul care te pregătise pentru confirmaţie[92] se mutase într-o altă parohie. Cu al doilea paroh, niciunul din noi nu a reuşit să lege o relaţie într-adevăr apropiată. Împreună cu câţiva colegi de clasă, Matthias se înscrisese la cursurile de pregătire pentru confirmaţie dintr-o altă parohie. Acolo ne-am dus cu băieţii la slujba de Crăciun. Dorinţa pe care a trebuit să o notăm fiecare pe un bileţel în formă de steluţă roşie a fost una şi aceeaşi la toţi patru: „Să se vindece Belli!” După întoarcerea acasă ar fi trebuit să urmeze împărţirea darurilor. Am fi vrut ca totul să fie, pe cât posibil, ca de obicei. Tata a aprins lumânările din pomul de Crăciun, iar noi am început să cântăm colindul.

Mai bine am fi renunţat! Arderea lumânărilor ţi-a luat oxigenul şi ţi-a provocat o criză de sufocare, iar nouă ni s-a strâns inima de durere. Ne-a podidit plânsul, totul era insuportabil. Unul dintre noi a sărit să deschidă uşa spre

balcon, să intre cât mai mult aer curat. După o vreme, când ne-am mai liniştit cu toţii, am început să desfacem darurile. Cea mai mare bucurie ai avut-o când ne-ai dat cadourile pe care le făcuseşi cu mâna ta. Eu am primit un pulover tricotat de tine, iar Matthias o vestă pentru tenis, lucrată tot de mâna ta, pe care o mai poartă şi acum.

Ore întregi am fost ocupaţi cu despachetatul cadourilor şi cu cititul unei grămezi întregi de scrisori. O mulţime de cunoscuţi şi prieteni cu care în ultima vreme, date fiind împrejurările, nu mai avusesem contacte prea strânse, s-au gândit la noi, ne îmbărbătau şi ne făceau câte o mică bucurie. Îmi amintesc încă foarte bine de un gest de sinceră şi generoasă atenţie. În cercul doamnelor japoneze din mediul jurnalistic şi diplomatic de la Bonn – prietenele lui Oma – se răspândise vestea că erai grav bolnavă. Aceste doamne au hotărât să confecţioneze pentru tine o ghirlandă dintr-un şir nesfârşit de cocori din hârtie multicoloră, pe care ţi-au trimis-o în dar ca simbol al speranţei într-o grabnică însănătoşire. Cu toate emoţiile trăite, a fost totuşi un Crăciun fericit.

În a doua zi de Crăciun băieţii au pornit-o spre Munţii Pădurea Neagră, la Altglashütten, la familia Beck, unde de paisprezece ani, în perioada Crăciunului, aveam închiriată locuinţa noastră de vacanţă. Cu timpul, gazdele noastre – Gerda şi Ernst – ne deveniseră buni prieteni. Gerda sunase încă înainte de Crăciun şi-i invitase pe băieţi: să vină oricând au chef, vor fi bineveniţi! Iată că sosise momentul. Pentru că pe 28 decembrie trebuia să fim înapoi, la clinica din Köln, iar de Anul nou ar fi urmat să ne rupem literalmente în două, dacă băieţii ar fi fost acasă iar tu la spital, invitaţia Gerdei a fost pentru noi un dar ceresc.

Deşi ştiam că trebuia să ne concentrăm toate forţele, tot timpul şi toată dragostea asupra ta, eram perfect conştienţi că în perioada asta grea Christian şi mai ales Matthias aveau mare nevoie de noi. În fond, Matthias nu avea decât paisprezece ani, Christian nouăsprezece, iar noi aproape că-i lăsasem de izbelişte.

Theresa, tânăra portugheză care mă ajuta la treburile gospodăreşti – un suflet atât de bun şi devotat! – se străduia din răsputeri să le fie cât mai aproape, dar tot nu reuşea să le ţină loc şi de mamă, şi de tată.

Acum însă plecau la Gerda, iar cu Gerda era cu totul altceva, ea avea un suflet atât de mare şi, de altfel, acolo aveau să întâlnească o mulţime de prieteni.

Câte pericole poate naşte o stare de mare tensiune, de surescitare, am constatat după un incident petrecut chiar în acele zile. După cum am amintit, în acel an căzuse foarte multă zăpadă, iar regiunea Pădurea Neagră nu făcuse excepţie. Nişte prieteni veniseră să-i întâmpine pe băieţi la gară. Christian coborî pe peron; îmbrăţişări, cuvinte de bun-sosit, bun-găsit. Dar unde-i Matthias? Cu câteva clipe în urmă mai era în compartiment. L-au strigat, s-au urcat în vagon să-l caute, dar trenul s-a pus aproape imediat în mişcare. Când trenul a ieşit din gară, l-au descoperit şi pe Matthias: de cealaltă parte a liniei ferate, cufundat într-un troian de zăpadă, cu bagaj cu tot. Coborâse din tren pe partea greşită. Motiv de haz pentru toată lumea – totu-i bine când se termină cu bine. Dar clipa aceea de absenţă, de neatenţie ar fi putut avea urmări din cele mai grave!

La 28 decembrie am pornit-o din nou spre Köln. De astă dată făceam parte din categoria „veteranilor”, care se cunoşteau între ei şi se salutau bucuroşi de revedere. Încă nu ştiam că într-o secţie de oncologie se creează o comunitate de destin, rândurile acesteia strângându-se cu fiecare serie de tratamente. Pe tânăra aceea parcă am văzut-o şi în noiembrie, nu-i aşa? E cea care-şi purta baticul legat atât de artistic în jurul capului. Şi doamna aceea în vârstă cu părul alb, aparent atât de sănătos. Trebuie s-o întrebăm pe Basti, femeia de serviciu, spanioloaica aceea care e sufletul întregii secţii.

Ni s-a repartizat aceeaşi cameră, „a noastră”. De fapt chiar devenise într-o măsură oarecare sinonimul noţiunii de „acasă”. De astă dată am adus cu noi un televizor şi flautul. Eu intrasem oficial în concediu, aşa că puteam rămâne la tine fără a mai fi mereu pe fugă şi fără a avea mustrări de conştiinţă din cauza băieţilor. Pe 29 ţi-au introdus cateterul subclavicular, iar pe 30 a început tratamentul propriu-zis. Operaţiunea asta mi-o amintesc în toate amănuntele. Cu un microbuz pentru bolnavi am ajuns în clădirea principală. Introducerea acestui cateter în zona de la baza gâtului nu este o intervenţie chiar foarte uşoară. De fiecare dată era altcineva care o făcea – medicul de serviciu din ziua respectivă, pe care nu-l cunoşteam. Acum se nimerise de serviciu un medic tânăr, care ţinea cu tot dinadinsul să mă expedieze de acolo. Dar aici s-a înşelat. Am insistat amândouă să mă lase să rămân lângă tine. Ulterior avea să fie chiar mulţumit că eram de faţă. Pentru că ceea ce o clinică-mamut de genul acesteia nu poate

oferi, şi anume un medic apropiat, faţă de care bolnavul să aibă sentimentul de încredere, ei bine, asta am putut oferi eu – în cazul tău şi într-o oarecare măsură, desigur. De ce oare spitalele nu apelează mai mult la ajutorul mamelor? Sonda era aşadar introdusă, iar tu trebuia să te ridici în picioare şi să ţii cu mâna, la înălţimea capului, o sticlă din care picura un lichid în cateterul respectiv. Braţul tău se transformase, ca să zic aşa, în propriul tău aparat de perfuzie! În rest – n-aveam decât să aşteptăm „transportul intern" şi să ne întoarcem în pavilionul nostru.

La o jumătate de oră după intervenţie erai culcată în patul tău. Eram îngrozitor de deprimată. Sper să nu fi observat şi tu.

În contextul acestui gen de terapii se tot vorbeşte despre îmbunătăţirea calităţii vieţii, dar nimeni nu ţine cont de faptul că, mai ales pentru oamenii a căror viaţă nu se mai calculează decât în săptămâni sau luni, această calitate a vieţii începe cu condiţiile de zi cu zi din spital! Calitatea vieţii acestor pacienţi nu este dată numai de gradul suferinţelor fizice pe care trebuie să le îndure, ci şi, într-o mare măsură, de omenia şi demnitatea cu care sunt trataţi. Libertatea, spaţiul de mişcare al fiecăruia constituie cel de-al treilea factor.

La 31 decembrie a venit tata. Vroiam să fim împreună, toţi trei, de Revelion. Dar nu aveam decât două paturi. Unul dintre noi doi ar fi trebuit să plece acasă, dar n-am vrut niciunul. Nu mai ştiu exact cum am rezolvat în cele din urmă această problemă. Ştiu însă că ultimele ore ale anului le-am petrecut într-o atmosferă plăcută, veselă, destinsă. Mai întâi am jucat scat[10]. Ne-am amuzat grozav. Psihologic vorbind, tata era rupt în două: de obicei, când juca scat, nu scăpa nicio ocazie de a aduna cât mai multe puncte, ţinea să facă el toate jocurile şi, evident, să le şi câştige; pe de altă parte, în acea noapte ţinea cu tot dinadinsul să îţi facă o plăcere, aşa că se folosea de tot felul de tertipuri pentru a te favoriza, iar în felul acesta reuşea să provoace situaţii de joc din cele mai bizare. În ce mă priveşte, la scat am fost şi am rămas „popa prostul", şi nici de astă dată n-a trebuit să mă ostenesc pentru a rămâne codaşă. Am pregătit un ospăţ de Revelion, la care am invitat-o şi pe asistenta care asigura serviciul de noapte. Ne-am bucurat că n-ai avut obiecţii la ideea unei mese festive. Apoi, la miezul nopţii, ţi-am arătat focurile de artificii. Până atunci am mai râs cu poftă la filmul de la

televizor, „Dinner for one”[111]. Începuse noul an. Oare ce ne va aduce? ne întrebam. Sigur, este o întrebare pe care, în prag de an nou, şi-o pune aproape toată lumea, dar pentru noi ea se punea în doi termeni, radical opuşi unul altuia: oare soarta se va schimba în bine sau noul an va aduce sfârşitul?

La 6 ianuarie ai marcat o nouă reuşită: trecuseşi cu bine prin seria a doua a schemei H.O.K. De astă dată ştiam deja că primele zile după tratament sunt cele mai bune, adică aproape lipsite de dureri, iar aceste zile doreai să ţi le petreci după pofta inimii, în libertate. Mai întâi ai încercat să-l convingi pe profesorul L.: „De ce nu m-aş duce chiar acasă?… Acolo e mai puţină lume, sunt mai puţini care ar putea avea guturai sau tuse… De ce aveţi o viziune atât de îngustă…? Că doar şi aici umblă, de exemplu, Basti, cu cârpa de şters pe jos…!” În cele din urmă n-a avut încotro, a trebuit să cedeze – nu atât argumentelor expuse, cât mai ales şarmului tău personal. Primul bastion căzuse. Mai trebuia convins profesorul Jäger, treabă mult mai dificilă – dar şi aici ochii tăi mari, castanii au avut câştig de cauză. După cinci zile de leucopenie ţi-au dat voie să pleci acasă. Până atunci ţi-au mai făcut câteva transfuzii, pentru a-ţi accelera regenerarea sângelui. Dar a trebuit să-i promiţi profesorului Jäger că în primele zile nu vei primi niciun fel de vizite.

Simţeam efectiv cum starea ta se ameliora. Fizic, te simţeai mai bine, iar în plus mai aveai şi douăzeci şi una de zile pe care să le petreci după pofta inimii, acasă. După ce leucocitele au atins un nivel acceptabil, ai avut voie să primeşti şi vizitele prietenilor. Până atunci am mai cumpărat câteva peruci. Am adus o coafeză care ţi-a prezentat o colecţie întreagă, să ai de unde alege: păr lung, păr scurt, cu breton, fără. Dar perucile astea erau una mai oribilă decât alta, căci nici cea mai frumoasă nu-ţi putea înlocui propriul păr. Ţi-a venit ideea să porţi tot felul de pălării şi bascuri. În felul acesta, de sub diferitele pălării nu ieşeau decât câţiva zulufi, iar tu găseai că arăţi ceva mai acceptabil.

Prietenii puteau veni. Şi au venit cu toţii, până şi Maren, în căruciorul ei cu rotile. Ce efort a fost pentru Inge şi Hans-Jürgen! Şi cât de uriaş ajutorul pe care ţi l-a dat Maren: cum a ştiut să te determine să-ţi accepţi destinul, să te înveţe să fii fericită, să te mulţumeşti cu acel rest de viaţă care ţi-a rămas! De şapte ani încheiaţi, Maren îşi

purta povara sorţii şi între timp vă întrecuse pe toţi: se maturizase complet, ştia să-şi păstreze demnitatea şi calmul în faţa tuturor suferinţelor, ştia să-şi planifice viaţa. În tot acest timp, Maren ţi-a fost model şi sprijin de nepreţuit. Ai început să-ţi pui întrebări; ai început să te îndoieşti că fericirea începe neapărat pe terenul de tenis.

Nouă, ca familie, parcă ni se luase o piatră de pe inimă; într-adevăr, acest interval între tratamente a fost cel mai relaxant dintre toate. Eram convinşi că de acum încolo totul va evolua spre bine. Parcă şi viaţa îşi intrase în ritmuri mai normale. Tata mergea la serviciu, Christian – la magazin, Matthias şi Marie se duceau la şcoală, eu îmi reluasem munca la birou. Theresa, care ne ajuta în gospodărie, venea în fiecare dimineaţă. Eu plecam încă înainte de ora opt, bucuroasă că voi putea face încă câteva ore suplimentare. Tu dormeai, de regulă, până către ora zece, apoi făceai o baie. Câteodată, dimineţile, mai trecea pe la noi Oma sau una din prietenele mele. Oma obişnuia să aducă mâncare japoneză, fie ceva specialităţi preparate de ea, fie câte un bento[12] pe care ni-l trimiteau prin ea prietenele ei japoneze. Adesea mă sunai la birou, în jurul orei unsprezece, ca să discutăm programul pentru după-amiaza respectivă. De mare ajutor mi-a fost şi faptul că locul meu de muncă era la numai 500 de metri distanţă de casă; în felul acesta puteam fi liniştită că, orice s-ar întâmpla, voi putea fi la tine în doar câteva minute. Când veneam de la serviciu, în jurul prânzului, treburile casnice erau terminate, mâncarea pregătită, aşa că ne puteam petrece după-amiaza şi seara în linişte şi să ne facem programul după cum ne dicta inspiraţia.

Cu câteva zile înainte de a începe a treia sesiune terapeutică am fost în oraş, la cumpărături. Ţi-a făcut mare plăcere; ţi-ai cumpărat câteva lucruşoare care ţi-au plăcut tare mult – o frumoasă cutiuţă pentru ceai, un ineluş de argint, o sacoşă pe plajă pentru la vară. Nimic de care să fi avut neapărat nevoie – în fond, nişte mici obiecte de lux, mărunte şi neînsemnate. Dar acel ineluş l-ai învestit cu importanţa şi valoarea şiragului de perle pe care visai să-l primeşti cândva, mai târziu, când vei fi o femeie în toată firea. Cutiuţa de ceai devenea parte din viitoarea ta zestre, iar sacoşa de plajă îţi alimenta visul petrecerii unei vacanţe în Caraibe.

Niciodată până atunci nu mi se întâmplase să savurez atât de mult un drum făcut la cumpărături, dar totodată am

ştiut să apreciez faptul că mijloacele noastre financiare ne permiteau o astfel de extravaganţă. Cât de numeroşi sunt însă părinţii unor copii cu boii tumorale, care nu pot cumpăra decât strictul necesar sau nici măcar atât?!

Frumoasele zile petrecute acasă au trecut. Luni, 1 februarie 1982 trebuia să fim înapoi, la clinica din Köln. Dar duminica din ajun, da, aceea trebuia sărbătorită neapărat. Cu toţii am decis s-o petrecem în compania familiei von Moltke. Pe ei şi pe copiii lor îi cunoşteam de pe când voi mergeaţi la şcoala primară. Apoi tu şi Johannes aţi fost colegi de clasă la Gimnaziul Amos Comenius, iar gemenii Dorothea şi Daniel erau de-o vârstă cu Matthias. Băieţii erau foarte buni prieteni, fapt care pentru noi, părinţii, însemna foarte mult. Simţeam cât de părăsit şi însingurat era Matthias în perioada asta, iar noi îl puteam ajuta prea puţin. Însă familia Moltke l-a „adoptat": Ulrike şi Konrad, părinţii, i-au explicat că la ei va avea întotdeauna un al doilea cămin şi drept dovadă i-au dat şi o cheie a apartamentului – gest a cărui valoare nu vroia să fie în niciun caz pur simbolică, pentru că s-au priceput să-l facă să simtă că acolo era într-adevăr oricând binevenit.

Ne-am dat întâlnire cu ei la club, la un brunch[13] şi am petrecut împreună toată ziua. L-au adus cu ei şi pe mezinul familiei, Jacob. A fost o duminică frumoasă, plăcută, veselă, fără gânduri sumbre.

La 1 februarie am plecat la Köln. De câteva zile aveai dureri la piciorul stâng. Să fi avut vreo legătură cu operaţia de anul trecut? Să fi fost de la tijele metalice, pe care încă nu ţi le scoseseră din gleznă?… Sau poate… metastaze? Ţi-au făcut o scintigramă[14] a gleznei. Medicii nu reuşeau să se pună de acord: pe de o parte, parcă vedeau ceva, pe de altă parte, sperau ca durerile să provină totuşi de la tije. Au hotărât ca după următoarele două serii de tratament să ţi se scoată şi tijele. Toate informaţiile primite au fost cam confuze şi destul de imprecise. Nu era în firea ta să te mulţumeşti cu atât, dar eram atât de optimişti, atât de orientaţi spre o vindecare a bolii tale, încât parcă nici nu doream să ne gândim mai serios la treaba cu piciorul.

De astă dată am avut voie să te luăm acasă, pentru o noapte, chiar în timpul tratamentului. Conform schemei H.O.K., în a patra zi a ciclului terapeutic nu se aplică tratamentul, iar întâmplarea a făcut ca aceasta să cadă într-o sâmbătă. Ai profitat de vizita profesorului L. „Că doar n-o fi interzis să pun o întrebare, nu-i aşa?" Ştiam ce

însemna asumarea unei astfel de răspunderi şi cunoşteam şi consecinţele pe care şi le atrăgeau medicii pentru un astfel de gest, care era interzis. Pe de altă parte, ştiam amândouă – şi tu, şi eu – că aceste ore petrecute acasă, aceste doar câteva ore de normalitate aveau un efect benefic, extraordinar, echivalent cu jumătate din tratament. Ele însemnau un ajutor nepreţuit pe calea însănătoşirii: o reechilibrare a balanţei psihice. Zilele fără dureri, petrecute în libertate compensau acele chinuitoare zile de tratament. Iar fiecare zi trăită cu plăcere însemna o creştere a disponibilităţii tale de a suporta şi următoarele serii de tratamente. Din fericire ştia şi profesorul acest lucru, aşa că ne-a dat voie să plecăm acasă. De ce oare prin regulamentele administrative nu li se dă medicilor o mai mare libertate de acţiune, astfel încât aceştia să poată lua decizii mai flexibile, de la caz la caz, mai ales când este vorba de pacienţi cu afecţiuni din cele mai grave?

În acele zile de tratament ai fost adesea deprimată şi disperată. Sufereai că, prin boala ta, ne creai greutăţi nouă, familiei. Am încercat să-ţi explic că pentru mine situaţia asta nu însemna o complicare, o îngreunare a vieţii, ci era o posibilitate de a cultiva o relaţie aparte, extrem de strânsă şi de intensă, cu fiica mea. Niciodată viaţa mea nu avusese un sens atât de profund. Prin simpla prezenţă puteam îndepărta sau cel puţin diminua spaimele şi nesiguranţa cuiva apropiat! S-ar putea ca afirmaţia ta să fi fost şi urmarea unei observaţii făcute de un medic de serviciu, necunoscut nouă, care ne văzuse împreună în salonul tău într-o sâmbătă, atât la vizita de dimineaţă cât şi la cea de seară, şi exclamase mirat: „Cum, tot mai sunteţi aici?” „Stau aici, cu fiica mea, pe întreaga durată a terapiei. Aici îmi petrec concediul!” Nedumerit la culme, întrebă: „Ce? Vă petreceţi concediul aici, în spital?” Era vizibil mirat, dar tonul pe care vorbea vădea şi o undă de respect şi admiraţie. Îmi luasem zece zile de concediu de la firmă. Ţinând cont de circumstanţe, pot spune că pentru mine a fost o perioadă bună. Mă puteam ocupa numai şi numai de tine, fără tensiuni şi alergături; simţeam efectiv cât de bine îţi face asta, motiv de profundă mulţumire pentru mine.

Tot pe atunci ai cunoscut-o şi pe doamna dr. P. Ea este medic-şef la clinica de pediatrie din Köln, iar noi o cunoşteam deja de zece ani. La ceas de mare disperare am căutat-o şi i-am cerut sfatul. Cu ideile ei mă ajuta enorm şi,

mai ales, avea darul de a asculta cu mare atenţie tot ce i se spunea. Ea a fost cea care m-a învăţat cum se poate trăi şi cu gândul la moarte, ea m-a convins că unui om foarte bolnav nu-i faci nicio plăcere şi niciun serviciu dacă încerci să-i reprimi aceste gânduri. Ea m-a învăţat că fiecare om are altă disponibilitate, alt mod de a lupta din clipa în care este informat şi conştient de dificultatea acestei lupte hotărâtoare. Dar cel mai important lucru pe care mi l-a sugerat a fost calea, modul de a-i da persoanei iubite, în cele din urmă, libertatea necesară pentru a muri liniştită şi împăcată. Ştiam că trebuie să folosesc fiecare minut la maximum. Pentru că împlinirea destinului nostru nu consta în prelungirea temporală a vieţii tale, ci în calitatea şi intensitatea cu care ştiam să ne modelăm această fărâmă de viaţă comună ce ne-o dăruise Dumnezeu.

Te bucurai de fiecare vizită a doamnei dr. P. în perioada tratamentului, la spital, iar de aici s-a născut între voi o relaţie de profundă încredere şi, treptat, o prietenie deosebit de sinceră şi apropiată.

La începutul lui februarie, Matthias ţi-a scris o scrisoare care te-a impresionat şi te-a bucurat foarte tare.

Dragă soră!

Nu ştiu cum să încep, dar o să încep cu prima dată când te-am văzut. Cred că eram încă în leagăn. Tu erai – cum mai eşti şi acum – o fiinţă tare vioaie. Săreai şi ţopăiai mereu încolo şi încoace. Aveai o putere de iradiere enormă şi nimeni nu-ţi putea sta împotrivă. A trecut o vreme, am mai crescut. Mereu mi-ai fost un sprijin, aşa cum vei şi rămâne sprijinul meu, m-ai ajutat oricând şi oricum ai putut. Am fost (şi mai sunt şi acum) atât de mic, încât nici nu mi-am dat prea bine seama de asta. Când am mai crescut amândoi, am constatat că aveam, amândoi, şi nişte puteri – aşa cum le avem şi acum. Şi atunci ne-am dat seama că le puteam folosi şi pentru a ne supăra şi necăji reciproc – dar ştiu că asta era doar dintr-un surplus de energie şi obrăznicie, pentru că, de fapt, în adâncul sufletului, ţineam şi ţinem tare mult unul la celălalt.

Şi au trecut anii. Tu, care fuseseşi un „băieţoi”, ai devenit o fată frumoasă şi gingaşă. A început o nouă fază. Cred că de fapt mă temeam că-mi voi pierde un tovarăş de joacă şi de aceea uneori te tachinam cu tot felul de nume –

aşa, ca pe o persoană care se fardează şi nu se mai uită la copiii mici, cei care se mai joacă în groapa cu nisip. Mă simţeam ofensat că tata, uneori, te strângea mai tare în braţe decât pe mine – ceea ce o să facă şi de-acum înainte. Cred că eram gelos, pur şi simplu, pentru că vroiam şi eu puţină dragoste din partea domnişoarei în devenire care erai – dragoste pe care o vreau şi acum. Dar timpul n-a stat pe loc, am mai crescut şi noi, şi a venit vremea când tu te-ai dus la grădiniţă. Eu încă nu aveam voie să mă duc. Cred că a fost o vreme tare tristă pentru mine: te vedeam abia la ora douăsprezece, când ieşeai de la grădiniţă, întotdeauna stăteam la fereastră, aşteptând, şi-mi era tare dor de tine. Apoi, în sfârşit, îţi vedeam căpşorul, îţi vedeam faţa îndreptată spre mine şi zâmbetul acela strălucitor pe care mi-l trimiteai – un zâmbet ca razele unui soare care răsare, strălucitor şi fermecător.

Ce bucurie a fost pe mine atunci când, în sfârşit, am ajuns şi eu la grădiniţă, când mă ţineam de fusta ta şi de mâna ta, iar tu mă îndreptai către ceilalţi prieteni de joacă aflaţi acolo. Credeam atunci că tu nu mă mai vrei, că te-ai săturat de mine, dar sigur că nu era asta, de fapt ai vrut să-mi arăţi că nu puteam sta chiar tot timpul cu tine, că trebuia să cunosc şi să mă joc şi cu alţi copii. Asta m-a ajutat foarte mult. A venit însă vremea când tu nu a mai trebuit să mergi la grădiniţă: urma să intri la şcoală. Iar eu eram încă atât de mic, eram un ceva mic, prost şi neînsemnat într-o lume atât de mare. Am terminat şi eu grădiniţa şi am intrat la şcoala primară, în clasa întâi. Ce frumos a fost atunci: am fost întâmpinat chiar de tine. Tu erai deja în clasa a doua, iar cu zâmbetul tău îţi cuceriseşi o armată întreagă de prieteni care în situaţii mai grele, de exemplu când mă certam cu colegi de clasă de-ai mei, erau întotdeauna de partea mea. Dar a trecut şi vremea asta frumoasă. Eu am rămas la şcoala primară, şcoala pentru cei mici. Imediat am început să am conflicte cu unii colegi. Apoi a mai trecut ceva timp, am ajuns şi eu la gimnaziu. Acum eram din nou în siguranţă. Aşa cum m-ai introdus la grădiniţă şi la şcoală, tot aşa m-ai dus şi la clubul de tenis. Toţi mă ştiau, pentru că o ştiau pe fata aceea cu zâmbet strălucitor. Ca peste tot, tu ai fost cea care m-a introdus şi la club.

Ce vreau să spun de fapt este că tu eşti pentru mine ca un suport de diamant, eşti ca piatra cea mai tare, pe care

omul se poate sprijini fără grijă – aşa oferi tu sprijinul la nevoie.

Dragă Isabell, draga mea soră, vreau să-ţi spun că te iubesc imens, că toată dragostea mea este alături de tine, cu tine, mai ales la greu. O floare la care nu ajung razele soarelui se ofileşte. Floarea asta sunt eu, fratele tău, care are nevoie de razele tale de soare dătătoare de viaţă. Simt cum mi se ofilesc frunzele.

Dragă soră, din toată inima îţi doresc noroc, pentru că noi avem cu toţii nevoie de tine, de dragostea ta şi de zâmbetul tău. Ne bucurăm de pe acum cu toţii la gândul că vei veni acasă.

Fratele tău care te iubeşte,
Pici-în-cârcă (mezinul)

P.S. Nu-i nevoie să-mi scrii, nu-ţi irosi puterile. Ştiu că mă iubeşti la fel cum te iubesc şi eu, din toată inima!
PUPICI!
Îţi dorim toate cele bune!!!
O să fim grozav de fericiţi când ai să vii iar acasă!

La 15 februarie am putut pleca acasă; urma o pauză de patru săptămâni. Erai foarte fericită, pentru că te simţeai bine. Şi mai sperai ca în câteva luni să-ţi poţi învinge boala. Te gândeai cum vei putea recupera restanţele acumulate la şcoală. Ţi-ai făcut câte un program strict pentru fiecare zi, constatând că aşa puteai acţiona mai eficient decât dacă te-ai fi lăsat dusă de inspiraţia de moment. Am încercat să te susţinem, rugându-l pe Peter Maier, elev în ultima clasă la acelaşi liceu, să lucreze zilnic o oră sau două cu tine, pentru şcoală. Tu erai cea care stabilea de fiecare dată ritmul de lucru şi durata lecţiilor. Pentru tine, aceste scopuri, aceste ţeluri aveau o mare importanţă. În plus, ele erau o expresie a faptului că atât tu cât şi noi credeam că va exista un viitor. Pe atunci, în secţiile oncologice nu existau încă servicii de asistenţă pedagogică şi psihologică; din fericire, între timp situaţia s-a mai schimbat.

16.02.1982

Scumpa mea Caroline!

Nici nu-ţi pot spune cât sunt de fericită! Asta pentru că m-am vindecat în proporţie de 98% şi întrevăd deja un sfârşit al seriilor ăstora de tratamente. În orice caz, trebuie să mai fac un tratament, poate şi un al doilea, dar după aceea, probabil, GATA!!!!! Îmi vine să sar în sus de bucurie!

Încetul cu încetul, au început să-mi crească o mulţime de fire de păr. Asta îmi aduce şi o grămadă de porecle. Matthias mă strigă broască ţestoasă şi elefănţel – pentru că sunt plină de perişori, ca un pui de elefant. Da, uite că mai trebuie să înghit şi toate astea! (Dar ştiu că toţi o fac doar cu bune intenţii şi din dragoste).

Azi Matthias se internează în spital, unde va rămâne zece zile: trebuie să i se facă o dilatare a septului nazal, ca să scape mai repede de guturai.

Acum îmi fac zilnic un plan cu tot ce am de gând să fac. Aşa îmi pot împărţi mai bine timpul unei zile, iar dacă am stabilit din ajun că într-o anumită zi voi învăţa la franceză, atunci o fac mai degrabă decât dacă nu-mi programez treaba. Doar am de recuperat materia pe o jumătate de an.

Îţi mulţumesc din tot sufletul pentru scrisori, scumpa mea prietenă.

Cu drag, Isabell

La 16 februarie l-am dus pe Matthias la spital cu o problemă relativ minoră. Nările şi sinusurile frontale îi erau mereu înfundate şi de aceea făcea mai tot timpul guturai. În mod normal am mai fi aşteptat cu operaţia la sept, dar în condiţiile date starea lui îl împiedica adesea să fie aproape de tine. De teama bacililor, în perioadele de leucopenie, nu avea voie să aibă niciun contact cu tine, aşa că se muta la familia Moltke. Trebuia neapărat să punem capăt acestei stări de fapt. Profesorul Maurer a recomandat operaţia pentru dilatarea septului şi îndepărtarea depunerilor de cartilagiu. De fapt, este o intervenţie uzuală, dar pentru Matthias, date fiind împrejurările, a fost foarte grea. Eu nu mă puteam ocupa de el aşa cum şi-ar fi dorit-o. Sperase, evident, să recupereze puţin din dragostea, tandreţea şi atenţia de care fusese frustrat în ultimele luni. Slavă Cerului, a reuşit totuşi să-şi depăşească prin propriile forţe disperarea şi deziluziile.

O dată cu externarea lui Matthias, toate gândurile noastre s-au concentrat asupra datei de 3 martie 1982, ziua când împlineai şaisprezece ani. Am vrut s-o sărbătorim cât

mai frumos, împreună cu toţi prietenii noştri. Totodată, însă, această serbare nu avea voie să fie nici prea obositoare pentru tine. Am făcut o listă cu prietenii pe care doream să-i invităm: 24 de persoane. Invitaţiile le-am făcut la Clubul American, acolo eram ca acasă.

Mai întâi trebuiau făcute pregătirile pentru serbare. Bineînţeles că era nevoie de tine: tu aveai sarcina să stabileşti locurile invitaţilor la masă şi să pregăteşti cartonaşele. Drept cavaleri la masă, de-a dreapta şi de-a stânga ta, i-ai ales pe Albert şi Siegfried, pe departe cei mai veseli şi amuzanţi din tot grupul. Cartonaşele pentru masă le-ai scris şi desenat singură – pe partea exterioară numele musafirului şi un desen, pe partea interioară câteva cuvinte, un gând călduros adresat respectivului. Dar oare chiar o să vină toţi?

Toţi, toţi au venit! Chiar şi Lou şi Albert, împreună cu Caroline şi Axel din Anvers, Ines de la München, Siegfried şi Ulli din Mannheim – toţi au reuşit să-şi facă timp şi să vină într-o zi normală, de lucru. Conform prognozelor medicale aceasta era ultima sărbătorire a zilei tale de naştere, o ştiam cu toţii, dar niciunul dintre noi nu a vrut s-o creadă. Fiecare s-a străduit din răsputeri ca această serbare să fie pentru tine un eveniment de neuitat. E adevărat, ne temeam că asta va fi ultima ta zi de naştere, dar totodată eram fericiţi că o mai puteam serba alături de tine. Şi a fost bine aşa: multă vreme ne-am mai amintit cu mare plăcere de această aniversare şi, cel puţin mie, îmi dăinuie în memorie şi acum ca un eveniment fericit.

La sfârşitul săptămânii în care ţi-am serbat ziua, am plecat împreună cu tine în Belgia, la Lou şi Albert. Era dovada că te simţeai din nou bine, un etalon al bucuriei şi al poftei de a trăi. Christian şi Matthias au venit şi ei. Te bucurai de revederea cu Lou şi Caroline, dar mai ales cu Axel. El avea ochi căprui, la fel de frumoşi ca ai tăi. Voi doi vă înţelegeau doar din priviri, dar fiecare eraţi fascinat de celălalt. Acum Axel este un arhitect peisagist de mare succes şi lucrează independent. Albert a murit anul trecut, în urma unui infarct cardiac făcut pe teren, în timpul unui meci de tenis. Dar toate astea le ştii mai bine decât mine! În acel sfârşit de săptămână, Lou a organizat serbarea de ziua de naştere a lui Axel. Tu ai fost cooptată, desigur, atât în pregătiri cât şi ca sărbătorită. Tortul a fost pentru voi amândoi. Lou s-a dat pur şi simplu peste cap pentru a ne oferi, ţie şi nouă, un sfârşit de săptămână de neuitat. De

fapt, ori de câte ori am fost în Belgia, am trăit zile minunate. Întreaga familie ţinea tare mult la tine, iar prietenia dintre tine şi Caroline sau Axel era şi ea la a treia generaţie, pentru că şi părinţii mei fuseseră prieteni cu părinţii lui Lou. Iată că viaţa îţi oferă să culegi şi astfel de roade – şi cât e de frumos!

9.03.1982

Alo, îngeraşul meu Doris!

Mi se dă voie să fac din ce în ce mai multe lucruri. Mi-am sărbătorit ziua cu surle şi cu tobe, am făcut prima călătorie scurtă în Belgia, joi mă duc pentru o oră la şcoală, iar azi la cumpărături, la Bonn. N-ai fi crezut una ca asta, aşa-i? Probabil că o să merg în clasa a IX-a A, pentru că sigur nu aş mai reuşi să fac faţă în vechea mea clasă. În clasa asta învaţă Ingund şi Anton şi profesorii sunt şi ei destul de buni. Dirigintă e doamna Keller.

Ştii ce am observat? Ieri am fost la clubul de tenis BTHV şi mi-am vizitat foştii colegi de echipă. Au fost de-a dreptul caraghioşi, parcă n-ar fi ştiut cum să se poarte cu mine. Treaba asta am observat-o deja la mai multă lume. Mulţi mi-au şi spus că m-am schimbat.

Unchiul meu susţine că nu mai sunt atât de voioasă şi veselă ca înainte. Dar mie nu mi se pare prea drăguţ. Sper să se termine cât mai curând. Şi, în general, sper ca toate să revină cât mai repede la normal, căci, să ştii, ai mei sunt pur şi simplu terminaţi.

Dragă Doris, să ştii că ai un sac de urări de bine de la mine! Salutări părinţilor tăi.

Cu drag,
Belli

Înainte de a ne întoarce la Köln, ai ţinut neapărat să te duci o dată la şcoală. Atât de bucuroasă ai fost – şi cât de dezamăgită te-ai întors acasă! Ai vrut să faci colegilor de clasă o surpriză, dar elevii şi profesorii nu erau pregătiţi pentru aşa ceva. Te îmbrăcaseşi tare nostim. Cochetă, cu un basc şi ochelari de soare, cu un baticuţ legat ştrengăreşte în jurul gâtului. Nu arătai deloc a fi bolnavă. Colegii tăi au fost iritaţi: n-aveau curajul să se uite la tine, ca să nu li se lipească privirea de perucă. Să fie chiar perucă? Arătai atât de nostim, dar nici să caşte ochii la tine

n-au vrut. Ce ar fi putut vorbi cu tine? Fiecare ar fi avut, de fapt, o mie de întrebări pe care să ţi le pună. E adevărat că ai cancer? te-ar fi întrebat fiecare din ei, dar niciunul n-a avut curajul să pronunţe aceste cuvinte. S-ar putea să mori curând? Şi tot aşa, mii de alte întrebări. Dar fiecare şi-a ţinut gura închisă, ca nu cumva să spună ceva necuviincios. Să vorbească cu tine despre vremea de-afară şi ultima lucrare de control? Banalităţi de genul ăsta nu intrau în discuţie! Cam aşa trebuie să fi fost. Tu, în schimb, visaseşi că se vor repezi la tine, că te vor îmbrăţişa, că îţi vor spune cât de bucuroşi sunt să te vadă, că speră să te lupţi la fel şi de-acum înainte, că poate vor veni să te viziteze la spital, în timpul următoarei serii de tratamente şi îţi vor povesti toate noutăţile din şcoală, că îţi vor spune cât de bine arăţi…

Dar acest eveniment – pentru că eveniment ai fi vrut să fie această vizită la şcoală – noi nu îl pregătisem cu colegii tăi de clasă. La 15 martie 1982 am pornit iar spre Köln. De astă dată, tata a fost cel care te-a însoţit la tratament. A fost o terapie foarte dură. Au încercat să aplice o schemă de ultimă oră: DTIC. Erai de-acum la a patra sesiune de tratament. Acum aveam deja sursele noastre de informare, schimbul de experienţă de pe culoarele secţiei funcţiona perfect. Totodată, bolnavii se cunoşteau deja atât de bine între ei, încât vizitele reciproce în saloane erau la ordinea zilei, desigur în măsura în care starea de moment a pacienţilor respectivi le permitea acest efort. Auziserăm că celulele tumorale deveneau mai rezistente cu fiecare sesiune de tratament. Oare acesta să fi fost motivul pentru care au hotărât să-ţi schimbe tratamentul? Profesorul Jäger ne-a liniştit, explicându-ţi că doreşte „un al doilea praf de puşcă”. Dar ai suportat foarte greu această schemă DTIC. Tata mi-a povestit că în timpul nopţilor, când aveai insomnii, îl întrebai insistent despre viaţa de după moarte – şi atunci începeaţi să faceţi tot felul de supoziţii, să vă construiţi diverse reprezentări. Ale lui erau ceva mai abstracte, ale tale mai degrabă concrete. La un moment dat trebuie să-şi fi epuizat şi fantezia, şi puterile, pentru că ţi-a declarat că, de fapt, nu-şi prea poate imagina mare lucru. Pentru că, zicea, dacă toţi oamenii ar ajunge în Rai, într-o zi acesta ar trebui să se închidă din cauza supraaglomerării… A fost, probabil, replica prin care a reuşit să restabilească liniştea nocturnă.

În timpul zilei, tata încerca să te atragă spre activităţi creatoare. Te-a încurajat şi îndemnat să-ţi reiei exerciţiile la flaut. Înainte de a te îmbolnăvi, muzica, studiul la instrument fusese extrem de important pentru tine. La numai nouă ani te-ai dus singură să te înscrii la şcoala de muzică, la cursurile de pian, deşi nu aveam pian acasă. Chiar şi pentru părinţii care aveau pian în casă era destul de dificil să obţină locuri de studiu pentru copiii lor talentaţi. Dar tu ai reuşit; te-au primit, chiar dacă nu aveai pian acasă, la urma urmei puteai exersa la nişte prieteni, nu? Aşa că… ce altceva ne-a rămas de făcut decât să cumpărăm un pian! Pentru a putea cumpăra pianul, am făcut primul şi singurul nostru contract de cumpărare în rate. Şi într-adevăr, ai dovedit destulă iscusinţă. Pe lângă pian, cântai şi la flaut. Iar acum ai început să te gândeşti din nou la muzică şi ai cerut să-ţi aducem instrumentul.

Când ai început să cânţi iar la flaut, parcă ai fi fost legendarul cântăreţ din Hameln – aşa îi atrăgeai pe oamenii din spital în camera ta. Aceste sunete erau atât de neobişnuite în secţie, încât toată lumea, de la Basti la profesor, a vrut să vadă de unde veneau. În acele clipe ai fi fost în stare să uiţi tot, de lume şi de tine. Una din piesele tale preferate era un canon, al cărui text suna aşa: „Diavolul ştie să facă de toate, dar să cânte, dar să cânte el nu poate…” Când unul din noi pleca de la tine şi era deja în pragul uşii, săreai în sus: „O clipă! Lasă-mă să-ţi cânt nota tristă!” Nota tristă – aşa numeai tu sunetul „la”, pe care-l ţineai lung, lung, dar pe măsură ce se lungea, devenea tot mai slab. Atunci îţi apărea deseori o lacrimă în colţul ochiului, iar când erai tare tristă, ne dăruiai lacrima la despărţire: o culegeai cu degetul de pe obraz şi ne-o puneai pe buze.

Erai preocupată de apropiata zi de naştere a Carolinei. Ţineai neapărat să-i faci o mare surpriză şi i-ai tricotat o vestuţă dintr-o lână foarte fină, galbenă. Caroline era brunetă, micuţă şi graţioasă ca un bibelou, iar tu erai convinsă că acea vestuţă galbenă i-ar veni de minune. Problema era doar să nimereşti mărimea. După ce prima vestă ţi-a ieşit prea mare, ai hotărât ca pe aceasta să mi-o dăruieşti mie, iar Carolinei să-i faci alta, considerabil mai mică. Ca de atâtea ori, nu te-ai lăsat descurajată de acest prim eşec şi ţi-ai reluat lucrul. Atât Caroline cât şi eu mai avem şi acum vestele galbene, lucrate de tine.

Totodată ai reînceput să pictezi. În acea perioadă ai lucrat un tablou superb: nalbe în culori pastel. Florile ţi le aduseseră nişte prieteni, iar tata ţi-a sugerat să le pictezi. Apropo: doamna dr. P. a publicat un studiu ştiinţific despre forţa expresivă a desenelor şi picturilor realizate de copiii cu afecţiuni tumorale. Îţi va face plăcere să afli că lucrările tale i-au servit şi ele ca obiect de studiu. Colajul pe care l-ai realizat cu puţin timp înainte de izbucnirea bolii a fost apreciat de doamna dr. P. drept o lucrare cu radiaţie extrem de intensă şi un semnal foarte puternic. Chiar şi la televiziune s-a transmis un film despre ea. Dar probabil că şi astea îţi sunt cunoscute.

După această sesiune terapeutică a trebuit să rămâi timp de şaisprezece zile într-o izolare foarte strictă. Rezultatul hemogramei era catastrofal. Dar celelalte investigaţii au dat rezultate bune, se putea vorbi despre o reuşită. Am răsuflat uşuraţi şi i-am solicitat profesorului Jäger o convorbire mai amplă, ca să ne spună ce va urma. Tu ştiai că programaserăm această discuţie şi ai vrut să vii cu noi, dar el ne-a chemat singuri la cabinet. Ne-a felicitat pentru reuşita tratamentului, spunându-ne că în terapia propriu-zisă rezidă numai jumătate din succes; cealaltă jumătate se datora devotamentului şi ajutorului pe care ţi l-am dat noi. Dar toate cele de până acum n-au fost decât începutul. Dacă ar fi ca Isabell să aibă totuşi o şansă de însănătoşire, va trebui să rezistăm în felul ăsta până la trei ani. Deşi vestea, luată ca atare, era bună, am avut senzaţia că ne fugea pământul de sub picioare. Cum era să mai rezistăm alţi doi-trei ani? În principiu, desigur, ne-am fi aşteptat la orice, dar tocmai pentru aşa o veste nu eram pregătiţi. Era a doua oară când parcă ne lovise cineva cu sabia!

Ce, cum să-ţi spunem? Acum o jumătate de oră ni se părea că în vreo şase luni vom fi trecut hopul! Şi iată-ne din nou în faţa uşii tale, plângând, disperaţi şi biruiţi. Dar acum nu-l mai aveam lângă noi pe dr. Töbellius care să ne ajute să vorbim cu tine. Am încercat să-ţi spunem totul cu menajamente. Dar însuşi gândul de a fi legată alţi doi, poate trei ani de viaţa asta de spital era insuportabil, inacceptabil pentru tine. Pe de altă parte, simţeam şi noi foarte limpede că forţele noastre nu ne-ar mai ajuta să rezistăm. Dacă cel puţin s-ar putea face terapia la Bonn! Mai aveam doi copii în afară de tine, iar aceştia aveau şi ei nevoie de noi. Zilele noastre de concediu se topeau, dar a te lăsa singură la Köln în timpul tratamentului, nu, aşa

ceva ar fi fost inimaginabil. Şi apoi, pentru tine era extrem de important să nu pierzi contactul cu şcoala, cu clasa, cu prietenii. Iar clinica din Köln era totuşi foarte departe pentru nişte elevi din Bonn.

Toate acestea ai ţinut să i le spui profesorului Jäger la prima vizită. A venit. Tata şi cu mine eram de faţă. „Trebuie să vă vorbesc. Aveţi puţin timp pentru mine?" S-a aşezat pe patul tău. Era prima oară că o făcea, un gest cu totul neobişnuit pentru venerabilul domn. Tu şedeai în pat, cu spatele drept. Multă vreme v-aţi privit drept în ochi, fără să rostiţi un cuvânt. În salon s-a creat o tensiune puternică, o puteam literalmente simţi. Profesorul Jäger asculta cu toată atenţia, tu te concentrai să alegi cuvintele cele mai potrivite. „De ce nu pot urma tratamentul la spitalul din Bonn?" – „Îţi sunt chiar aşa de nesuferit?" – „Ba chiar dimpotrivă. Ţin foarte mult la dumneavoastră, ca la propriul meu bunic. Dar…!" Şi i-ai înşirat toate argumentele pe care ţi le pregătiseşi cu mare grijă. A ascultat răbdător, atent la fiecare cuvânt, privindu-te tot timpul drept în ochi. Când ai terminat de vorbit, iar el a rămas tot tăcut, ai făcut un gest cam îndrăzneţ – l-ai atins cu degetul arătător pe vârful nasului, spunând: „Vă rog!" Şi a fost de acord. „Bine. Următoarea serie terapeutică e pe schema H.O.K., o faci la Bonn. Dar după aceea vii frumos înapoi, la Köln." Ne-am bucurat, era oricum o rază de lumină! Acum nu mai trebuia decât să-ţi crească nivelul leucocitelor, doar vroiam să plecăm între timp şi câteva zile în Pădurea Neagră, în vacanţa de Paşti.

29.03.1982

Scumpa, unica mea Caroline!

Sper că nu te-ai supărat că i-am scris numai lui Lou şi ţie nu, dar nădăjduiesc că ai să mă înţelegi.

În timpul acestui tratament mi-a fost foarte rău şi n-am mai avut niciun chef să fac ceva. Mi-e deja atât de silă de clinica asta din Köln, că trebuie să reuşesc neapărat să fac următorul tratament la spitalul din Bonn. Sunt nedreaptă cu cei de aici, aşa e, dar cred că şi tu în locul meu ai fi sătulă să-i mai vezi pe oamenii care îţi provoacă numai dureri.

În ultima vreme plâng foarte mult, căci totul mi se pare fără niciun rost. La un moment dat chiar mă bătea gândul dacă nu ar fi fost mai bine dacă aş fi murit în noiembrie.

Cu cât vorbesc mai mult cu ai mei, cu atât înţeleg mai limpede că atunci viaţa mea a atârnat efectiv de un fir de păr.

Pentru ca să înţelegi de ce mă trec astfel de gânduri în ultimele zile, trebuie să-ţi spun că toată procedura asta se întinde pe mai mulţi ani, aproximativ doi până la trei.

Am crezut că după aceste cinci serii de tratament ciclul terapeutic se încheie şi uite că, dintr-o dată, mă trezesc că mi se spune: nu, continuăm, continuăm… Ceea ce vrea să însemne că practic n-am să mai fac sport deloc – poate doar să mă bălăcesc puţin prin bazin – că tot timpul am să fiu cheală şi că o dată la opt săptămâni trebuie să mă internez în spital pentru o nouă terapie. Şi dacă mai am şi ghinion, n-am să pot merge la niciun fel de cursuri, la şcoala de dans sau altele, pentru că astea au toate o durată mai lungă. Mi-e tare dor de oameni de vârsta mea şi de petreceri, adică de tot felul de chestii din astea vesele.

Dar, draga mea Caroline, deşi la început am fost atât de tristă, acum mă simt deja mult mai veselă. Mă bucur că ne vom revedea, sper, curând.

În ultimele zile m-a preocupat şi un alt complex, şi anume că niciodată n-o să mă mai placă vreun băiat, asta din cauză că arăt atât de diferit de celelalte fete – adică nu am păr pe cap.

Dar când ascult muzică (şi să ştii că ascult adesea caseta aia grozavă de la tine!), mă mai înveselesc şi atunci mă gândesc că viaţa e totuşi aşa de frumoasă, că, dacă-mi pun o perucă, pot să mă mai aranjez ca să arăt şi eu mai acătării şi că poate o să-mi treacă şi acneea asta atât de urâtă şi iritată din cauza tratamentului.

Pentru că ţie îţi spun tot, aş vrea să te întreb ceva, dar te rog să nu crezi că e o prostie: crezi că lui Axel i-aş putea părea cât de cât drăguţă? Ştii, asta pentru că eu îl plac tare mult. Dar te rog să nu spui nimănui. Sunt sigură că astea ţi se par nişte prostii, dar acum simt nevoia să fiu puţin iubită. Părinţii mei sunt atât de buni cu mine, la fel şi tu, şi fraţii mei, şi familia ta, dar să fii iubită de un băiat e totuşi altceva.

Am fost foarte, foarte tristă că doctorul ne-a recomandat să nu plecăm la Montalivet, la casa voastră de vacanţă din Franţa. Şi mă bucurasem deja atât de mult că voi petrece vacanţa cu tine! Dar o dată ce clima de acolo

îmi pune în pericol sănătatea, n-am ce face. Poate altă dată!

De altfel, ţi-am pregătit o surpriză trăsnet pentru ziua ta. Sper să-ţi placă. Este o dovadă a dragostei mele nemărginite pentru tine!

30.03.1982

Dragă Caroline!

Tocmai sunt singură şi vreau să-ţi scriu, pentru că asta îmi dă întotdeauna o stare de bucurie. Scrisoarea mea de ieri a fost tare tristă, ştiu, dar pur şi simplu am simţit că trebuie să-mi uşurez sufletul şi să scriu toate astea – iar dacă nu ţie, atunci cui?

Am vorbit mult şi cu părinţii mei despre cum ar trebui să-mi planific viitorul apropiat, şi asta mi-a făcut foarte bine.

În ultimul timp mi se întâmplă din nou destul de des să am momente de bună dispoziţie, iar atunci îmi imaginez tot felul de lucruri frumoase pe care aş vrea să le fac sau să mi le cumpăr. Mă gândesc mult şi la voi. Îmi face bine să ştiu că cineva ţine la mine.

Azi, la vizita medicală mare, am câştigat o mică bătălie! A cincea serie a terapiei o voi putea urma la spitalul din Bonn. E o mare bucurie pentru mine, pentru că nu mai trebuie să vin în clinica asta oribilă. Am ajuns aproape în aşa hal că nu mai sufăr să văd pe nimeni de aici. La spitalul din Bonn e altfel, acolo mă vizitează şi mai mulţi prieteni de vârsta mea, iar asta, ciudat, e foarte important. Când stai tot timpul numai cu oameni mari şi când peste tot în jur nu sunt decât oameni mari, zău că ţi se face dor de toate prostioarele şi banalităţile celor de-o vârstă cu tine.

Sper să nu te superi că n-am să reuşesc să fiu chiar punctuală cu surpriza pe care ţi-am promis-o de ziua ta, dar am greşit ceva şi vreau să mai încerc o dată, să iasă mai bine.

Mă gândesc de pe acum cu mare plăcere la vacanţa în Pădurea Neagră. Sper ca acolo să mă jac puţin mai „sănătoasă”, adică să mi se facă iar foame ca lumea, seara să mă simt obosită şi, poate, să practic şi puţin sport – sub formă de drumeţii, săniuţă, bătăi cu zăpadă. Cică acolo ar mai fi zăpadă destulă!

Chiar şi pielea mea arată mult mai bine, adică nu mai e atât de roşie.

Zău că e tare neplăcut: cum rămân puţin singură, mă şi apucă tristeţea.

Azi e prima noapte în care stau singură în dărăpănătura asta nenorocită. Asta înseamnă că e şi prima dată după două săptămâni şi jumătate că ai mei se întâlnesc acasă. Îţi dai seama că n-aş vrea deloc să vorbesc cu ei la telefon, iar ei să simtă după vocea mea că sunt tristă sau să mă mai apuce şi plânsul, pentru că mami mi-a spus că atunci o să vină imediat încoace. Şi chiar dacă n-ar veni imediat, tot le-aş strica toată seara, că atunci stau şi se tot gândesc că eu sunt tristă şi plâng şi că asta nu am voie să fac, pentru că starea asta de tristeţe mă slăbeşte.

31.03.1982

Am reuşit. N-am dormit nici prea bine şi nici prea mult, dar a fost foarte important că ai mei s-au ocupat aseară de Matthias. Nici lui nu-i merge grozav, îl doare falca. (I-au făcut o operaţie ca să-i scoată măselele de minte).

Draga, unica mea Caroline, mă gândesc mult la tine, îţi trimit multe sărutări ţie şi tuturor celorlalţi.

Cu drag,
Isabell

Dar nivelul leucocitelor nu creştea. Data externării se amâna de la o zi la alta. În sfârşit, în Joia Mare ţi-au dat drumul să pleci acasă. Plecarea asta a fost aproape ca o mutare: a trebuit să strângem şi să transportăm ustensilele de pictură, cărţile, casetele, radioul, tablourile şi televizorul. Trăisem patru săptămâni încheiate în spital.

Cum te-ai văzut acasă, ai insistat să plecăm cât mai repede la Altglashütten, pentru că până la începerea tratamentului la spitalul din Bonn nu mai rămăseseră decât zece zile. Încă în aceeaşi noapte tata şi cu mine am făcut bagajele, după ce seara îl condusesem pe Christian. Pleca în insula Corfu, la un curs de scafandri, pentru care se înscrisese cu mai mult timp în urmă prin şeful său de la serviciu. Acum însă ar fi preferat să vină cu noi, dar programarea era fermă, nu se mai putea face nimic. Marie plecase la părinţii ei, în Belgia, aşa că societatea de tineri la care visaseşi se reducea acum la Matthias. I-am rugat pe

soţii Moltke să-i întrebe pe copiii lor dacă n-avea chef măcar unul din ei să vină cu noi. Daniel şi Dorothea plecaseră deja în vacanţă, dar Johannes a promis să vină duminică, cu trenul. Ce zile de neuitat au urmat!

În Pădurea Neagră mai era suficientă zăpadă, aşa că peisajul era fermecător. Gerda ne aranjase cu multă grijă locuinţa „noastră", acolo, în podul renovat de deasupra şurii. Eram singuri în toată casa. Vremea era superbă. Doar tata făcuse o otită infecţioasă şi avea dureri destul de mari.

Erai de-a dreptul însetată de aer curat şi de natură. Am început să fac nişte plimbări cu tine. Când ieşeai din casă, îţi puneai în cap căciula de blană a tatei, care-ţi acoperea tot căpşorul. De sub ea nu mai ieşea decât o parte din feţişoară, de la ochi în jos, până la bărbie. Arătai atât de bine, încât ai renunţat să-ţi mai pui şi o perucă dedesubt. Singură în mijlocul naturii, atunci când te încălzeai din cauza efortului, se întâmpla să-ţi scoţi căciula pentru câteva minute şi să nu te mai preocupe ţeasta golaşă. Când ne întorceam în odăiţa noastră, ţi se părea cât se poate de normal să stai fără perucă. Dar ne întrebam ce vei face duminică, după sosirea lui Johannes. Ei bine, nimic. La început ai fost parcă puţin jenată, dar după ce Johannes ţi-a spus că-i pari mult mai atrăgătoare cu chelie decât cu perucă, gheaţa s-a spart definitiv în acesta chestiune, cel puţin atâta vreme cât stăteai în casă.

Serile jucam cărţi sau vreun alt joc de societate. Când şi când reuşeam într-adevăr să ne simţim normal, bine, deconectaţi, să nu fim timoraţi. Dar deseori eram şi iritaţi, sufletele ne erau rănite şi nervii încordaţi la maximum. Făceam mari eforturi să ne ascundem aceste stări, să ne stăpânim, dar nu întotdeauna reuşeam. Prezenţa lui Johannes von Moltke ne-a fost de mare ajutor. Matthias era fericit să aibă alături un prieten la fel de normal şi sănătos ca şi el şi să nu fie obligat să gândească numai în noţiuni ca tumoare, terapie, frică. În ce ne privea pe noi, prezenţa lui ne obliga la autodisciplină şi la un control mai riguros asupra cuvintelor şi gândurilor exprimate. Iar pentru tine era o adevărată binecuvântare. Băieţii se purtau cu tine cât se poate de firesc, erau veseli şi necomplexaţi. În fiecare zi te atrăgeau la eforturi mai mari, pentru a-ţi pune la încercare capacităţile fizice. Dacă refuzai să mergi mai departe, decretau pe loc o bătaie cu bulgări de zăpadă, iar dacă te lăsau puterile şi nu mai puteai umbla, băieţii te cărau, pe rând, în cârcă sau te purtau împreună în braţe. Eu

mai visez şi azi ca tata să mă poarte în braţe, dar a făcut-o o singură dată, acum 35 de ani!

Într-o zi am făcut şi o plimbare cu sania trasă de cai. Învelită în pături, dar altfel expusă la soare şi la aerul proaspăt din Pădurea Neagră, te-ai simţit cât se poate de bine. În pauza de la amiază aţi construit un mic baraj în râul de la cabana unde ne oprisem. Mişcările tale deveneau cu fiecare zi mai ferme şi mai sigure. Îţi scoteai din ce în ce mai des căciula de blană, dar încă nu ne lăsai să te fotografiem cu cheliuţa la vedere. Într-o zi am făcut o plimbare mai lungă. La un moment dat, când mergeai fără căciuliţă, tata a încercat să te prindă într-o poză aşa cum erai, dar într-o clipă te-ai ascuns în spatele lui Johannes, care era înalt şi voinic. Acesta a înţeles imediat situaţia şi i-a făcut cu ochiul lui tata. După ce stătuseşi câteva secunde bine pitită în spatele lui, Johannes i-a făcut tatei un semn din ochi şi s-a tras rapid la o parte. În acea clipă tata a apăsat pe butonul aparatului: a fost prima poză pe care îţi apărea cheliuţa. Această fotografie ne este deosebit de dragă. Din acea clipă n-ai mai avut niciun fel de reţinere să apari în faţa obiectivului aşa cum erai.

Te întremai văzând cu ochii şi totodată îţi creştea şi încrederea în forţele proprii. La fel, îţi creştea pofta de mâncare. În timpul zilei intram în toate cabanele pe care le cunoscusem în decursul ultimilor paisprezece ani. Mi-a rămas perfect întipărită în memorie o drumeţie mai lungă, făcută în jurul lacului. Era o zi însorită, dar rece. Condiţia ta fizică se ameliorase într-atât încât am avut curajul să mergem pe jos până la hanul „Unterkrummenhof', un loc familiar nouă de mulţi ani. Ultima zăpadă a anului dădea peisajului un aspect de tort festiv, pudrat cu zahăr. Aveai o poftă de viaţă de nestăvilit, erai de-a dreptul sedusă de câmpul înzăpezit. Aveai chef de săniuş. Bineînţeles că nu luasem cu noi o sanie, dar aveam o pungă mare de plastic. A trebuit s-o scoatem şi s-o sacrificăm ca s-o folosiţi drept suport de alunecare, la coborârea de pe fiecare pantă de deal care mai era acoperită de zăpadă. Ajunşi la „Unterkrummenhof", primul lucru a fost să vă puneţi hainele la uscat pe soba mare şi veche de teracotă, după care v-aţi întins toţi trei cât mai comod „la încălzit şi uscat" pe laviţa mare de lângă sobă. Şi la un moment dat, iată, ţi-ai scos căciuliţa de blană, chiar acolo, în sala mare a hanului, fără să-ţi pese de privirile celor din jur.

A urmat, bineînţeles, o masă pe cinste, iar tu ai avut grijă să ţii şi aici pasul cu băieţii. Dacă nu ar fi trebuit să mergem o dată la câteva zile la doctor, pentru numărarea leucocitelor, aproape că am fi uitat de tumoare.

Duminică am plecat înapoi, căci luni trebuia să ne prezentăm la spital, la Bonn. Ai fost repartizată în secţia „ta", pe care o cunoşteai. Medicul secţiei era tot „Burbie". Asistentele te-au întâmpinat bucuroase. În aceeaşi zi, dr. Töbellius ţi-a aplicat cateterul subclavicular. N-a mai trebuit să fii dusă cu microbuzul în corpul principal, în „casa cu paturi", la un medic necunoscut, iar apoi să te întorci, eventual pe picioare, în pavilionul tău. Cu cât mai uşor şi mai simplu se desfăşurau lucrurile aici! Dr. Töbellius a venit la tine în salon, ţi-a introdus cateterul, iar pentru că în el aveai o încredere nemărginită, nici nu ţi-a fost teamă de această operaţie.

Până atunci ne imaginasem că dr. Töbellius era tatăl unei familii numeroase.

Evident că trebuia să aibă o soţie şi un număr respectabil de copii. Cum altfel i-ar fi fost cu putinţă să ne înţeleagă pe toţi atât de bine! De fapt, nu-l întrebasem niciodată, dar iată că acum aveam să aflăm pe coridor, de la o bolnavă mai vorbăreaţă, că doctorul era celibatar. Curând aveam să şi pricepem de ce: era, ca să spun aşa, însurat cu spitalul lui, cu pacienţii săi. Era mereu prezent şi făcea pentru pacienţii săi tot ce putea face. Ai avut şi tu, de multe ori, ocazia să constaţi lucrul acesta, fiind chiar tu în cauză.

Doamne, dacă mă gândesc numai la desenul tău „De ce?"! La spital, la Bonn, ai început să faci schiţe de portret: desenai chipurile celor care veneau să te vadă. Privindu-te în oglindă, ţi-ai desenat şi un autoportret în creion. L-ai făcut rapid, din câteva trăsături şi a fost o reuşită. Expresia fricii chinuitoare, întrebarea „de ce" se citeau imediat în ochii tăi mari. Buzele roşii exprimau o trezire a dorurilor, a senzualităţii.

Warum ?

Oricine venea în vizită era apreciat de tine după reacţia pe care o avea văzând acest desen. Vizitatorul era pus să se uite la desen, iar apoi trebuia să-ţi răspundă la întrebări. Dacă arunca doar o privire fugară şi-ţi răspundea apoi superficial, pentru tine nu era decât un cap sec. Dacă însă simţea strigătul care răzbătea din desen şi mai era şi dispus să vorbească cu tine despre spaimele şi visele tale, atunci trecea examenul cu brio. În acea după-amiază am fost martoră la câteva „examinări", ba am fost chiar şi eu printre cei examinaţi. Nici eu n-am putut să-ţi răspund la întrebarea „de ce", dar împreună cu tine am căutat calea spre o explicaţie.

Doctorul Töbellius a venit la vizita de după-amiază. Te-a întrebat cum te simţi. I-ai arătat desenul şi i-ai cerut părerea. „Asta zici că eşti tu? Ia ascultă, tu eşti mult mai frumuşică, dar desenul ăsta este foarte important, despre el trebuie să stăm de vorbă pe îndelete. Vino diseară în cabinetul meu, te chem eu." Seara, către ora şase, te-a chemat jos, în cabinetul lui şi a stat cu tine o oră şi jumătate.

Mi-ai povestit după aceea că aţi discutat despre viaţă şi moarte, dar şi despre o problemă personală. Câteva zile mai târziu, dr. Töbellius mi-a spus că nu-şi aminteşte să fi avut vreodată cu o pacientă o discuţie atât de densă şi profundă ca aceea pe care o purtase cu tine. În acea seară ai vrut să-i scrii o scrisoare în care să-i mulţumeşti pentru discuţie. M-ai întrebat dacă se cade să faci aşa ceva. De ce nu? Mi-ai arătat scrisoarea, iar acum am început să mă lămuresc, cel puţin fragmentar, asupra conţinutului discuţiei voastre. Mi-era destul de limpede că-i ceruseşi sfatul în legătură cu comportarea ta faţă de Axel. Să-i scrii, să-i mărturiseşti sentimentele ce i le porţi? Să renunţi, de teamă că acestea nu vor fi împărtăşite? Doctorul ţi-a explicat cât se poate de clar că în viaţă nu poţi câştiga dacă n-ai curajul să rişti! Pentru asta îi mulţumeai. Nu ştiu dacă această scrisoare s-a păstrat, dar memoria mea o reţine perfect. Tot atunci mi-ai spus că, dacă ar fi să te măriţi, ţi-ai dori să poţi avea cu soţul tău discuţii de felul acesteia.

În afara lui mai exista un om care în perioada asta devenea tot mai important pentru tine: Caroline. De ea te lega o prietenie cu totul neobişnuită, plină de gingăşie şi afecţiune şi întărită de o mare încredere. În ciuda distanţei dintre Anvers şi Bonn, această prietenie se dezvolta şi se cimenta permanent. S-ar putea ca prietenia mea cu Lou să

vă fi oferit, dacă pot spune aşa, premisa, solul roditor pentru această legătură a voastră, dar s-ar putea la fel de bine ca această profundă încredere dintre voi să se fi născut şi statornicit datorită faptului că în această prietenie „de familie” nu a existat interferenţa, concurenţa unei alte prietene. Voi două aţi avut norocul de a vă împărtăşi sentimentele şi gândurile încă din fragedă copilărie. Mărturia acestei prietenii: un teanc gros de scrisori de la Caroline, pe care le păstrez şi acum.

19.04.1982

Draga, scumpa mea Caroline!

Mii de mulţumiri pentru frumoasa ilustrată şi pentru scrisoare. Mă bucur foarte mult că ai avut o vacanţă atât de frumoasă. Şi noi am avut o vacanţă foarte frumoasă: probabil că în câteva zile ai să primeşti o carte poştală din Pădurea Neagră.

M-am odihnit foarte bine şi am fost din nou foarte fericită. Am şi prins din nou puţină culoare (nu pot spune chiar că m-am bronzat, ar fi o exagerare), iar coşurile de pe faţă s-au mai dus.

Ţi-am mai spus că după tratamentul ăsta voi avea din nou voie să înot, să merg cu bicicleta şi chiar să fac puţină saună? Nici nu-ţi poţi închipui cât sunt de bucuroasă. Dar bineînţeles că mai întâi trebuie să fac terapia asta nesuferită – oricum, perspectivele sunt din cele mai bune! De astă dată n-am prea avut baftă, că stau în cameră cu o doamnă bătrână şi cam cicălitoare, dar în schimb sunt în spitalul din Bonn şi mult mai aproape de casă! (Sper să primesc multe vizite).

Draga mea Caroline, în gând te strâng în braţe tare, tare de tot şi mă bucur de pe acum că ne vom revedea, cândva, la vară.

Un pupic gras!

Cu drag,
Isabell

P.S. Surpriza va sosi în următoarele zece zile!!!
Salutări familiei tale!

20.04.1982

Hello, scumpo!

Mi-a venit cheful să scriu cuiva o scrisoare. Ştii ce mi-ar plăcea să pot face acum? Să dansez afară, în aer liber. Întotdeauna când vine, în sfârşit, primăvara, mă cuprinde starea asta de bucurie. Şi atunci îmi vine pofta să mă fac frumoasă, să fac nerozii şi să fiu veselă. Chiar şi acum, aici, în spital sunt veselă.

Dar la asta contribuie mult şi atmosfera din acest spital. Stau la etajul 6, iar jos, sub mine, sunt suprafeţe întinse cu iarbă, o mulţime de flori şi tufe, în faţa ferestrei mele ciripesc o droaie de păsărele.

La voi în grădină trebuie să fie minunat pe timpul ăsta. Cam când puteţi să începeţi să mergeţi la înot? Cândva către sfârşitul lui mai trebuie să mai vii 6 dată pe la mine. Atunci vom putea merge din nou împreună la saună!

În momentul de faţă sunt atâtea lucruri care îmi fac din nou plăcere. Primesc şi mai multe vizite din clasa mea. Vreau să te întreb ceva: scrisoarea aia atât de lungă şi tristă aţi citit-o numai tu şi Lou sau aţi mai dat-o şi lui Axel sau altcuiva? Pentru că Axel mi-a scris să nu-mi mai muncesc creierii atâta. Dacă da, nu mi s-ar părea rău deloc.

Treaba cu scrisul scrisorilor e întotdeauna tare complicată. Ar trebui să scriu la multă lume, dar întotdeauna încep cu tine; şi aşa scriu tot ce am de scris, iar după aceea îmi trece cheful să mai scriu! Dar ţie îţi pot scrie şi cel mai uşor. Îmi face atâta plăcere!

Apropo, ştii ce chestii îngrozitoare fac în ultima vreme? Schiţez portrete. Dacă aveţi ghinion, o să vă schiţez odată portretele după nişte fotografii. Fiţi siguri că n-o să vă recunoaşteţi. Dar unele desene ies destul de haioase. Până acum s-a putut întotdeauna ghici sau măcar bănui pe cine am desenat.

De altfel, m-am bucurat tare mult că Axel mi-a răspuns la scrisoare. Eu chiar mă aşteptasem mai degrabă să nu-mi scrie. I-aş scrie mai des, dar n-aş vrea să par prea băgăreaţă. Întreabă-l, te rog, dacă i-ar face plăcere. Asta nu înseamnă că e obligat să-mi scrie şi el tot timpul (doar din când în când). Te rog să-i transmiţi cele mai dragi salutări de la mine.

Te îmbrăţişez din toată inima, draga, micuţa mea Caroline – tare des aş vrea să te am aici, lângă mine. Multe sărutări.

Cu drag,
Belli

Duminică a fost confirmaţia vărului tău Oliver. La fratele meu din Bonn s-a organizat o mare serbare în familie. Pentru că locuiau la nici cinci sute de metri de spital, ai dorit tare mult să mergi şi tu acolo. Toată familia se strânsese la un loc, vremea era superbă. Tata şi cu mine eram la tine, la spital. Tu te aflai sub tratament, hemograma era încă bună. L-am întrebat pe dr. Töbellius dacă s-ar putea întreprinde ceva. Ne-a permis!

Deci: ce pui pe tine? Erai nemaipomenit de bucuroasă! Ce pălărie, care perucă, care pereche de ochelari, care pulovăr, poate puţin fond de ten? La urma urmei, vroiai să le faci tuturor o bucurie şi totodată să-ţi oferi şi tu rolul de vedetă – dorinţă cu totul legitimă. Cât te-ai amuzat când ţi-ai luat la revedere în oficiul asistentelor. „Pacienta cea mai bolnavă are învoire!” A fost un motiv de a-i pune pe gânduri pe alţii, nici pe departe atât de grav bolnavi ca tine. A fost o festivitate de confirmaţie foarte frumoasă, iar Oliver s-a bucurat din toată inima. După două ore ne-am dus înapoi, la spital, simţeai nevoia să te odihneşti. Oricum ne mai puteam întoarce o dată şi după amiază. Dar, aşa cum se întâmpla mereu în timpul tratamentului, stările tale psihice erau în permanentă schimbare. Pe cât de veselă, spirituală şi cochetă ai fost în cursul dimineţii, molipsindu-i pur şi simplu pe toţi invitaţii cu pofta ta de viaţă, pe atât de deprimată şi disperată ai fost după amiază. A trebuit să-mi mobilizez întreaga forţă de convingere şi putere de motivare pentru a te putea scoate din pat şi din starea de deprimare. Când am ajuns din nou printre invitaţi, ai fost fericită. Siegfried a mai apucat să facă nişte fotografii superbe.

Lui Oliver nu i-ai dus niciun cadou, în schimb i-ai dăruit o scrisoare extrem de călduroasă:

25.04.1982

Dragul meu Oliver!

Cu ocazia confirmaţiei tale îţi doresc aflarea lui „DE CE”. Mulţi o pierd în mulţimea darurilor primite.

Azi nu-ţi dăruiesc nimic, pentru că nu mi-a venit nicio idee bună, dar dacă vreodată aş putea să-ţi fiu de folos în

vreun fel, te voi ajuta cu plăcere (aşa cum şi tu, prin gesturi atât de frumoase, mi-ai fost adesea de ajutor).

Te sărut
cu drag
Isabell

Stările depresive deveneau cu fiecare serie terapeutică mai frecvente şi mai puternice. În timpul acestei serii, n-am rămas peste noapte cu tine, pentru că nu ai vrut. Ai dorit să ne menajezi, iar noi ţi-am fost foarte recunoscători pentru asta. Dar adesea în timpul nopţii mă cuprindea o stare de teamă. Balconul era atât de sus – iar starea ta sufletească, la pământ.

La numai două zile după încheierea tratamentului ai avut voie să vii acasă. Dar o dată la două zile trebuia să faci o hemogramă. Cu cât mai plăcută şi mai variată ţi s-a părut, ca pacientă, această serie de tratament, şi asta pentru că ai putut rămâne în mediul tău natural, obişnuit, în care toate legăturile şi locurile familiare le regăseai după primul colţ de stradă, iar perioada de leucopenie o puteai petrece acasă! Totodată, în caz de nevoie, şi drumul până la spital era mult mai scurt. De acasă până la Köln făceam de regulă o oră, în timp ce drumul de acasă până la spitalul din Bonn nu dura decât zece minute. Raportul dintre zilele chinuitoare de tratament şi zilele bune, pe care le trăiai din plin se îmbunătăţise.

Oare n-ar fi cazul ca în tratarea copiilor, cel puţin a celor cu boli tumorale, să se caute noi metode terapeutice? Mai ales mai multă flexibilitate, mai multe posibilităţi de tratare la domiciliu? Sunt absolut convinsă că dacă cineva mi-ar fi arătat cum trebuie schimbată sticla cu perfuzie, aş fi putut să o fac şi eu. Nu s-ar putea oare ca spitalele să colaboreze cu medicii de familie, cu pacienţii şi cu familiile acestora? Nu există psihologi care să ajute familiile respective să treacă ceva mai uşor prin astfel de situaţii?

Bineînţeles că în ultimii ani, din punct de vedere medical, s-au înregistrat mari succese în combaterea şi tratarea tumorilor; dar aceste succese ar fi mult mai spectaculoase dacă s-ar reuşi o adaptare mai bună la starea psihică a bolnavilor şi a familiilor acestora! Dacă încă de pe atunci clinica de pediatrie din Bonn ar fi avut un centru oncologic atât de bine pus la punct, cu psihologi,

pedagogi, casă pentru părinţi şi posibilităţi de terapie ambulatorie, aşa cum îl are în prezent, n-ar fi trebuit să tot mergem la Köln şi totul ar fi fost cu mult mai simplu.

După acest tratament urma să ai o pauză de nouă săptămâni. Au fost ca o nebunie, ca o beţie – şi cum aş putea descrie această beţie? Adesea mă temeam că prea numeroasele şi variatele întâmplări şi trăiri ţi-ar putea dăuna, dar tu vroiai să trăieşti totul din plin. Venea vara şi fiecare vroia să-ţi facă o bucurie. Cât timp nu ai avut voie să ieşi din casă, aveam grijă să te simţi bine acasă. Caroline a venit de la Anvers pentru câteva zile. V-aţi simţit foarte bine împreună şi aţi avut şi o ocupaţie plăcută: aţi înregistrat casete de muzică pe combina ta cea nouă. În plus, puteaţi vorbi despre Axel, lucru foarte important pentru tine.

În acele săptămâni am încercat să-ţi dăm şi diverse treburi de rezolvat, ca să ai sentimentul de a fi făcut ceva util în ziua respectivă. Tata te-a rugat să sortezi mărcile poştale care se adunaseră în mari cantităţi şi zăceau de-a valma într-un sertar. Iar pentru ca munca asta să nu ţi se pară prea plictisitoare, ai ascultat toate casetele înregistrate de noi cu diferite genuri de muzică şi ai început să lipeşti pe ele etichete pe care notaseşi conţinutul fiecăreia, asta ca să nu ne mai trezim ascultând muzică de jazz atunci când de fapt intenţionam să ascultăm Mozart. Mai am şi acum aceste casete, cu inscripţiile făcute de tine, şi chiar dacă ele nu mai corespund, prin calitatea sunetului, standardelor de azi, ne bucurăm de fiecare dată când le ascultăm. Tot ţie îţi datorăm şi albumele noastre cu fotografii, pe care le-ai aranjat în acea perioadă. Acest gen de muncă te satisfăcea; în felul acesta aveai sentimentul de a face ceva util.

În luna mai a avut loc confirmaţia lui Matthias, iar tu ai putut fi de faţă la serbare. E adevărat că nu ai avut voie să vii la biserică, pentru că nivelul leucocitelor era foarte scăzut iar pericolul de contaminare corespunzător de ridicat. Dar ai participat la serbarea din familie. Cu atât mai mult te-a bucurat faptul că familia von Moltke era prezentă în păr.

După zece zile a avut loc împărtăşania. De astă dată ai avut voie să vii cu noi la biserică. Ţineai să-l cunoşti pe părintele care l-a pregătit pe Matthias pentru confirmaţie. Era o parohie mare, cu o comunitate mare. Pentru împărtăşanie, familiile au fost poftite în faţă, în grupuri de câte aproximativ patruzeci de credincioşi. Preotul ducea

potirul de la gură la gură. Tata şi cu mine nu ştiam dacă doreai şi, mai ales, dacă era indicat să te duci şi tu în faţă, la împărtăşanie. Bineînţeles că noi nu vedeam decât toţi bacilii, de la toţi credincioşii, ţopăind în potir şi ne temeam că te-ai putea contamina. Veni şi rândul nostru. Îmbrăcată în rochiţa albă şi cu o pălăriuţă albă pe cap, stăteai în mijlocul acelui mare semicerc, noi fiind aşezaţi de-a dreapta şi de-a stânga ta. Preotul a luat un potir nou, curat, nefolosit, l-a umplut cu vin şi ţi l-a oferit mai întâi ţie. Bunul Dumnezeu nu ne părăsise!

Au mai fost o mulţime de alte distracţii şi evenimente îmbucurătoare. O dată, întorcându-se din Belgia, Marie a adus cu ea două valize uriaşe, pline cu costume de teatru. Ce distracţie a fost pentru tine! Timp de o după-amiază întreagă ai încercat cele mai diferite costume şi roluri. Ne-am prins şi noi în joc, asigurându-ţi fundalul muzical, iar Marie ţi-a făcut fotografii. Ai fost focoasa spaniolă şi vampa seducătoare, ai fost iubita cow-boyului şi romantica fată cu flori, ai fost cântăreaţă de rock şi fata cu motocicleta şi ai fost Belli cea de toate zilele – aşa cum erai acum, cu basc, perucă şi fular.

Marie şi cu tine v-aţi distrat grozav cu prostioarele astea. Oricum, Marie avea douăzeci de ani, tu împliniseşi şaisprezece, adică nu mai eraţi la vârsta la care să vă jucaţi în plină vară „de-a costumatul”. Dar pentru tine, toate astea erau roluri posibile sau imposibile de viaţă, pe care le trăiai în ritm accelerat.

Marie era într-adevăr un înger. Iar voi deveneaţi din ce în ce mai mult o pereche de surori. Când s-a întors din următoarea călătorie în Belgia, ţi-a adus un mic album cu pozele făcute în costume.

La sfârşitul lui mai ai ieşit din leucopenie: cum ai avut voie să ieşi din casă, aţi plecat împreună la plimbare şi la târguieli. Adesea vă însoţea şi Dorothea von Moltke. Eu îmi asumam rolul de pază de corp şi eram mai întotdeauna în preajma voastră, pentru cazul în care s-ar fi întâmplat ceva.

Între timp ai avut dureri mari la un braţ şi a trebuit să mergem pentru o zi la Köln, să ţi se facă o nouă tomografie şi o scintigramă; din când în când mai trebuia să te duci şi la spitalul din Bonn, pentru câte un tratament ambulatoriu. Dar atâta vreme cât nu ţi se spunea că trebuie să te reinternezi pentru terapie, erai mulţumită.

Ai plecat chiar şi la Mannheim, la Siegfried, Ulli şi micuţa Sascha. Sascha era marea ta febleţe. Ulli şi Siegfried ţi-au oferit să fii naşa fiicei lor, fapt care te-a făcut de-a dreptul fericită. Pe de o parte, ţi se dădea în grijă o fiinţă atât de mică. Pe de altă parte, aveai o dovadă că ei credeau în supravieţuirea ta. Acelea au fost pentru tine nişte zile minunate. Ulli şi Siegfried te-au răsfăţat cât au putut.

Am plecat şi în Belgia. Mai întâi ai stat două zile la Marie şi familia ei, apoi la Lou. Robert şi Rosita – părinţii Mariei – venerabilii bunici, Anne – sora Mariei – ba chiar şi menajera te-au îndrăgit cu toţii. Rosita îţi trimitea aproape săptămânal cele mai încântătoare ilustrate, scrise în nemţeasca ei stricată dar atât de fermecătoare, ilustrate de vis, una mai frumoasă ca alta. Zilele petrecute la Lou au fost palpitante. Era sfârşitul de săptămână de dinaintea zilei mele de naştere, iar Lou a pus la cale o serbare mare. Îi invitase pe Siegfried şi Rolli, fraţii mei, cu familiile lor şi o serie de prieteni pe care-i cunoşteam şi noi. În grădina lor cea mare instalaseră un cort. Am dansat şi am râs, ne-am înţeles în franceză, în engleză şi în germană, am mâncat şi am băut până noaptea târziu. Din când în când te căutam – cu inima şi cu ochii. Te ţineai de-o parte. Copiii ajutau cu toţii la servit, dar tu nu prea puteai face faţă. Stând pe margine, sperai la o privire sau poate chiar la o discuţie cu Axel. Dar nu prea vroia să-ţi iasă socoteala. Poate că Axel se îndrăgostise deja prea tare de tine!

Când am plecat acasă, erai cam abătută. Despărţirea de Anvers a fost grea pentru tine. Te consolai cu promisiunea făcută de copiii lui Lou că vor veni să ne viziteze. Câteva zile mai târziu, au sosit la Bonn Axel, Caroline şi Cathy, sora cea mai mare. L-au adus cu ei şi pe Friedemann – prietenul german al lui Axel – pe care-l cunoscuseşi mai demult.

Axel şi Friedemann au vrut să pună la punct terenul nostru de vacanţă din Oberwinter, aşa că dormeau acolo. În ultimele luni nu se mai ocupase nimeni de locul acela. Cele două fete dormeau cu tine în cameră, ceea ce ţi se părea minunat! Cathy suferea după o deziluzie sentimentală, Caroline tocmai se îndrăgostise lulea. Iar tu veneai cu „experienţa” dobândită din lectura seriei „Angelique”. Uneori stăteaţi la sfat până noaptea târziu. Numai relaţia cu Axel nu făcea progrese. Tare aş fi fost curioasă să vă văd şi să vă aud când şuşoteaţi. După o

săptămână, Caroline, Cathy, Axel şi Friedemann au plecat acasă. Caroline urma să plece cu tatăl ei şi cu o altă prietenă în vacanţă la Montalivet. Iniţial intenţionasem să plecăm cu tine şi cu toată familia acolo în vacanţă, dar medicii nu ne-au dat voie.

1.06.1982

Draga mea Caroline!

Cum am înţeles din scrisoarea ta, acum te afli probabil undeva pe drum, între Montalivet şi Bruxelles.

Mă bucur sincer că ai încheiat anul şcolar cu rezultate atât de bune. Pot spune doar că eşti foarte delicată.

În aceeaşi frază în care mi-ai povestit că pleci cu o prietenă la Montalivet, mă numeşti pe mine sora ta. Ştii, asta îmi face foarte bine. Prin faptul că îmi dai mereu de înţeles cât de mult însemn eu pentru tine, îmi este mai uşor să aştept uneori mai mult câte una din multele scrisori atât de dragi de la tine. Îţi doresc să petreci un concediu minunat la Montalivet şi să te distrezi cât se poate de bine cu prietena ta.

M-aş bucura să vă pot vizita odată cu Friedemann. Sigur că ne-am distra foarte bine. Acum simt mereu nevoia să fiu împreună cu oameni tineri. Numai că nu ştiu dacă am să mă descurc cu timpul, pentru că pe 19 trebuie să mă internez din nou.

De fapt, sunt tare multe lucruri care mă apasă pe inimă. Sper să mă înţelegi bine. De vreo două săptămâni am „ceva ce-ar semăna cu un prieten". Spun „ceva ce-ar semăna…", pentru că este totuşi o prietenie în nişte condiţii neobişnuite. Iar lucrul acesta sigur că mă bucură. Până acum am crezut că nu voi cunoaşte ceva aşa de frumos cum e prietenia cu un băiat, asta pentru că aveam tot felul de temeri legate de părul meu şi pentru că nu sunt foarte uşor de abordat.

Dar cu el mă înţeleg destul de bine, chiar şi fără să am păr pe cap. Stăm mult de vorbă şi el mă ajută foarte mult să depăşesc rezervele (uneori într-adevăr foarte neplăcute) în legătură cu boala mea. Este canadian, ne înţelegem în engleză. E amuzant şi plăcut. Cred că acum învăţ foarte multă engleză de la el. Ce e tâmpit e că din septembrie îşi continuă studiile în Canada.

Draga mea Caroline, este atât de frumos să ai o prietenă atât de bună, căreia să-i poţi spune tot! Pentru

nimic în lume n-aş vrea să te pierd vreodată.

Rămâi aşa cum eşti: bună, cumsecade, cinstită = fermecătoare.

Te sărut din toată inima. Transmite întregii familii dragi salutări din partea mea.

Cu drag,
Isabell

Îţi reluaseşi legăturile şi cu colegii de la tenis. Fireşte că nu se punea problema să joci tenis, dar de Rusalii fosta ta echipă a organizat un turneu de tineret, iar Sibylle Pagenkopf, fosta ta antrenoare de tenis, te-a rugat să ajuţi la conducerea şi organizarea acestui turneu. Ce fericire pentru tine, să fii din nou acolo, să fii prezentă, să faci parte din colectiv! „Domnişoară Zachert, când pot juca?… Isabell, îmi dai nişte mingi noi?… Care a fost rezultatul?" Erai din nou în centrul atenţiei, ţi se puneau întrebări şi aveai de dat răspunsuri, aveai un cuvânt de spus! Cu numai câteva zile înainte, ne oprisem la gardul din jurul altui club de tenis şi ne uitam la cei care jucau. Îţi măneai înghețata şi arătai foarte drăguţă. Un tânăr s-a postat lângă noi. La început nici nu l-am văzut. După o vreme spuse: „Nu cumva eşti Isabell Zachert? Se vorbeşte că ai fi foarte bolnavă. Nu prea arăţi bolnavă!" – „Cică boala mea ar fi mortală. În mod normal, de ea se moare!", a fost răspunsul tău. Cu siguranţă că ceea ce ai gândit şi nu ai mai spus a fost „dar nu eu!". Şi acum erai din nou în centrul evenimentelor. Vremea a fost şi ea generoasă, turneul o reuşită. În încheiere, seara, trebuia să aibă loc la club o serbare mare, cu dans. Te durea din nou braţul drept. Trebuia cel puţin să-i întrebăm pe medici dacă era cazul să te duci. De Rusalii am găsit-o la spitalul din Bonn pe a doua doctoriţă-şefă. Te plăcea tare mult, iar eu i-am explicat care erau rezervele mele în legătură cu dansul. Mi-a spus: „Măriţi-i doza de analgezice şi lăsaţi-o să se ducă." Campionul juniorilor a deschis dansul cu tine. Încă nu fuseseşi la cursurile de dans, dar asta n-avea nicio importanţă, aveai ureche muzicală şi ştiai şi să te mişti. Când, aşa cum stabiliserăm, am venit să te iau către ora unsprezece, erai fericită. Dansaseşi tot timpul, fusese noaptea de bal a vieţii tale! Thomas Graner s-a ocupat şi mai târziu cu multă devoţiune şi prietenie de tine.

3.06.1982

Draga mea Maren!

Scrisoarea asta o să iasă cam urâtă pentru că – şi-mi vine să crap de furie – iar mă doare braţul. Adineauri am făcut o mişcare greşită, iar acum îmi vine greu să scriu.

Te rog să mă ierţi că în ultimele zile n-am mai dat niciun semn de viaţă, dar a fost şi mai rău cu braţul, iar la sfârşitul săptămânii am fost atât de ocupată, că n-am avut niciun pic de timp. Sâmbătă a început un turneu de tineret la Clubul BTHV, şi zău că a fost nemaipomenit. Au fost invitate toate cluburile din Bonn (multe), şi anume de la fiecare prima clasată la fete şi primii doi la băieţi. A fost agitaţie mare, iar eu am ajutat la conducerea turneului. Şedeam într-un birou, în spatele unui ghişeu. Zău că e ciudat, dar pe baza chestiei ăsteia oamenii sunt foarte politicoşi cu tine, aşa cum n-ar fi în niciun caz dacă te-ar întâlni în mod obişnuit. M-am simţit minunat pentru că am fost printre tineri, iar ăştia s-au comportat faţă de mine absolut normal şi asta pentru că nu ştiau nimic (în legătură cu mine). Seara a fost un chef care la început părea să eşueze. A început la şapte şi jumătate, dar tot nu se mişca nimic. Mulţi dintre invitaţi încă nu sosiseră, iar alţi mulţi curioşi, veniţi din afară, au făcut iar calentoarsă, ceea ce a fost foarte bine. Era primul chef la care mă duceam de un an încoace. Dar de pe la nouă şi jumătate a început de-adevăratelea şi imaginează-ţi că eu am făcut deschiderea dansului cu Thomas Graner. Abia începusem dansul şi imediat s-a umplut întregul ring. De fapt, pe toţi îi mâncaseră tălpile să danseze, dar au fost prea laşi să înceapă. Cu o seară înainte am fost foarte tristă, căci pierdusem toate speranţele să mă mai duc acolo. Dar mi s-au dat nişte medicamente şi mai tari, aşa că m-am putut duce.

Duminică am fost toată ziua la Oberwinter, cu familia Moltke. A fost foarte frumos şi acolo, iar eu am prins ceva culoare în obraji. Doar la un moment dat atmosfera a fost cam tâmpită, pentru că Matthias a reuşit să intre în conflict cam cu toată lumea, după care, evident, a şi fost luat la refec de toţi. Dar a trecut repede.

Zău că nu pot spune decât că sfârşitul de săptămână a fost foarte frumos.

Sper că la fel a fost şi pentru tine. Acum fac o mică pauză.

Apropo, ştii că am scăpat de cuiele alea, de tijele din glezna operată? N-aş putea spune că a fost chiar cel mai frumos moment din viaţa mea, oricum crezusem că va fi puţin altfel. E adevărat că mi-a şi fost groaznic de frica de treaba asta, pentru că habar n-aveam ce avea să fie. În pauza dintre injecţia de anestezie şi „scoaterea cuielor" m-au mai lăsat şi singură-singurică timp de vreo 20 de minute. N-a fost tocmai drăguţ din partea lor, că aşa mi-am făcut tot felul de griji neroade.

Draga mea Maren, s-ar putea să te sun diseară.
Mă gândesc mult la tine.

Cu drag, Belli
Salutări tuturor.

La sfârşitul lui mai, tata şi cu mine am cunoscut o pereche din Canada, Hatty şi Paul Martin. Foarte curând ne-au devenit buni prieteni. Aveau doi copii: Theresa şi Jan. Faptul că am făcut cunoştinţa acestei familii a fost pentru noi toţi o binecuvântare. Toţi patru s-au străduit să ne aducă bucurii şi speranţe. Erau cu toţii profund credincioşi şi totodată animaţi de o firească dragoste de viaţă.

Primul lucru pe care l-am învăţat de la ei a fost jocul de bingo, la club. Ne-am îmbrăcat frumos, apoi am reţinut o masă la care să nu tragă curentul şi, pe cât posibil, să fie într-o zonă în care nu se fuma. Întâi am mâncat, apoi am jucat. Conversaţia se purta în engleză. Voi, tinerii stăteaţi la un capăt al mesei, noi, bătrânii, la celălalt. Jan şedea în faţa ta. Avea să-ţi povestească multe lucruri interesante. Era cu trei ani mai mare ca tine, foarte conştient de sine şi hotărât. Şi, în orice caz, alura lui nu trăda vreun fel de timiditate. A fost o experienţă cu totul nouă pentru tine.

Norocul a vrut ca tu să câştigi jackpot-ul. A trebuit să te duci în faţă, pe scenă, iar cei care ştiau ce era cu tine s-au bucurat sincer. După joc te-ai dus până „undeva", asta nu era rău în sine, doar că nu mai apăreai. Dispăruse şi Jan. Tata s-a neliniştit teribil, dar Hatty l-a făcut să rămână pe scaunul său, spunându-i: „Las' că se-ntorc ei!" După o vreme, Christian a pornit în căutarea surioarei şi s-a întors foarte agitat: „Ăştia se plimbă afară, în parc!". Pentru tine a început o perioadă minunată. Vă îndrăgostiseraţi unul de celălalt. Jan venea să te viziteze acasă aproape în fiecare zi. Foarte curând ai renunţat să mai porţi perucă în

prezenţa lui Jan. Ţi-a spus că oricum nu vede decât ochii tăi atât de frumoşi.

Mai întâi stăteam cu toţii de vorbă în camera de zi; apoi, Jan se ducea cu tot tineretul în camera lui Christian sau a lui Matthias. Discutaţi despre fotbal, despre muzica rap. După aceea, Jan se ducea la tine în cameră. Aceste ore erau pentru tine cele mai frumoase. Dar Christian avea o cu totul altă părere: i se trezise instinctul de apărare al fratelui mai mare. A trecut foarte direct la atac. Dacă i se părea că e prea linişte la tine în cameră, se îndrepta într-acolo cu cuvintele „First control”[15], aruncate nouă; la nevoie urma şi un „Second control”. Christian pur şi simplu nu putea suferi să vadă uşa de la camera ta închisă. Mereu găsea un motiv să intre. O dată a ieşit de-a dreptul îngrozit: „Ăsta o sărută!” – O, Doamne cât m-am bucurat!

Când Christian întrecea măsura şi devenea prea curios şi prea gelos, îmi luam un scaun şi mă aşezam ca un cerber în faţa uşii tale. Pentru tine, aceste vizite erau cele mai superbe ore ale zilei.

Dragul meu Jan!

Seara de ieri a fost minunată. Mi-a dat multă putere.

Sunt foarte emoţionată când mă săruţi. E o senzaţie tare plăcută. Nu-ţi poţi închipui ce grozav este să ştiu că tu mă placi aşa cum sunt. Ştii că sunt bolnavă, dar numai o vreme. Când va trebui să stau în pat, am nevoie de lucruri frumoase la care să mă gândesc.

Te sărut dulce şi tandru
a ta
Isabell

Dar te preocupau şi alte lucruri. Starea lui Maren se înrăutăţise, a trebuit să fie internată la Münster, la ortopedie, unde să i se confecţioneze un corset. Erai foarte îngrijorată de starea ei.

Mai mergeai şi la şcoală, pentru câte o oră, dar nu era chiar cel mai potrivit lucru pentru tine. S-a pus problema ca eventual după vacanţa de vară să repeţi clasa şi acum, orientându-te după profesori şi elevi, îţi căutai o altă clasă, din promoţia următoare a Gimnaziului Amos Comenius.

24.05.1982

Draga mea Maren!

Din păcate trebuie să scriu cu mâna stângă, pentru că dreapta mă doare iar efortul scrisului ar fi prea mare.

Acum eşti deja de multe ore la Münster. Sper că schimbarea asta n-a fost prea grea pentru tine. Îţi promit să te sprijin şi să te ajut după toate puterile mele.

Clasa mea mi se pare – cu foarte puţine excepţii – tare tâmpiţică. Chiar sunt aproape ferm hotărâtă să repet acest an şcolar, şi anume într-a IX-a A. Zău că nu mă mai simt legată de clasă, mai degrabă mă simt ca un paria. Oarecum am şi senzaţia că locul meu n-ar fi acolo, ceilalţi îmi fac impresia că parcă s-ar jena, parcă le-ar fi penibil că m-am întors, îmi dau senzaţia că mă ignoră. Oare o fi doar o părere sau e chiar adevărat? În fond, ar putea să-mi fie indiferent, oricum repet anul. Un alt motiv ca să repet ar fi că ăştia nu ştiu ce am avut, aşa că se vor purta mai firesc cu mine.

O bucurie pentru mine în ultima vreme: am acum contacte foarte intense cu familia Moltke. Mă înţeleg foarte bine cu Dorothea, iar în ultimul timp au ajuns şi părinţii noştri să se tutuiască.

Draga, curajoasa mea Maren, mă rog pentru tine, sperând şi dorindu-ţi ca perioada asta să nu ţi se pară prea grea. Mobilizează-ţi forţele şi gândeşte-te la poezia „Urme de paşi în nisip”, pe care mi-ai trimis-o odată. Pe mine m-a ajutat enorm.

Cu bine, până la următoarea scrisoare! Te îmbrăţişez!

Cu drag,
Belli

PS. Toţi ai mei îţi transmit cele mai călduroase salutări!

25.05.1982

Hello, iubita mea Maren!

Acum un minut am făcut o descoperire tare îmbucurătoare: am descoperit o bandă pe care o credeam pierdută de ani de zile! După scrisul meu îţi poţi da seama că braţul drept e mult meu bine. Scrisoarea de ieri a fost un efort, nu glumă.

E ora unsprezece dimineaţa, dar nu sunt la şcoală (din cauza braţului). Poate aş fi putut să mă duc dacă aş fi vrut

foarte tare, dar n-am vrut. Cu nici măcar o lună în urmă nu mi-aş fi putut imagina aşa ceva.

După-amiaza o să mă duc prin oraş cu Dorothea von Moltke. Mă bucur încă de pe-acum, nu de alta, dar dacă stau prea mult în casă, prea îmi storc creierii degeaba. Aseară mi-au zburat gândurile tot timpul la a patra serie terapeutică şi bineînţeles că m-a apucat plânsul. Iar asta zău că nu vreau, numai că e tare greu să fac ceva împotriva fricii. Din păcate, de fiecare dată când mi se întâmplă aşa, suferă şi părinţii mei. Şi atunci fac eforturi să-mi revin, să mă înveselesc, altfel mami se întristează foarte tare.

M-am aranjat foarte comod aici, în camera mea: stau pe canapea, în faţa mea e măsuţa cea nouă, pe ea o lumânare, o ceaşcă de ceai cu toate cele necesare, After Eight[16] *şi un sandviş – şi-ţi scriu această scrisoare!*

Când o să ai timp, trebuie neapărat să vii pe la mine. M-aş bucura foarte tare.

În ultimul timp am descoperit adevărata plăcere de a scrie scrisori. Ce-i drept, scrisorile obligatorii nu-mi fac nici acum vreo plăcere, în schimb scrisorile în care îi pot comunica într-adevăr ceva „primitorului" îmi fac mare plăcere.

Ce-am vrut să te întreb: ţi-ai luat cu tine nişte cărţi din cele foarte bune? Doar ştii: ajunge un cuvânt de la tine şi îţi trimit imediat. Ştii ce citesc acum? „Simfonie californiană" de Gwen Bristow. Parcă tu ai citit-o împreună cu Isi, nu? Am auzit că ar fi ca „Pe aripile vântului". Dacă-i aşa, cu siguranţă o s-o înghit!

Scumpa mea Maren! Îţi mai scriu cât de curând. Capul sus!!!

Ne gândim cu toţii la tine. Te îmbrăţişez cu drag,

Belli

Dar durerile din braţ s-au accentuat. O dată au fost atât de puternice, încât doctorii au bănuit că s-ar putea să fie vorba de o fractură spontană. Umflătura de pe spate se transformase într-un nodul de mărimea unui ou de porumbel. Iar ăsta sigur că apăsa pe cine ştie ce nervi. Doctorii de la spitalul din Bonn te-au consultat iar apoi au luat legătura cu colegii lor din Köln. Au hotărât să înceapă mai devreme următoarea serie terapeutică.

Se preconiza data de 28 iunie 1982 pentru începerea tratamentului, dar nu te-ai simţit suficient de bine pentru a aştepta atâta vreme; la 14 iunie a trebuit să ne întoarcem la Köln.

Cu o zi înainte a fost botezul Saschei. Data eră stabilită de multă vreme, în funcţie de programul tău, doar trebuia neapărat să fii de faţă. Iar acum ai putut lua parte la ceremonie numai chinuită de dureri îngrozitoare. Cu toate acestea ai reuşit să te bucuri din tot sufletul de fina ta. Pentru noi, situaţia era foarte neliniştitoare, apăsătoare. Vedeam că ai dureri foarte mari, dar că strângi din dinţi pentru a nu umbri atmosfera acestei sărbători atât de frumoase.

16.06.1982

Draga, scumpa mea Caroline!

Sunt din nou în spital şi din păcate nu-ţi pot scrie singură, pentru că mă doare atât de tare braţul drept. De aceea mămica mea cea bună este cea care scrie ce-i dictez eu. Iniţial trebuia să mă internez abia pe 28.06., dar mă bucur totuşi că s-a făcut această schimbare a datei. De vreo trei săptămâni am avut dureri de spate, care au devenit din ce în ce mai mari, şi iată că aici totuşi s-au confirmat bănuielile mele privind o nouă creştere a tumorii. Zilele următoare o să fiu consultată şi se va vedea în ce măsură s-au extins celulele tumorale. Mă bucur că s-a descoperit atât de repede, în felul acesta toată treaba este mult mai puţin dramatică decât anul trecut. Cu toate acestea mă tem foarte tare că tumoarea ar putea să se agraveze mai mult. Ieri am cunoscut aici o tânără (Claudia), care se află de mai multă vreme sub tratament; a fost foarte important pentru mine să pot sta de vorbă cu ea. Ea are numai 27 de ani şi până acum ne înţelegem foarte bine. Cochetăm cu ideea de a cere să fim puse în aceeaşi cameră, lucru care însă ar avea şi dezavantaje. S-ar putea să avem tratament amândouă deodată, ceea ce n-ar fi prea grozav, iar părinţii mei n-ar mai putea rămâne peste noapte cu mine. Pe de altă parte, ar fi şi un avantaj, şi anume că astfel le-ar fi poate mai uşor. E adevărat că totul nu ar dura decât câteva zile, pentru că ea face un tratament de mai scurtă durată decât mine. Claudia este foarte interesantă pentru mine pentru că este primul om care are aceeaşi „soartă" ca mine. Fiind bolnavă de mai

multă vreme, îmi poate răspunde la acele întrebări la care nu voi primi niciodată răspuns de la un om sănătos.

În săptămâna asta pot pleca acasă, dar trebuie să fiu înapoi vineri dimineaţă pentru consultaţie. Dar mă bucur foarte tare, că astfel voi fi liberă la sfârşit de săptămână, aşa că mami poate juca cu Marie în turneul de tenis. Iar pe lângă asta mă bucur de seara de azi, pentru că mergem la Clubul American să jucăm „Bingo" într-un cerc mai mare. Şi pentru că în ultimele două zile a trebuit tot timpul să am diureză mare şi n-am avut voie să mănânc nimic, mă gândesc cu plăcere şi la bufet.

Dragă Caroline, în curând intraţi şi voi în vacanţă, aşa că nu veţi mai scrie atâtea teze. Îţi ţin pumnii să închei anul şcolar cu rezultate bune. Sper să ne mai vedem o dată în vara asta!

Salută-i pe toţi ai tăi. Te îmbrăţişez şi te sărut din toată inima.

Cu drag,
Isabell

Köln, 23.06.1982

Draga mea Ines!

Poate ţi se pare că mama e cea care îţi scrie, dar de fapt eu îi dictez scrisoarea. Din păcate am făcut o revenire tumorală, care este tare dureroasă pentru că apasă pe nişte nervi. Noroc că de trei zile sunt sub tratament, fapt care îmi reduce durerile dar mă aruncă în nişte stări sufleteşti foarte neplăcute. Ce mă ajută foarte mult este prezenţa şi devotamentul părinţilor şi încurajările unui tânăr canadian pe care l-am cunoscut de curând. Este atât de atent şi simţitor, cum nici nu ţi-ai putea închipui – după doar o săptămână de cunoştinţă.

Când m-am întors la spitalul din Köln (14.6.) au avut intenţia să mă trimită la raze. Dar pentru că aveam nevoie de un ajutor cât mai urgent – nu mai puteam suporta durerile – s-a hotărât totuşi aplicarea vechii scheme. Azi, la vizită, profesorul Jäger m-a încurajat din nou. În clipa de faţă nici nu-mi mai pot aduce aminte cum e când te simţi bine şi nu ai dureri. Dar noroc că tratamentul îmi mai reduce durerile. Azi-noapte am putut să dorm cinci ore în şir – asta pentru prima oară în ultimele cinci nopţi. Înainte de asta durerile au fost atât de tari că, deşi luam

mult Fortral, noaptea nu puteam sta nici măcar culcată sau aşezată.

Pe 13.06. Am mai fost la Mannheim, la botezul fiicei celei mai mici a lui Siegfried, a cărei naşă am devenit. Mi s-au scos deja şi tijele din glezna operată anul trecut. După cum vezi, am folosit din plin ultima pauză dintre tratamente.

Dragă Ines, te îmbrăţişez din toată inima şi îţi doresc toate cele bune. Salutări alor tăi.

Cu drag,
Isabell

De astă dată, când am ajuns la Köln, a fost mai întâi nevoie de efectuarea unei serii întregi de investigaţii. Chiar şi medicii şi asistentele din corpul central, mai ales cei de la radiologie, te cunoşteau deja personal şi au dovedit multă afecţiune. În acele zile s-a mai făcut o prelevare de ţesut din nodul.

Nopţile erau cele mai insuportabile. În ciuda celor mai puternice analgezice, durerile nu te lăsau să dormi. Acesta a fost primul recul al bolii tale. Până acum crezusem că reculuri pot avea numai alţii. Doar crezusem într-un miracol!

Ce ţi-a mobilizat şi de astă dată spiritul şi voinţa de a lupta au fost contactele umane, cu cei apropiaţi. Jan ba te vizita la Köln, ba îţi telefona. Gândul la persoana lui ţi-a pus în acţiune nişte puteri nebănuite de a rezista. El ţi-a dat ideea că ai putea să-ţi „atârni durerile în şifonier", adică le-ai putea, ca să zic aşa, desprinde de trup, dacă te-ai gândi la altceva. Atunci n-ai mai simţi durerea. A avut dreptate: când te gândeai la el, nu te gândeai la durerile tale…

Spre deosebire de alte dăţi, acum erau mulţi pacienţi tineri în secţie. Cea mai apropiată ne era Claudia, tânăra cu baticurile legate atât de atrăgător în jurul capului. Ea suferise deja mai multe reculuri ale bolii şi îţi dădea curaj. Ea însăşi era o femeie curajoasă, de 27 de ani. Michael, un tânăr student, era un pacient nou. Avusese mare noroc: printr-o întâmplare i se descoperise o tumoare primară în stadiul incipient. Avea mari şanse ca în semestrul următor să-şi reia studiile. Şi el ţi-a fost un sprijin important. Îţi era partener la jocuri de societate, ascultaţi muzică împreună.

Prin faptul că această secţie privată a profesorului Jäger se afla într-o clădire foarte veche, mai exista şi un alt

inconvenient: toţi pacienţii se puteau folosi de o singură toaletă şi un singur duş. Trebuia să mergeţi cu toţii până la capătul culoarului, chiar şi când vă aflaţi sub tratament, uneori şi cu aparatul de perfuzie după voi. Era neplăcut, dar pe de altă parte favorabil, în sensul că astfel bolnavii se cunoşteau între ei. Dacă unul se simţea ceva mai bine, se aşeza pe unul din scaunele de pe coridor. Acesta era, hai să-l numim aşa, spaţiul vostru de comunicare. Aici se afla cam tot ce se petrecea în secţie.

La 20 iunie ai fost din nou pusă sub terapie. Schema H.O.K. Din fericire! Durerile scădeau de la o zi la alta. Profesorului L. i-ai spus într-una din zile cât erai de mulţumită că bunul Dumnezeu face ca trupul tău să reacţioneze cu dureri, pentru că aşa ştiai întotdeauna când tumoarea era în creştere! Nu auziseşi şi nu citiseşi nimic despre gândirea pozitivă, dar erai un om extraordinar de pozitiv! La 27 iunie tratamentul s-a încheiat, după alte trei zile ai putut pleca acasă. Dar numai cu condiţia unei izolări foarte stricte, căci leucocitele aveau un nivel foarte scăzut. Aveai o mare problemă: puteai să-l săruţi pe Jan dacă va veni în vizită? Nu ştiam ce să-ţi răspund, aşa că ţi-am propus să-l întrebăm pe profesorul L. Părerea a fost că nu prea se pot schimba sărutări cu masca pe gură. Prietenul tău ar face mai bine ca nu cumva să răcească.

Pe 3 iulie i-am avut ca invitaţi la noi acasă pe toţi membrii familiei Martin. Întâi am luat masa împreună, apoi voi, tinerii v-aţi retras cu toţii într-una din camerele voastre, iar noi ne-am întreţinut cu Hatty şi Paul. Aveam un plan: conform planificării făcute de profesorul Jäger, în luna august puteam pleca în vacanţă. Am vrut să-l luăm pe Jan cu noi, într-o căsuţă de vacanţă în zona Eifel. Dar înainte de a-ţi spune ţie, trebuia să discutăm această propunere cu Hatty şi Paul şi, evident, cu Jan. Ei s-au arătat foarte receptivi la propunerea noastră. Luni seara, Jan a venit din nou să te vadă. L-am poftit imediat la noi în cameră. Tu te-ai necăjit că nu a venit mai întâi la tine. I-am expus planul nostru, dar i-am lăsat deschise toate posibilităţile de retragere. S-a bucurat foarte tare şi s-a dus întins la tine, ca să-ţi spună că va veni cu noi. Nu trecuseră nici 20 de minute, dar erai prea dezamăgită că Jan nu venise de la început la tine. Ai avut o cădere psihică şi nu erai în stare să-ţi revii. Ori tu, de obicei, nu erai nici mofturoasă, nici labilă. Dar astea erau tocmai temutele labilităţi psihice provocate de terapie. Jan stătea neajutorat

în faţa ta şi nu reuşea să-ţi schimbe dispoziţia. Cred că abia în acea seară a înţeles cât erai de bolnavă şi s-a speriat foarte tare.

Dragul meu Jan,

ai plecat acum o jumătate de oră şi aş dori să-ţi mulţumesc pentru că ai încercat să mă ajuţi atât de frumos. Mi-ai fost de mare ajutor şi-ţi promit că voi încerca să nu mai fiu niciodată aşa. Am să închid boala într-o sticlă, în bufet.

Trebuie să fi fost foarte ciudată, pentru că toţi ai mei m-au întrebat ce s-a întâmplat.

Îmi eşti un prieten foarte apropiat, căci nu există mulţi oameni, cu excepţia familiei mele, cu care să pot vorbi atât de sincer. Câteodată mă întreb de ce mă placi. Am atâtea probleme cu care trebuie să mă împac, nu poţi face nimic cu mine…

Apreciez foarte mult că te întâlneşti serile cu mine, pentru că ştiu că la acele ore sunt mereu partide de fotbal şi-mi imaginez că ţi-ar plăcea să urmăreşti jocurile de fotbal la televizor.

Îmi place să-mi petrec timpul cu tine. Mi-a părut atât de rău că ai avut timp numai acele două ore când eu m-am simţit rău. Acum mă simt din nou mult mai bine, pentru că cea mai mare parte din timp ai fost atât de bun cu mine.

Cred că toată familia ta şi tu sunteţi nişte oameni tare grozavi. Ne cunoaştem abia de două săptămâni şi mi-aţi dat atâta putere. E tare bine să cunoşti oameni atât de puternici.

Dar aş vrea, sper, nu numai să ***iau****. Doresc să-ţi* ***dau*** *ajutorul meu, cât de curând voi putea iar tu vei dori să-l primeşti. Sper ca marţea să vină curând. Te sărut foarte tandru şi călduros, savurează acest sărut!*

A ta
Isabell

Vizitele lui s-au mai rărit, iar discuţiile voastre nu mai erau atât de aprinse. Când, înainte de a pleca, îl întrebai de următoarea vizită, răspunsurile lui deveneau din ce în ce mai vagi şi începeau cu un imprecis „probably” sau „perhaps”[17]. Începuse „retragerea” lui Jan. Pentru tine era foarte dureros să accepţi acest fapt. O dată mi-ai spus:

„Mama, e păcat că Jan nu mai vine, dar numai pentru o senzaţie plăcută nu mă las eu pradă unor false iluzii”.

În această pauză de tratament am mai avut o seară foarte frumoasă, şi anume cu domnul profesor şi doamna doctor L. şi cu dr. Töbellius. Îi invitasem la o masă japoneză cu Sukiyaki. Töbi a venit ceva mai devreme, pentru a mai sta puţin de vorbă cu tine. Dar în seara aceea venise deja Jan. Tânărul a fost luat sub strictă observaţie. S-a vorbit despre sport în general, fotbal în special (Jan era aproape un profesionist) şi despre universităţile americane. Dr. Töbellius (pe atunci nu-i mai spuneam în familie decât Töbi) a venit apoi la noi, puţin iritat, şi ne-a întrebat: „Cine-i tânărul ăsta atât de fercheş şi sigur pe sine?” Era evident îngrijorat că acest tânăr fercheş ţi-ar putea provoca necazuri. Seara a fost plăcută şi interesantă, mâncarea bună, iar interesul pentru Japonia – sincer şi real. Töbi şi profesorul L. cunoşteau Japonia. Discuţiile au fost foarte deschise şi cu miez.

După plecarea lui Jan ai venit la noi. Töbi întrebase şi mai devreme de ce nu erai şi tu la masă. Ai venit aşa cum erai îmbrăcată de obicei în casă: în papuci, pantaloni largi şi cu cheliuţa la vedere. După ce au plecat profesorul L. cu soţia, am încheiat seara în mod plăcut, într-o armonie perfectă, cu Töbi şi cu tine.

La 19 iulie trebuia să te întorci la Köln.

19.07.1982

Draga mea Caroline!

Sper că ai avut parte de cea mai frumoasă vacanţă din lume.

De azi sunt iar la spital şi aştept să mi se aplice tratamentul. Azi mi s-au făcut analize şi toţi spun că tumoarea s-a retras. Vestea asta mi-a produs mare bucurie, aşa o să mi se pară mai uşoară şi seria asta de tratament.

Mi s-ar părea nemaipomenit dacă aş putea să vin la voi în acelaşi timp când vine şi Friedemann. Ar fi o veselie, iar eu aş avea ocazia să fiu din nou în compania multor tineri. Simt o mare nevoie de oameni de vârsta mea, probabil pentru că la spital am în jur numai oameni mari.

Scumpa mea, îţi doresc distracţie plăcută. Te sărut cu mult, mult drag,

Isabell

P.S. Salută-i pe toţi din partea mea. Poate voi primi o pisică, sau măcar un alt animal.

21.07.1982

Draga mea Doris!

Am primit scrisoarea ta deosebit de lungă şi am citit-o cu entuziasm.

Călătoria ta trebuie să fi fost extraordinară. Tare aş avea şi eu chef de aşa ceva. Cu relatarea ta zău că mi-ai făcut şi mie poftă. Îţi mulţumesc tare mult pentru acele scrisori atât de numeroase din America. A fost foarte drăguţ din partea ta.

În cele două săptămâni cât am avut pauză de tratament am trăit şi eu tot felul de întâmplări. Am luat legătura cu cele două profesoare, doamna Niefindt şi doamna Bell. Doamna Bell m-a şi vizitat o dată. Zău că e nemaipomenit de interesant când ai ocazia să priveşti din culise. Doamna Niefindt este pentru mine şi un partener de discuţie extrem de interesant, pentru că şi ea a trecut şi trebuie să mai treacă prin situaţii similare cu a mea.

Ultimele zile petrecute acasă n-au fost chiar lipsite de griji. După ultima terapie m-am ales cu o stare traumatică reală, pe care a trebuit să o depăşesc treptat, prin multe discuţii. Norocul meu că s-au găsit atâţia oameni să mă ajute. Am ajuns deja la o stare destul de bună, dar câteodată tot mai am probleme.

Mrs Martin, mama lui Jan, mi-a dăruit sticla ei cu apă de Lourdes. Ei sunt foarte credincioşi şi cred foarte tare în forţa tămăduitoare a acestei ape care e sfântă pentru catolici. Chiar Mrs Martin a fost odată foarte bolnavă şi este foarte convinsă că apa asta i-a adus vindecarea. Darul acesta înseamnă foarte mult pentru mine, pentru că ştiu cât de mult înseamnă pentru Mrs Martin. Îmi fac de două ori pe zi semnul crucii cu această apă şi într-un fel mă ajută să mă mai adun sufleteşte.

Uneori constat cu plăcere cât de mult mă pot bucura de lucruri mărunte. Chiar azi am stat destul de mult în pat şi am visat cu ochii deschişi. Cred că cei care iau droguri au o stare euforică asemănătoare.

Trebuie să-ţi mai spun care au fost rezultatele investigaţiilor. Doctorii nu se pot pronunţa încă definitiv,

dar tumoarea s-a mai retras, sau mai bine zis s-a retras din nou, că data trecută crescuse. În afară de asta, profesorul Jäger a spus că în cazul meu ţinteşte spre o vindecare completă. Niciodată nu m-am îndoit de asta sau cel puţin n-am ştiut niciodată că s-ar putea termina şi altfel. Cel puţin asta e foarte bine.

Draga mea Doris, îţi doresc în continuare vacanţă frumoasă, eu voi fi probabil acasă toată luna.

Terapia a început bine şi continuă mai bine decât data trecută.

Salutări tuturor.

Cu drag,
Belli

În iulie a trebuit să te supui seriei a şaptea de tratament. Ni s-a dat cea mai mică şi cea mai întunecată cameră din secţie şi nici n-am avut unde pune al doilea pat. Dar aveam acolo măcar un fotoliu mare. Când a auzit asta, Inge a făcut rost de un pat pliant, iar Assi, un coleg de-al tatei, l-a mai adus în aceeaşi seară la Köln. Nu m-a deranjat că trebuia să „montez patul" în fiecare zi, dar întreaga atmosferă era întunecată, îngustă şi apăsătoare. Şi, în general, în secţie domina o stare de deprimare.

O tânără grecoaică, să fi avut vreo douăzeci de ani, a fost internată într-o stare foarte gravă, nu mai putea umbla aşa că nu am avut contact cu ea. Singura persoană cu care aveai legături era o altă tânără grecoaică, studentă, care vorbea germana şi o vizita în fiecare zi. Ne străduiam să-ţi povestim cât mai puţin despre cazul acesta. Dar tu ai simţit – şi asta n-am putut evita – că starea ei se înrăutăţise. A fost adus în secţie un aparat de oxigen, apoi o altă ladă pe roţi, un aparat despre care nu ştiam încă la ce foloseşte. După două nopţi am auzit-o pe studentă jelindu-se şi plângând tare. Departe de ţara şi de părinţii ei, fata fusese izbăvită de dureri.

În toată secţia, următoarele zile au fost marcate de o atmosferă apăsătoare, de nelinişte şi depresiune. Uşa respectivă a fost etanşată pe dinafară. Toată lumea ştia că salonul era supus dezinfectării şi sterilizării. Te preocupau tot felul de gânduri sumbre. Ai vrut să ştii dacă un cadavru mai este spălat?… Şi cine face treaba asta?… Când se pune mortul în coşciug? Unde: în secţie sau la morgă?… A trebuit să ne adunăm toate puterile, să facem toate

sforţările de care eram în stare, dar n-am putut evita căderea ta într-o stare de profundă depresiune. Nu mai vroiai să trăieşti.

Töbi ne-a sunat şi a înţeles situaţia. Seara a venit personal până la Köln şi a preluat imediat iniţiativa. Pe noi, părinţii, ne-a poftit afară din cameră. Mai exact: ne-a rugat să-i îngăduim să vorbească cu tine între patru ochi. Ce a vorbit cu tine, nu ştim. Dar când, după o oră şi jumătate, a venit după noi, dorinţa ta era aceea de a continua tratamentul. Cât i-am fost de recunoscători! Situaţia ta a început să se îmbunătăţească. Durerile se reduceau, tratamentul avea efect. Era, de altfel, din nou schema H.O.K. Pentru a te smulge puţin din preocupările zilnice, am cerut voie să te pot duce seara, cu maşina, într-un parc din apropiere ca să mai schimbi decorul. Era în plină vară, totuşi am luat cu noi o pătură de lână şi o pernă, pentru cazul că s-ar stârni vântul. Pe drum am trecut la cofetăria italianului şi ne-am luat două îngheţate, apoi ne-am îndreptat spre centura verde a oraşului Köln.

Veneam aproape zilnic în zonă pentru a-mi face joggingul, aşa că ştiam unde sunt locurile cele mai faimoase. Era acolo şi o bancă, la marginea lacului, iar drumul de la zona de parcare până la bancă nu era prea lung. Banca era luminată de soarele care apunea. Asta era banca **noastră!** Am privit lebedele şi raţele de pe lac, din când în când apărea câte o veveriţă, iar noi am rămas acolo, în reverie, aşteptând apusul soarelui. Pe drumul de întoarcere am mai trecut o dată pe la italian şi am cumpărat o îngheţată pentru fiecare pacient care avea voie să mănânce şi pentru sora din serviciul de noapte. Aceste „plimbări de seară” au devenit o obişnuinţă. La întoarcere ne mai aşezam câteodată pe scaunele de pe coridor şi mai sporovăiam puţin. Nu aduceam cu noi doar îngheţată proaspătă, ci totodată şi o inimă consolată: a ta. Instinctiv, simţeai nevoia să transmiţi această stare mai departe. Uneori spuneai câte o ghicitoare sau povesteai o snoavă. Dar te pricepeai şi să trânteşti câte un comentariu sec, dar amuzant pentru cei care ascultau. Stăteam cu toţii acolo, adunaţi pe coridor, ne mâneam îngheţatele şi ne bucuram de această voioşie naturală!

Dar în ziua următoare se putea foarte bine ca atmosfera să se închidă, să se întunece din nou. Într-o astfel de zi – n-am s-o uit niciodată, era o zi fierbinte, înăbuşitoare de vară – am reuşit să te scot dintr-o stare de maximă depresiune.

Am reuşit să te conving să vii cu mine la o plimbare. (Cu timpul ne cucerisem câteva libertăţi în clinica din Köln.) Am fost învoite pentru două ore. De fapt, la plecare n-aveai de loc chef să mergi, n-aveai chef de nimic. Ceilalţi pacienţi, cei care puteau umbla, ne-au văzut, pentru că şedeau cu toţii pe banca umbrită de la intrarea pavilionului. Am mers cu maşina doar cu trei străzi mai încolo, unde erau câteva buticuri elegante. Am intrat într-unul din ele. Am avut noroc: vânzătoarea era foarte amabilă, iar magazinul gol. Ai inspectat tot şi ai şi descoperit o rochiţă superbă, pe care ai încercat-o imediat. Vânzătoarea a vrut să te ajute. Aşa a descoperit capetele de sondă lipite de piele care-ţi ieşeau din claviculă. Totodată ţi s-a deplasat şi baticuţul de bumbac, cu care-ţi înfăşuraseşi capul. Vânzătoarea s-a speriat îngrozitor, dar tu ai reuşit să stăpâneşti situaţia: „Nu vă neliniştiţi, mi se face doar un tratament!” Iar vânzătoarea a reuşit să se stăpânească şi ea remarcabil de repede.

Ţi-a plăcut rochiţa aia şi ai insistat să-mi cumpăr şi eu ceva. Ştiu că ţi-am făcut pe plac, dar nu-mi mai amintesc ce mi-am luat. În orice caz, ştiu că te-ai bucurat. Ţi s-a trezit din nou cheful de viaţă. „Mama, ce crezi, dacă mă întorc în secţie cu rochia asta nouă, o să mă recunoască ăia? Doar stau toţi la intrare, pe bancă!” Ţi-am văzut strălucirea din ochi. Aşa că am pus hainele purtate înainte în pungă, cele noi pe tine, baticul legat pe cap, şmechereşte, ochelarii de soare erau în maşină, ruj aveam în poşetă. Şi hai înapoi, cu toată veselia. Ce privire şugubeaţă aveai, cât de mândră erai că ai reuşit să-ţi depăşeşti starea aceea mizerabilă, cum ţi se citea satisfacţia de pe buze! „Puţin îi trebuie omului pentru a fi bucuros, iar cel bucuros este rege!” Toţi, toţi au observat starea ta şi s-au bucurat o dată cu tine! Rochia aceea ţi-a inspirat multe gânduri frumoase. Cu ce ocazii o vei pune? Cui doreai să i-o mai arăţi? Ai reuşit, astfel, să-ţi uiţi durerile ore întregi sau, cum ar fi spus Jan, să ţi le atârni în şifonier.

28.07.1982

Draga mea Doris!

Ieri s-a încheiat tratamentul, iar acum tocmai mi se face o transfuzie de sânge din cauză că hemograma e atât de proastă. Dar altfel toate veştile sunt bune:

1. Toate investigaţiile au ieşit, după cum ştii deja, foarte bine.

2. Imediat ce rezultatele hemogramei o vor permite, se va începe o nouă terapie – poate chiar de vinerea asta – care urmează să fie de lungă durată. Asta ar însemna ca o dată pe săptămână să mi se facă o injecţie în muşchiul popoului, atâta tot. Toată treaba s-ar putea să se întindă vreo trei luni, cu condiţia ca reacţia să fie cea aşteptată. Cam prin septembrie s-ar face apoi un examen medical intermediar, în urma căruia să se hotărască ce va urma. Cel puţin asta ar fi o terapie de cruţare, care mi-ar oferi probabil şi posibilitatea să duc o viaţă destul de normală.

3. În felul acesta aş putea avea în vedere şi reluarea cursurilor şcolare cu frecvenţă regulată. De pe acum mă gândesc cu bucurie la noii mei colegi. Se pare că e o clasă tare simpatică, după cum m-au asigurat mai multe persoane. De aceea mă şi bucur, cu atât mai mult cu cât am perspectiva frecventării oarecum regulate a cursurilor.

Poate că în aceste condiţii o să-mi crească şi părul în aşa măsură încât să pot ieşi în lume fără perucă sau basma legată în jurul capului. Cu basmaua e mult med plăcut decât cu peruca asta tâmpită (o descoperire destul de recentă a mea!).

Tu ştii că familia Scholz, familia unei colege de clasă, are şi ea mari necazuri cu sănătatea tatălui? Inge mi-a povestit că are un fel de ulcer în gât, din care i s-a luat o probă de ţesut, iar rezultatul e pozitiv, adică are o tumoare.

Când am aflat, i-am scris o scrisoare lui Isi, oferindu-i tot ajutorul în sensul unor întrebări, nelămuriri etc. În aceeaşi seară am şi sunat-o, dar până atunci aflaseră mai multe despre rezultatele analizelor, în orice caz ştiau că tumoarea poate fi vindecată. Cred că totuşi am ajutat-o puţin cu telefonul meu. Sper! Trebuia să o fac, pentru că tocmai îi scrisesem o scrisoare în care îi explicam de ce mi s-a părut atât de laşă purtarea colegilor de clasă faţă de mine: mizaseră pe principiul „uită-te-n altă parte!" Deci n-am vrut în niciun caz să mă port şi eu tot aşa.

Sper ca domnul Scholz să aibă la fel de mult noroc ca mine şi să ajungă pe mâna unor doctori buni.

În mod ciudat, planurile noastre ca eu să vă vizitez în august ne dau o mulţime de bătaie de cap. Dacă îmi reiau şcoala normal, atunci nu pot veni decât în „vacanţa" mea. Altă posibilitate ar fi să vin pe la mijlocul lui septembrie,

când noua mea clasă are programată excursia anuală, la care nu am voie să particip. Sau, dacă e mai simplu, vii tu la noi. Sper să se poată. În ultimele zile n-am avut deloc chef de scris, dar acum îmi face chiar plăcere.

Dragă Doris, te rog să transmiţi întregii tale familii salutări din partea mea.

Pe curând, sper!

Cu drag,
Belli

La 30 iulie ni s-a dat drumul acasă, iar perspectiva era minunată: în următoarele trei luni intenţionau să te trateze ambulatoriu. Urma ca o dată la două săptămâni să ţi se facă o injecţie şi din când în când un consult, tot ambulatoriu. Ne făceam de-acum planuri legate de reluarea cursurilor şcolare şi bineînţeles de o călătorie în timpul vacanţei de vară. *Bleomycin*[18] se numea preparatul injectabil pe care vroiau să-l folosească medicii. Auziseşi şi tu că acest tratament dăduse o serie de rezultate foarte bune. La 9 august, când leucocitele ajunseseră la un nivel acceptabil, ţi s-a făcut prima injecţie. Dar din păcate nu ai suportat-o deloc bine, dimpotrivă, ai făcut febră şi frisoane, de o intensitate pe care nu o văzusem la tine niciodată până atunci. Din fericire au apărut Axel şi Caroline din Belgia, oferindu-ţi alinare sufletească şi distracţie.

La Bonn se liniştise toată atmosfera, pentru că începuseră vacanţele şcolare. Pentru a-ţi mai oferi o schimbare de decor, prietenele mele îşi ofereau pe rând serviciile. Löw te ducea la Oberwinter, atunci când te simţeai mai bine. Acolo erau Lippi şi Patty, cei doi fii ai ei; acolo te puteai odihni în grădina aceea frumoasă, ţi-ai găsit cărţi noi într-o bibliotecă foarte mare şi, în general, erai fericită să mai schimbi peisajul. Mai mergeai în vizită la Josev şi Jaqueline şi fiii lor Philippe şi Johann. La băieţi, în vizită era şi un tânăr grec. Trei bărbaţi tineri, frumoşi şi spirituali şedeau cu tine în grădină, Jaqueline vă servea cu tot felul de răcoritoare delicioase, Johann îşi aducea ghitara, iar Philippe pălăvrăgea cu tine despre frumoasele vremuri de demult, de la clubul de tenis. Cu el ai luat lecţii încă de la vârsta de zece ani. Alteori venea Christiane pe la tine şi înregistraţi muzică pe casete, muzică din cea mai seducătoare, care-ţi trezea amintiri şi visuri frumoase.

Mai primeai şi o mulţime de scrisori. Doamna dr. P., pediatra îţi scria de la clinica din Köln.

Köln, 11.08.19982

Draga mea Isabell!

Îţi mulţumesc din toată inima pentru frumoasa dumitale scrisoare. Mă bucur că tratamentul a decurs fără alte complicaţii. Iar actualele perspective, de a putea beneficia de paisprezece săptămâni de terapie ambulatorie – asta mi se pare chiar ceva tare potrivit, aşa că îţi doresc ca Bleomycinul să se dovedească eficient şi fără efecte secundare. Ideea de a face în primul rând o vacanţă este bună, dar nu numai părinţii dumitale au nevoie de relaxare ci, în aceeaşi măsură, chiar şi dumneata trebuie să te refaci. Ştiu prea bine cât de obositoare şi cât de agresive în plan psihic sunt şederile în spital, tratamentele şi mai cu seamă veşnicele perioade de aşteptare. De aceea, un lucru deosebit de important este ca pauzele de tratament să le foloseşti din plin pentru a absorbi prin toţi porii tot ce este frumos, vesel, plăcut şi pentru a culege totodată cât mai multe impresii noi. Cu cât ne însuşim mai mult din mediul înconjurător, cu atât mai puţin putem fi doborâţi de griji, fie ele conştiente sau inconştiente.

De aceea îţi doresc o vacanţă cât mai frumoasă.

Dacă doreşti să te reîncadrezi în viaţa şcolară, te rog s-o iei încet, să nu fii prea ambiţioasă şi cu atât mai puţin să te laşi deziluzionată. Multe vor fi altfel, mai ales la început, altfel decât înainte. Nu numai trupul dumitale, ci şi spiritul, gândirea, modul de a simţi şi percepe lumea din jur au fost solicitate de boala dumitale în mod cu totul diferit de cel al solicitărilor şcolare obişnuite. Te-au preocupat alte probleme, un alt mod de gândire. În sensul acesta, reacomodarea cu şcoala va fi la început ceva mai dificilă, la fel, poate, şi reacomodarea cu comunitatea umană care este clasa, care la rândul ei a trăit alte evoluţii decât dumneata. Vei avea acum nevoie de ceva răbdare şi calm atât faţă de dumneata însăţi cât şi faţă de ceilalţi, asta până când cele două „lumi" se vor cunoaşte, se vor apropia şi se vor lega reciproc. Acesta este un proces psihologic normal, care nu are de ce să te sperie şi nici să-ţi provoace temeri. Şi pentru asta îţi doresc multă putere şi rezistenţă.

Până atunci însă îţi urez să ai parte de multe bucurii în vacanţă. Se gândeşte mult la dumneata şi te salută foarte călduros

a dumitale
Ulrike P

15.08.1982

Dragă Doris!

La voi a început şcoala. Vizita ta la mine a fost grozavă!

De atunci au apărut mai multe noutăţi. Mi s-a făcut prima injecţie de Bleomycin şi din păcate n-am prea suportat-o bine. Am avut febră până la 40 de grade şi frisoane puternice. Dar apoi toate astea au scăzut în intensitate, aşa că sper ca următoarele injecţii să fie mai suportabile. Dar oricum ar fi, e de o mie de ori mai bine decât internarea la spital. Pe de altă parte, am avut şi o mulţime de vizite.

Dragă Doris, îmi pare foarte rău, dar zău că nu am niciun chef să-ţi scriu o scrisoare, am vrut numai să dau un semn de viaţă.

Te rog, nu te supăra pe mine că-ţi scriu atât de puţin.

Pe curând,
Belli

La 16 august medicii ne-au permis să plecăm pentru cinci zile la Oberlahnstein, într-un hotel bun, cu spaţii proprii de agrement. Până atunci nu fusesem niciodată cu toţii, adică o familie cu trei copii, într-un hotel aşa de scump. Dar am vrut să fie cel mai frumos posibil în condiţiile date. N-am avut voie să plecăm departe, iar pe de altă parte trebuia să fie prin apropiere şi un spital, unde să ţi se poată face verificarea curentă a leucocitelor.

Pentru tine cel mai frumos lucru a fost că **noi** aveam posibilitatea să ne destindem puţin. Îţi făcea mare plăcere să ne urmăreşti când jucam tenis cu băieţii. Ţi s-a dat voie să înoţi, chiar dacă te durea braţul. Erai fericită… ca peştele în apă, în fond erai o înotătoare atât de bună că-ţi ajungeau două picioare şi un braţ pentru a-ţi face şedinţele de craul. Apoi mai jucai tenis de masă cu Christian şi Matthias; pentru că-ţi venea greu să alergi, băieţii te-au aşezat pe un scaun şi-şi dădeau silinţa să-ţi paseze mingile

în aşa fel încât să le poţi prinde şi pasa înapoi. Pentru tine era un fel de mică iluzie, totuşi v-a făcut plăcere, şi ţie, şi băieţilor. Am făcut şi o plimbare foarte frumoasă cu vaporul, în susul râului Lahn şi apoi pe Rin în jos. Ceilalţi călători nici n-au observat că din când în când a trebuit să-ţi măsori temperatura, ca să ştim dacă mai puteai rămâne afară, pe punte, sau dacă era cazul să te retragi într-un spaţiu închis.

În penultima zi i-am invitat pe soţii Martin cu Jan. N-a fost prea uşor să-l convingem pe tata să ne accepte planul. Dar la începutul lui septembrie Jan se întorcea în Canada, la universitate. Şi pe urmă, nu se ştia dacă vă veţi mai vedea vreodată. Important era să nu rămâi cu un gust amar. Îţi doreai foarte mult să îl vezi pe Jan. De altfel, Hatty a înţeles totul din prima clipă. A fost ceea ce se numeşte o zi petrecută în armonie, încheiată cu un „la revedere" firesc, cu speranţa ca de Crăciun Jan să revină în Germania şi să vă revedeţi.

La 23 august a trebuit să mergem iar la injecţie. În continuare mai erau programate investigaţii cuprinzătoare, o tomografie computerizată şi controlul pulmonar. Te-a consultat chiar şeful secţiei de radiologie. Un bărbat înalt, voinic, impresionant, cu părul alb, un om care nu se speria aşa de uşor. După consultaţie a venit la mine şi mi-a spus doar atât: „Terapia trebuie întreruptă imediat, vorbesc cu profesorul L.!" Doamne Dumnezeule, şi tocmai îţi făcuseră a doua injecţie, iar profesorul Jäger era în concediu! Profesorul era palid de tot; şi pentru el erai deja mai mult decât o pacientă oarecare. Eu mă luptam cu lacrimile. Nu ştiu de ce, dar am văzut în ochii lui că descoperise ceva grav la plămân. Speranţa într-un miracol medical nu mai exista. Asta am înţeles în acel moment.

Medicii au ţinut un consiliu. Trebuia să începi o terapie, şi asta cât de urgent. Trebuia găsit un pat, profesorul Jäger trebuia căutat şi pus la curent. În sfârşit sosise şi rezultatul de la a doua biopsie. Analiza a fost făcută concomitent la două institute diferite, care lucraseră independent unul de celălalt şi nu ajunseseră la rezultate identice. Diagnosticul final a fost stabilit prin consens de către medici: tumoarea primară trebuie să fie un ganglioneuroplastom[19].

De data aceasta am numărat zilele până când am putut să ne internăm la Köln. La 30 august, în fine, s-a eliberat un pat.

30.08.1982

Dragă Doris!

Asta va fi o scrisoare scurtă şi cam mâzgălită, că iar am dureri foarte mari. Din păcate, iar am făcut un recul, deci treaba cu tratamentul ambulatoriu n-a mers.

În următoarele cinci zile mi se va aplica un tratament dur de tot, ca tumoarea să se mai retragă. Mă bucur că acum se întreprinde iarăşi ceva, pentru că durerile astea permanente şi latente sunt îngrozitoare.

Mai dau un semn de viaţă cel mai devreme duminică, pentru că atunci se încheie tratamentul.

Dragă Doris, sper că ţi-ai început anul şcolar cu bine; al meu n-a început deloc. Pe curând, salutări mamei tale

Cu drag,
Belli

Ţi s-a aplicat o terapie deosebit de dură, dar te-ai luptat. De fapt, vroiai ca la începutul lui septembrie să fii la şcoală, în noua ta clasă. La asta a trebuit să renunţăm. Dar noua ta clasă nu te-a uitat, n-a renunţat la tine! Ţi-a venit în întâmpinare. Doamna Keller, noua ta dirigintă, noii tăi colegi – toţi au luptat alături de tine. Mai întâi au venit numai scrisorile, dar apoi doamna Keller a venit personal la Köln, ceva mai târziu au prins curaj şi au venit şi elevii. Pe tine aceste gesturi te-au motivat extraordinar.

2.09.1982

Dragă Isabell,

Sper că salutările pe care ţi le-a trimis noua dumitale clasă au ajuns deja la destinaţie. Ne-ar face plăcere să-ţi trimitem – atât eu personal cât şi noi, toată clasa – ceva mai mult decât câteva cuvinte scrise, dar asta o vom face mai târziu, când vei fi revenit acasă. Sper că simţi cât de des şi cât de intens mă gândesc la dumneata. Doar nu te cunoşteam decât după acel politicos „Bună dimineaţa, doamnă Keller" pe care mi-l adresai în curtea şcolii atunci când făceam serviciul de dimineaţă. De aceea e bine că am putut sta mai mult de vorbă săptămâna trecută, când te-am vizitat. Discuţia aceasta mi-a dat multe subiecte asupra cărora merită să mai meditez.

Rămâi la fel de curajoasă şi pe mai departe! Uneori putem, prin prezenţa noastră şi prin felul nostru de a fi, să ajutăm un om să se descarce puţin de povara şi durerea sufletească ce îl apasă. Dar durerile fizice trebuie să le suporţi singură, atunci când acţiunea medicală nu ţi le poate diminua. Cu toate acestea cred că sentimentul că atâta lume este cu gândul la dumneata, în salonul spitalului şi încearcă să-şi imagineze suferinţele pe care le înduri, acest sentiment ar trebui să-ţi dea putere şi încredere.

Gândurile mele se îndreaptă spre dumneata. Iar aici am o ezitare, pentru că ceea ce simt sună, dacă e pus în cuvinte, prea aspru. Mă opresc la ceea ce ştii deja: că suntem alături de dumneata şi sperăm ca forţa spiritului în cel mai larg sens să triumfe asupra neputinţei noastre fizice.

Când va fi posibil – şi părinţii dumitale mi-o vor aduce la cunoştinţă – voi veni să te văd.

Salutări cordiale,
a dumitale
Ruth Keller

8.09.1982

Draga mea Caroline!

Te rog să mă ierţi că n-am mai dat niciun semn de viaţă de atâta vreme. Am primit ultimele două scrisori de la tine. Îţi mulţumesc pentru ele!

Mi-ar face o plăcere nebună să mai vin o dată la voi, şi nu doar pentru o zi, ci ca atunci, poate pentru mai multe zile. M-am şi gândit puţin la idee. Ar fi cu siguranţă foarte frumos. Am putea face plimbări plăcute pe drumurile pline de zăpadă etc.

Acum sunt într-o nouă clasă, iar asta e chiar de nota zece. Vin şi mă vizitează toţi, unii după alţii – şi când te gândeşti că de fapt nici n-am fost încă în această clasă. E adevărat că îi ştiu dinainte pe câţiva de aici, dar cu toate astea avalanşa de vizite e de-a dreptul impresionantă!

Draga, micuţa mea Caroline, te îmbrăţişez şi te sărut cu toate forţele. Sper să ne revedem curând.

Pupic cu drag,
Belli

Tot în aceste zile a venit să te viziteze şi Björn. Era de multă vreme un mare admirator de-al tău şi nu aştepta decât un semn de cât de mică reciprocitate. Dar oricât era de drăguţ şi de bun, nu era genul tău. În acea zi nu te simţeai bine, dar cu toate acestea Björn a stat trei ore încheiate lângă patul tău şi ţi-a făcut nişte fotografii extraordinar de impresionante. Au fost singurele fotografii care au putut reda perfect atmosfera de la Köln.

Ai avut parte şi de o altă sursă de încurajare: Bud, psiholog la Şcoala Americană şi fostul tău partener de turnee la clubul de tenis, a ţinut să te ajute. M-a căutat şi mi-a spus că ţi-ar putea ridica puterea de rezistenţă prin exerciţii de relaxare şi de hipnoză. „Hipnoză" ni s-a părut tuturor ceva foarte suspect, dar pe Bud nu-l puteam bănui de nimic rău. L-am întrebat pe profesorul L. dacă un caracter poate fi deformat prin hipnoză. „Mai degrabă îşi deformează el dinţii decât caracterul lui Isabell!", mi-a răspuns. L-am întrebat şi pe profesorul Jäger, iar acesta mi-a răspuns că orice poate ajuta, cu condiţia să crezi în acel lucru. A trebuit doar să-i promit că vom respecta cu toţii indicaţiile lui medicale. Asta nu intra în discuţie, evident. Bineînţeles că la acea dată încercaserăm şi cunoşteam deja toate produsele cercetate şi recomandate de specialiştii nutriţionişti. Într-o astfel de situaţie încerci orice produs despre care auzi că ar putea avea vreun efect pozitiv. I-am permis deci şi lui Bud să vină.

A insistat să rămână singur cu tine în cameră. Eu trebuia să am grijă ca nu cumva să intre careva. Aşa că m-am aşezat din nou pe un scaun, ca un cerber în faţa uşii, păzind-o pe dinafară.

După o oră, Bud a ieşit din cameră: îţi activase celulele sănătoase, ca ele să poată combate celulele tumorale, aşa că-şi luă rămas bun. Relatarea ta a fost încântătoare: „Ştii, mama, la început a fost destul de plăcut: m-a pus să visez lucrurile care înainte mi-au plăcut cel mai uit. După aceea, le-a vorbit celulelor mele tumorale, ca şi cum ar fi vrut să le distrugă. În cele din urmă, a mers cu mine şi cu gândurile mele la înot şi la tenis. I-am făcut plăcerea!"

Ai luat toate acestea în râs. Dar te-a şi ajutat, căci de acum încolo ai început să vorbeşti aproape zilnic cu „căcăcioasele alea de celule tumorale" şi să te lupţi cu ele. Bud îţi activase enorm spiritul combativ.

10.09.1982

Dragă Doris!

Terapia s-a încheiat, a fost foarte grea, dar a fost şi a-ntâia de eficientă. Durerile mele sunt suportabile şi pe deasupra începând de mâine pot merge acasă – pentru două sau trei săptămâni. Nici nu mă aşteptam la aşa ceva. După pauza asta, se reia aceeaşi schemă.

Ei, cu asta ţi-am oferit o imagine aproximativă asupra situaţiei. Sufleteşte sunt, cel puţin în momentul de faţă, în cea mai grozavă stare. Sunt nemaipomenit de fericită, veselă şi plină de chef de acţiune.

Lunea trecută m-a vizitat Björn. Îţi dai seama ce chestie tare a fost. A stat aici trei ore, pe care le-am savurat şi eu, asta pentru că m-am bucurat că a venit în vizită la mine.

Dar bineînţeles că s-a întâmplat ce trebuia să se întâmple: m-a întrebat dacă îl iubesc etc. I-am spus, mai pe ocolite, că nu. Sper că a putut depăşi momentul! În rest, seara de luni a mai fost grozav de amuzantă, pentru că acum sunt foarte mulţi tineri în secţie.

Dragă Doris, te rog să transmiţi mamei tale salutări din partea mea. Pe curând, sper!

Cu drag,
Belli

La 11 septembrie am plecat din nou spre casă. Aceste drumuri cu maşina de la clinica din Köln acasă sau înapoi mi le amintesc foarte bine. Erai fie agitată de atâta bucurie că te puteai întoarce acasă, fie profund neliniştită, muncită de teama pentru ceea ce te aştepta la spital. Câteodată îmi mărturiseai cele mai intime dorinţe. Odată când, venind de la Köln, treceam pe lângă spitalul din Bonn, m-ai întrebat dacă nu s-ar putea să intri să-i dai „bună ziua” lui Töbi. Cu siguranţă s-ar bucura să vadă cât de bine te simţi. După o mică ezitare am fost de acord. Tocmai se încheiase raportul de la radiologie, aşa că l-am găsit în pauza de prânz. Nu a considerat-o un deranj, cum mă temusem eu, ci s-a bucurat din toată inima să te vadă. La despărţire a spus că poţi veni oricât de des într-o mică vizită. Şi cu ce inimă îndoită acceptasem propunerea ta! Noroc că urmasem dorinţa şi simţămintele tale!

Dar îmi aduc aminte şi de alte drumuri, care au fost foarte grele. De exemplu atunci când, în perioada de

tratament, aveam voie să venim acasă pentru o zi, stomacul tău reacţiona foarte sensibil la orice schimbare, cât de mică, a mersului maşinii, indiferent dacă era vorba de frânare sau de accelerare, pentru tine ambele cazuri erau la fel de rele. Îmi dădeam toată silinţa să te duc cu vechiul nostru Taunus ca într-un leagăn. Practic încercam să conduc aproape fără a folosi frâna şi, pe cât posibil, să menţin o viteză constantă. Cu aceste drumuri am reuşit să-mi însuşesc multe dexterităţi în conducerea maşinii. M-am obişnuit să mă ţin la o distanţă destul de mare de vehiculul din faţă şi să observ cu mare atenţie fluxul traficului pe mari distanţe, fapt care m-a ajutat foarte mult. Sensibilitatea şi capacitatea de adaptare se pot exersa şi cultiva şi la volan!

Noile tale colege de clasă au venit pe rând să te vadă. Ai fost teribil de bucuroasă. În acele zile s-a întâmplat să vin într-o zi acasă, când tocmai aveai trei sau patru fete în vizită. În camera ta ardeau nişte beţişoare parfumate, aduse probabil de una din ele. Dacă-mi amintesc bine, Ingund îşi adusese ghitara. Şedeaţi pe podea şi cântaţi. Doamne Dumnezeule, doar erai în ultimul hal de bolnavă. Mă temeam de felul cum va reacţiona plămânul tău – dar pe de altă parte mă bucuram atât de mult pentru tine, pentru faptul că-ţi mai era dată această fărâmă de viaţă.

De câteva ori te-am dus la Mrs Gipson, o prietenă a lui Hatty. La ea vizionai filme video. Îţi procura oricare film pe care aveai chef să-l vezi. Îmi aduc aminte de două filme care te-au entuziasmat. Unul a fost „On Golden Pond”, cu Katharine Hepburn şi Henry Fonda. Jucau un cuplu care îmbătrânise împreună şi care acum îşi pigmenta viaţa cu mici certuri, uneori palpitante, dar întotdeauna dublate de o tandreţe profundă. Ai venit acasă şi mi-ai spus: „Mama, filmul ăsta vă arăta pe voi doi, peste treizeci de ani!”. Celălalt film te-a emoţionat profund. Era „Cezar şi Cleopatra”, cu Elizabeth Taylor. Ultima jumătate de oră de film am vizionat-o alături de tine. Cleopatra, o femeie cu o personalitate uriaşă, a vrut să moară demn, nu ca o sclavă. Singura posibilitate de a-şi realiza această dorinţă a văzut-o într-o muşcătură de şarpe veninos.

Gândul morţii te preocupa din ce în ce mai intens. Într-o seară a trecut Töbi pe la noi. Şedeam cu toţii în camera de zi, inclusiv tata, care era acasă. Simţeam că te munceau nişte probleme, pe care, la acea vreme, nu le puteai discuta decât între patru ochi cu Töbi. Am ieşit din cameră,

sperând că tata mă va urma. Dar lui nici prin gând nu i-ar fi trecut. După cinci minute, sub pretext că l-ar căuta cineva la telefon, l-am scos din cameră. L-am rugat să vă lase singuri. I s-a părut un gest de profundă impoliteţe, dar a rămas totuşi lângă mine.

Se pare că această jumătate de oră ai folosit-o pentru a te interesa cum se prezintă moartea la acest gen de boală. Întotdeauna ai vrut să priveşti oamenii şi viitorul drept în faţă. Töbi ţi-a luat frica de durere, iar acest lucru te-a făcut să speri într-o moarte demnă.

17.09.1982

Dragă Doris!

Tocmai m-am uitat prin corespondenţa din ultimele patru săptămâni, iar „teancul" de la tine a fost atât de mare, încât m-a copleşit bucuria de a avea o prietenă atât de bună. Casetele au fost o idee grozavă, tocmai pentru că erau cu momente vesele. Amândouă mi se par foarte bune.

Cum probabil că ţi-a spus tata la telefon, în momentul de faţă nu mă simt prea grozav. Mă tem foarte tare că aceste terapii nu folosesc la nimic şi că am să iau hotărârea să nu mai doresc să fiu tratată, că tot nu obţin nimic în afară de chinurile tratamentului. Acum sunt tare descurajată şi deprimată pentru că aproape imediat mi-au revenit durerile alea îngrozitoare. Iar asta a fost şi aşa o terapie deosebit de dură – şi uite, cu toate astea am dureri.

Mi-e frică de felul în care voi muri. E atât de groaznic. Câteodată nu pot respira, alteori nu mă pot mişca. Şi totuşi aş vrea atât de mult să trăiesc!

Dragă Doris, te rog transmite-i mamei tale toate cele bune din partea mea.

Cu drag,
Belli

21.09.1982

Dragă Belli!

Îţi mulţumesc din inimă pentru scrisoare. A fost foarte, foarte deschisă, sinceră. Vreau să-ţi răspund la fel de sincer. Iar aici sunt puţin derutată. Pot să-ţi scriu o mulţime de lucruri – despre vreme şi altele – dar aş dori totuşi să mă refer la cele scrise de tine şi nu să le trec, pur

şi simplu, cu vederea. Aş vrea să te ajut în vreun fel, dar nu-mi vine în gând decât un singur lucru care, aşa cred, ajută cu adevărat. Mi se pare oarecum dificil să mă exprim, ca nu cumva toate acestea să sune a teorie inutilă. Poate ţi se pare că mie mi-e uşor să vorbesc, o dată ce nu mă aflu într-o astfel de situaţie. Cu toate acestea voi încerca să scriu. Poate că totuşi îţi va fi de folos.

Doar ştii că eu cred în Isus Christos. Şi cred şi că el poate ajuta pe oricine, în orice situaţie. Din păcate, aici intervine prima întrebare la care nu ştiu răspunsul. Nu ştiu de ce El admite ca tu să suferi atâta durere. Este de neînţeles. De aceea ar putea părea de neînţeles să poţi crede că Dumnezeu iubeşte pe fiecare om în parte. Pare imposibil şi totuşi îndrăznesc să o cred cu toată tăria. Poate tocmai pentru că Isus a trebuit să îndure atâtea suferinţe pe cruce. De aceea El te poate înţelege mai bine decât oricine altcineva. Iar pentru că te înţelege şi te cunoaşte atât de bine, te poate şi ajuta, chiar dacă noi nu suntem capabili să înţelegem de ce admite atâta suferinţă.

Poate că acum gândeşti că mi-e uşor să vorbesc despre iubirea lui Dumnezeu, de vreme ce nu ştiu cu adevărat ce înseamnă durerea. Sigur, ai dreptate, dar totuşi au fost atâţia oameni care, îndurând mari suferinţe, au crezut în Dumnezeu. Mă gândesc de exemplu la Joni. De aceea vreau să scriu mai departe, chiar dacă până acum n-am fost nici măcar o singură dată într-o situaţie asemănătoare cu a ta.

Un pasaj din Biblie îmi place în mod deosebit. Scrie acolo: „Isus Christos a venit pentru ca noi să avem viaţă în belşug.” La prima vedere, propoziţia pare ridicolă şi chiar falsă ca sens, pentru că durerile cumplite în niciun caz nu pot fi numite „viaţă în belşug”. Dar Dumnezeu are alte modalităţi de apreciere, unele chiar de neînţeles pentru noi. Atunci când vorbeşte despre viaţă, El nu se referă la o viaţă plină de ceea ce nouă ni se pare plăcut, cum ar fi confortul, distracţiile şi altele de genul ăsta. Dumnezeu dăruieşte o cu totul altă viaţă: viaţa cu împlinire, cu un sens, cu pace interioară şi bucurie sufletească. Această viaţă o oferă fiecăruia dintre noi. Depinde numai de noi să avem încredere în El şi să acceptăm sau nu acest dar. Un pasaj din scrisoarea către romani (Rom. 8,34 – 38) spune că nimic, nici moartea şi nici viaţa, precum nici vreo altă forţă nu ne poate rupe de iubirea Domnului. Acest lucru are drept urmare că nimic

nu poate distruge o viaţă dăruită de Dumnezeu. O viaţă întru Domnul nu va cunoaşte niciodată sfârşitul, ci va dăinui veşnic, pentru că nu va fi influenţată din exterior. Iar asta înseamnă că tu poţi trăi, indiferent dacă terapia dă rezultate sau nu. Dumnezeu este mereu cu tine, El îţi dă forţă, chiar şi împotriva fricii.

Dragă Belli, iată ce am vrut să-ţi spun. Sper că nu a fost prea emfatic şi teoretizant. Mă voi gândi mereu la tine în timpul rugăciunilor. Îţi doresc tot ce poate fi mai bun, binecuvântarea Domnului şi succes la tratament.

Cu drag,
Doris

Mama îţi transmite cele mai calde salutări.

La 19 septembrie 1982, la numai două săptămâni după ultimul tratament, a trebuit să pleci iar la Köln. Te durea genunchiul atât de tare, că nu mai puteai umbla decât în cârje.

19.09.1982

Dragă Doris!

Sunt din nou în spital şi nu-mi merge bine deloc. Tratamentul a fost puţin modificat, iar acum am frecvent senzaţia de vomă.

Dar am vrut cel puţin să-ţi mulţumesc din toată inima pentru scrisoare.

Tocmai a intrat preotul evanghelic. Din noiembrie 1981 cică ar fi intenţionat mereu să intre la mine, dar n-a făcut-o niciodată până acum.

La sesiunea asta de tratament îl am pe tata lângă mine. În clipa de faţă este pacient el însuşi, pentru că vrea să-şi facă un control medical complet.

Dragă Doris, te rog să nu fii supărată că scriu atât de puţin.

Transmite tuturor salutări din partea mea.

Cu drag,
Belli

22.09.1982

Draga mea Doris!

Am primit cele două scrisori ale tale, ca şi coaja de copac. Mi se pare ceva foarte original, dar Poşta e obligată să transporte şi aşa ceva.

Peste foarte puţin timp mi se va introduce un cateter subclavicular. Dar până atunci vreau să mai scriu cât pot de multe scrisori.

Ultimul tratament n-a avut aproape niciun efect. De aceea tratamentul care mi se face acum este complet diferit. Sper tare mult să reacţionez la el. Dacă nici această terapie n-ar da rezultate, zău că m-ar apuca o mare frică. Mai ales durerile la plămân sunt din ce în ce mai tari.

Dragă Doris, nu ştiu cum mă voi simţi în timpul celor zece zile de tratament, aşa că nici nu-ţi pot spune dacă voi mai scrie prea curând.

Ai grijă de tine şi succes până atunci; cred că momentan nu voi putea veni la Oberursel.

Te pup cu drag,
Belli

P.S. Salut-o pe mama ta din partea mea.

Se aplica o schemă nouă, aşa-zisa terapie Platinex. Ni s-au expus riscurile apariţiei unor consecinţe grave ca urmare a aplicării tratamentului: asurzirea şi distrugerea rinichilor, dacă nu se asigura alimentarea lor neîntreruptă cu lichide. Trebuia să adunăm urina şi să măsurăm cantitatea eliminată timp de douăzeci şi patru de ore şi totodată să-ţi dăm să bei trei până la patru litri de lichid, operaţie foarte dificilă, pentru că, simţindu-te rău, îţi era extrem de greu să bei ceva, iar aceste lichide trebuiau luate numai pe cale orală, nu şi prin perfuzie. Trebuia să ţinem cea mai exactă evidenţă a fiecărei ceşcuţe de apă pe care o beai şi a fiecărei picături de urină pe care o eliminai. Chiar şi pentru un om sănătos, rezistent la stres aşa ceva e deja o povară, cu atât mai mult însă pentru un pacient chinuit de dureri, care poate merge la toaleta de pe coridor numai sprijinindu-se în cârje şi purtând cu el şi aparatul de perfuzie. Singură oricum nu mai reuşeai să te descurci. Era nevoie de cel puţin două persoane care să te însoţească. Cu toate acestea însă vroiai să-ţi păstrezi cât mai mult mobilitatea, atâta câtă îţi rămăsese.

Această terapie ne-a solicitat, atât ţie cât şi nouă, întreaga voinţă şi capacitate de disciplinare de care eram în stare. Tu te simţeai rău aproape tot timpul, ţi-era greaţă, nu puteai să vezi mâncarea şi cu atât mai puţin să o miroşi. Până şi pentru a mă spăla pe dinţi trebuia să mă duc la toaleta pentru pacienţi, la capătul coridorului. Tata sau eu nu puteam nici măcar să ne luăm micul dejun sau să bem cafea în cameră, aşa că ieşeam pe culoar. Vineri, când tata a venit după serviciu să mă înlocuiască la căpătâiul tău, îmi cam epuizasem toate forţele. Şi atunci, mă întreb, cum trebuie să fi fost starea ta!? Tata mi-a spus la despărţire: „Încearcă să te refaci puţin!" M-am aşezat în maşină şi am început să plâng fără să mă pot stăpâni. Rulând în direcţia autostrăzii, m-a cuprins nevoia de a pleca, de a pleca undeva departe, foarte departe, unde să pot uita de toate! Am văzut indicatoarele autostrăzii şi m-am gândit la prietena mea Lou din Anvers şi la fratele meu Siegfried din Mannheim. Da, la unul dintre ei ar trebui să plec, acolo m-aş simţi ocrotită. Dar Matthias şi Christian? Ei mă aşteptau acasă şi aveau atâta nevoie de mine. Ei nu evadau din braţele destinului, iar eu, aveam eu oare dreptul să fug de soartă? Aşa că am luat drumul spre casă, la băieţi, şi m-am sfătuit cu ei. Amândoi au fost atât de drăguţi cu mine, amândoi m-au sfătuit să plec undeva în acest sfârşit de săptămână. Seara i-am sunat pe Siegfried şi Ulli. Duminică dimineaţa am plecat spre Mannheim.

A fost un sfârşit de săptămână relaxant. M-am simţit înconjurată de dragoste şi înţelegere, stimulată şi distrasă de la necazurile mele prin jocul de tenis şi plimbarea cu bicicleta. Sâmbătă seara ne-am dus să mâncăm la un local de delicatese. Am vorbit mult despre tine şi tata, dar iată că mai existau şi alte lucruri. Această mângâiere a sufletului, acest răsfăţ al spiritului şi, nu în ultimă instanţă, al gustului pur şi simplu – toate mi-au făcut atât de bine!

Duminică seară, întorcându-mă acasă, le-am putut transmite şi băieţilor câte ceva din cele ce m-au mai remontat pe mine, iar în zorii zilei de luni, când am venit la clinică să-l înlocuiesc pe tata, mai aveam şi pentru tine puţin curaj şi multe noutăţi de povestit.

Singura noastră rază de lumină din acele zile a fost Jacob, botezat de noi Sunnyboy. El, un tânăr student în medicină, atrăgător, încântător, asigura garda de noapte la această terapie, dar o gardă tare amuzantă. Jacob venea în fiecare seară la serviciu la volanul unei maşini de lux.

Putuse să şi-o cumpere, probabil, datorită hărniciei sale. Foarte impresionant la el era faptul că, în ciuda aspectului său fermecător şi a şarmului pe care-l degaja, îşi păstrase totuşi nealterat simţul pentru tot ce este omenesc. Venea în fiecare seară la tine în cameră şi încerca să te înveselească. Nici nu mă puteam duce atât de des şi de mult la toaletă cât aş fi vrut ca să vă las singuri. Seara, posibilităţile mele de a dispărea din cameră erau foarte limitate. Sunnyboy nici măcar nu făcea un secret din faptul că ţinea la tine – cu tot comportamentul său ireproşabil pe care ştia să-l păstreze. În fiecare zi aşteptai cu nerăbdare ca el să îşi înceapă garda. I-ai arătat chiar şi ultimele fotografii pe care le făcuse Siegfried. Te-a rugat să-i dai şi lui una. Cât de fericită ai fost!

Câtă bucurie şi putere ţi-au putut da pozele acelea făcute de Siegfried! Pe măsură ce starea ta se înrăutăţea, fotografiile care te reprezentau deveneau din ce în ce mai importante pentru tine. Siegfried a înţeles acest lucru, aşa că a dat la mărit poza ta „de îngeraş”, de la începutul bolii tale, „poza cu cheliuţă”, portretul tău la care ţineam cel mai mult, precum şi o fotografie de la mică distanţă, pe care apăreau numai buzele tale. Toate trei, în dimensiuni supranaturale, le-a tras pe plăci de lemn aglomerat, aşa că le-ai putut agăţa de perete în camera ta. Adesea spuneai că aceste fotografii atât de frumoase erau pentru tine o consolare atunci când, uitându-te în oglindă, te găseai tare urâtă. Mai târziu ai luat aceste trei fotografii cu tine, la spitalul din Bonn, şi ne-ai rugat să le fixăm pe peretele din faţa patului tău. Acum aceste fotografii se află la mare cinste, în locuinţa lui Matthias, de la mansardă. Încă din vară, Siegfried ne făcuse, ţie şi nouă, o surpriză foarte plăcută. Dând ca model „poza de îngeraş”, comandase în Coreea un portret de-al tău în ulei. Această surpriză te aştepta o dată acasă, când te întorceai tare disperată de la Köln. De-a dreptul remarcabil modul în care un pictor din Coreea a reuşit să-ţi facă portretul folosindu-se numai de o fotografie! Astfel reuşise Siegfried să-ţi aducă o mare consolare, tocmai într-un moment de extremă tristeţe. Şi azi ne mai bucurăm privirile la vederea acestui frumos tablou în ulei, care se află în sufrageria noastră.

Sunnyboy şi-a ales o poză din seria ta „cu cheliuţă”, una pe care afişezi un zâmbet şăgalnic. Oare o mai fi având-o? După înmormântare n-am mai auzit nimic de el, deşi am încercat să-l contactez.

Doris a venit de la Oberursel.

2.10.1982

Dragă Doris!

Asta chiar că a fost o mare surpriză; să mă trezesc şi să te văd stând lângă patul meu!

A doua zi am primit şi caseta de la tine. Multe, multe mulţumiri. Mi-ai dăruit deja patru ore frumoase şi amuzante.

Ieri, în a noua zi, mi-au întrerupt tratamentul pentru că nivelul leucocitelor scăzuse deja prea mult. Drept să-ţi spun, nici nu-mi pare rău deloc.

Ştii cine mi-a scris dintre profesori? Doamna Hertwek! O mai ţii minte? Într-a cincea şi a şasea am avut cu ea biologia.

E formidabil de îmbucurător să primeşti scrisori de la oameni din diferite locuri, să fii vizitat şi sunat la telefon de atâta lume. Azi, doamna Keller mi-a făcut a doua vizită. Până acum au fost să mă vadă deja zece colegi dintr-a X-a A. Sunt surprinsă de prietenia pe care mi-o arată.

Dragă Doris, sper că ai să poţi veni în vacanţa ta de toamnă.

Salutări mamei tale.

Pe curând,
Belli

Numeroasele scrisori pe care le primeai te-au ajutat să suporţi mai uşor perioada de boală. Şi asta nu numai scrisorile parţial foarte profunde în conţinut şi care îţi ofereau destulă materie de meditaţie, ci în aceeaşi măsură cele amuzante, simple, în care se relatau diferite întâmplări. De la doamna Bell şi doamna Niefindt ai primit scrisori lungi, de pagini întregi, în care-ţi povesteau anecdote şi mici întâmplări de la şcoală sau din viaţa lor. Acestea au avut nu numai calitatea de a te mai distrage de la gândurile sumbre, ci şi aceea de a-ţi permite într-un fel continuarea legăturilor cu viaţa anterioară îmbolnăvirii. În plus, aveai în felul acesta şi o obligaţie permanentă, şi anume aceea de a răspunde la aceste scrisori, măcar atunci când te simţeai cât de cât mai bine. Iar atâta vreme cât un om are de îndeplinit o sarcină, se simte util – şi acest lucru ţi l-ai dorit întotdeauna.

Noii tăi colegi de clasă îţi scriau şi veneau din ce în ce mai des să te vadă. Unul dintre ei ţi-a scris la maşină pagini întregi despre visurile lui de viitor, despre aspiraţiile şi dorinţele sale. Interesant cât de diferit au putut reacţiona două colective de clasă din una şi aceeaşi şcoală! Dovadă cât este de important modul în care profesorii ştiu să trateze subiectele boală şi moarte şi să transmită comunităţii de indivizi care este o clasă şcolară modul de abordare a acestor realităţi. Şi cât de mult pot învăţa colegii de clasă sănătoşi de la unul bolnav în privinţa pregătirii pentru viaţă! În prezent, la unele centre de oncologie infantilă lucrează profesori care nu numai că predau copiilor cu afecţiuni tumorale materiile şcolare, ci totodată menţin contactul cu şcoala şi pregătesc cadrele didactice şi colegii de clasă înainte ca elevii aflaţi sub tratament să revină la programul şcolar normal.

Scrisori, vizite, convorbiri telefonice – toate acestea constituiau pentru tine mijloace de comunicare de maximă necesitate, erau la fel de importante ca tratamentul propriu-zis!

Ai simţit din ce în ce mai mult nevoia de a-ţi fixa ideile şi gândurile în scris. Ori de câte ori starea ta ţi-o permitea, scriai scrisori. Într-o zi, noile tale colege de clasă ţi-au adus o cărticică legată în mătase chinezească albastră. Pe copertă scria „Diary”, dar între coperţi erau numai pagini albe, goale. „Ce să fac cu asta?”, a fost prima ta întrebare. „Ţi-ai putea nota aici gândurile care te preocupă”, ţi-am răspuns. Şi ai început să o faci, încă de la Köln.

La 1 octombrie s-a întrerupt, cu mult înainte de termen, tratamentul Platinex, pentru că leucocitele îţi scăzuseră prea mult. Dar durerile îţi fuseseră reduse considerabil, iar radiografiile dovedeau şi ele unele progrese. Am respirat uşuraţi. Într-o seară, tata şi cu mine am fost invitaţi la nişte prieteni, ca să ne mai sustragem puţin atmosferei de suferinţă generală şi să încercăm, măcar câteva ore, să ne gândim şi la altceva. Către ora 21 ai telefonat şi te-ai plâns de dureri în urechi. Tata s-a aşezat imediat în maşină, a plecat la tine, la Köln, şi a rămas acolo.

În ziua următoare, duminică, o veste înspăimântătoare a început să circule pe coridor din gură în gură: hemograma Claudiei se descompune. Tocmai trecuse cu bine printr-o leucopenie, după ce suportase şi ea o serie terapeutică. Ieri am stat împreună pe culoar. Azi au fost anunţaţi fraţii de starea ei prezentă şi rugaţi să vină – şi aveau de venit de la

mari distanţe. Mai întâi am încercat să facem în aşa fel încât să nu afli de această evoluţie. Dar până la urmă n-am putut-o evita. Luni l-ai întâlnit pe unul din fraţii Claudiei pe culoar şi l-ai întrebat de ce ea nu iese din cameră. Michael, tânărul student, se afla şi el acolo pentru o nouă serie terapeutică; a încercat să îţi explice situaţia cu toate menajamentele. A fost cumplit pentru noi toţi, dar mai ales pentru tine. Dintre toţi pacienţii secţiei, de ea erai cea mai ataşată.

Sora Elisabeth s-a ocupat de toate formalităţile externării tale. Nu trebuia să apuci în spital momentul morţii Claudiei. În noaptea de marţi spre miercuri a fost izbăvită – celelalte le povesteşti tu mult mai bine decât mine!

15.10.1982

Draga, foarte draga mea doamnă dr. P.!

Sunt externată abia de patru zile şi am deja atât de multe de povestit. De fapt, v-aş fi putut scrie în fiecare zi câte o scrisoare, fiecare din ele tratând câte o „problemă" diferită, nou apărută sau o nouă stare de spirit. Dar toate s-au succedat într-o aşa cadenţă rapidă, că abia acum s-a conturat ceva definitiv cu care m-am împăcat şi pe care l-am acceptat ca atare.

În ordine, ar fi:

Marţi dimineaţa am fost externată şi atât eu cât şi mama mea eram tare deprimate, pentru că o femeie tânără din secţie era pe moarte. Între timp, Claudia a fost izbăvită. Părinţii mei şi cu mine suntem foarte afectaţi, pentru că ţineam cu toţii foarte mult la Claudia şi, pe deasupra, în perioada aceea foarte critică pentru mine de prin iunie, ea fusese cea care mă încurajase foarte mult. Avea 27 de ani şi suferea de o boală a ganglionilor limfatici (cancer?). De trei ani făcea tratamente, dar toate fără rezultate spectaculoase. Din când în când avea perioade când se simţea iar destul de bine, iar eu găsesc că voinţa de a trăi şi curajul ei erau nemaipomenite. Şi cu toate acestea, tumoarea a învins-o.

Sora Elisabeth (asistenta-şefă pe secţie) a încercat să facă în aşa fel încât eu să nu aflu nimic, fiindu-i teamă că asta mi-ar putea da peste cap starea de spirit care abia se mai întremase puţin. Luni dimineaţă am aflat totul de la fratele ei (al Claudiei), şi-mi pare bine, pentru că dacă m-

aş fi interesat de ea cu o zi mai târziu, nu mai ştiu cum mi s-ar fi putut aduce la cunoştinţă moartea Claudiei. Claudia a murit marţi seara, iar sora Elisabeth a fost cea care a pus în mişcare toate pârghiile posibile, ca eu să ies de acolo încă înainte de moartea Claudiei. Aş fi aflat-o oricum, dar a ţinut să mă scutească de a fi de faţă. Îi admir pe mama ei, pe cei doi fraţi şi pe prietenul ei, cu cât curaj acceptă destinul. În secţie, deci, atmosfera era foarte apăsătoare.

N-am putut înţelege cum de starea Claudiei s-a putut înrăutăţi atât de brusc. În mod cu totul neaşteptat, după o leucopenie (depăşită!) condiţionată de terapie a căzut brusc într-o nouă leucopenie, aşa că nu a mai putut fi supusă unui tratament. Dar cu şapte zile înainte de a muri meu umbla, se mai aşeza cu fratele ei pe bancă şi stătea de vorbă cu el, şi apoi, iată, nu mai poate şi nu se mai dă jos din pat şi moare după scurt timp.

Cum de s-a putut petrece totul aşa de repede? Pentru ea a fost un lucru pe care şi l-a dorit şi ultimul lucru pe care cineva i l-ar fi putut dori, dar eu tot nu pot înţelege. Acest fapt în sine m-a dat complet peste cap, iar pe părinţii mei nu i-am mai întrebat altceva şi nu le-am mai vorbit despre altceva decât despre moarte – de ce mă tem de ea, dacă voi muri şi eu curând, aşa cum s-a întâmplat cu Claudia…? După aproximativ o oră, tata mi-a spus că, dacă gândesc permanent cu voce tare numai despre asta (moarte), îi voi distruge pur şi simplu pe părinţii mei. M-am şi simţit foarte nemernică şi egoistă – ceea ce iarăşi i-a necăjit pe părinţii mei – dar zău că nu era decât un fel de autoapărare, felul ăsta al meu de a le călca în picioare nervii şi dragostea faţă de mine.

În acea clipă aş fi capitulat fără luptă, dar din fericire nu m-a întrebat nimeni. Mă gândeam că voi muri curând şi eram tare deprimată, ca în vremurile „cele mai bune”. Dar după rugămintea tatei am vrut să jac eforturi să mă stăpânesc, ceea ce am şi reuşit destul de bine. Noaptea am vomitat o dată. Înainte de asta, mă duruse plămânul foarte tare, după aceea nu m-a mai durut. Miercuri dimineaţa am făcut puţină ordine prin camera mea, m-am mai foit puţin încoace şi-încolo, iar pe la ora 15 am primit o vizită. Dar în tot timpul zilei durerile au devenit din ce în ce mai tari. Seara am avut nişte dureri teribile, m-am neliniştit, dar n-am mai făcut altceva. Ca întotdeauna, mă durea toată partea dreaptă. Joi am avut oricum o programare la dr.

Töbellius, dar tot ne-am fi dus la el, chiar şi fără. Pentru că durerile mele erau atât de mari că abia mai puteam umbla. În starea asta eram foarte dezamăgită că durerile revin atât de repede şi sunt de la început atât de puternice. Eram destul de disperată pentru că nu-mi puteam explica de ce reapăruseră durerile. Doar radiografiile erau aşa de bune! Dr. Töbellius ne-a recomandat să începem imediat o nouă serie de tratamente. Nu m-am putut împăca nici cu situaţia asta: cum să mă întorc la Köln într-o dispoziţie atât de proastă? Toţi luptaseră de trei ani pentru Claudia şi alături de ea şi pierduseră, fusese cea mai scurtă pauză pe care o făcuse vreodată între sesiunile de tratamente.

Pe de altă parte, erau însă durerile chinuitoare care nu trec decât aşa. Eu, cel puţin, m-am simţit de-a dreptul zdrobită. Din nou îmi făcusem planuri prea mari.

Eram atât de, de… – nu sunt în stare, din păcate, să găsesc un cuvânt potrivit, pur şi simplu nu-mi venea să cred că trebuie să mă întorc atât de repede în morişca aia, în hamuri! – mă simţeam ca bătută, eram învinsă! Dar acum toate s-au aranjat în aşa fel că, dacă încep foarte repede, pot urma seria nouă a tratamentului la spitalul din Bonn. Şi, brusc, iată-mă bucuroasă. Acolo mă duc şi de bună voie. Realitatea este încă aceeaşi, şi anume că am dureri, dar cu toate acestea nu mai văd totul atât de negru. Kölnul ar fi devenit o mare povară de astă dată!

Mami susţine că durerile pot fi cauzate şi psihologic. Căci, abia am ajuns acasă şi – POC! – au revenit durerile.

Poate că n-ar fi rău dacă Dumneavoastră aţi sta de vorbă cu familia noastră – cu fiecare în parte sau cum aţi crede de cuviinţă. Mami şi cu mine am dori-o foarte mult, iar pentru fraţii mei ar fi bine. Cred că ei încă nu au reuşit să se obişnuiască cu asta (boala).

Cu tata trebuie să mai vorbesc despre asta.

Dragă, dragă doamnă dr. R, nu pot decât să vă admir cum vă purtaţi povara!

Cu cele mai bune gânduri şi urări,
a Dumneavoastră
Isabell

Doamna dr. P. nu era numai medic, ci şi psiholog. Te-a ajutat prin conversaţiile şi scrisorile pe care ţi le adresa ca prietenă şi confidentă. Pe atunci, în secţiile de oncologie de pe aici încă nu exista asistenţa psihologică, unde

pacienţii să poată găsi sfaturi şi ajutor efectiv pentru a înfrunta viaţa sau unde familiile pacienţilor să primească informaţiile, îndrumările şi încurajările necesare. Cu atât mai valoroase au fost aşadar pentru tine şi pentru noi aceste convorbiri şi scrisori atât de sincere, de deschise. Cred că tu nici măcar nu ştiai că doamna dr. P. studiase şi psihologia. Poate că, de fapt, nici n-ai fi căutat să stai de vorbă cu un psiholog şi să i te destăinui, pentru că erai de părere că boala ta nu era şi sufletească, ci doar trupească. Însă discuţiile cu un partener capabil să te înţeleagă şi având şi studii de psihologie ţi-au fost de mare ajutor, nu numai ţie, ci şi nouă. Niciun pacient cu o afecţiune tumorală şi niciun membru al familiei acestuia n-are chef să se ducă „pe canapea", dar mângâierile sufleteşti, partenerii de discuţie competenţi pot fi de mare ajutor pentru depăşirea acestor perioade dificile şi vindecarea sechelelor psihice lăsate de o boală atât de grea. Rareori se întâmplă ca oamenii să aibă atâta nevoie şi să reacţioneze atât de pozitiv la ajutorul oferit de persoane cu pregătire psihologică. De fapt, întreaga ofertă calificată în această privinţă se reduce la măsuri preventive împotriva unor depresiuni majore şi îmbolnăviri psihice ulterioare.

Köln, 19.10.1982

Draga mea Isabell,

am avut azi o zi tare obositoare, ceea ce constaţi probabil şi după scrisul meu, dar totuşi ţin să-ţi mai răspund acum.

M-am bucurat într-adevăr tare mult de scrisoarea dumitale atât de lungă şi de sinceră. Îmi imaginez perfect ce ai simţit. Îţi mulţumesc tare mult pentru încrederea pe care mi-o arăţi!

Ştii, Isabell, mă gândesc în fiecare zi foarte mult la dumneata, cu atât mai intens cu cât îmi dau seama cum îţi merge. Simt nespus de bucuroasă că, după ce ai trăit episodul apăsător, deprimant cu doamna Claudia, ai reuşit să-ţi regăseşti curajul şi buna dispoziţie. Cât e de greu – asta o ştiu din proprie experienţă.

Dar cu toate acestea cred că e bine ca omul să vorbească deschis, cât mai des, inclusiv despre propriile temeri şi spaime. Nu îţi impune niciun fel de constrângeri.

Ţi-ai irosi astfel prea mult din forţa pe care e mai bine s-o folosim în lupta împotriva tumorii.

Dacă dumneata, scumpa mea Isabell, sau cineva dintre cei dragi dumitale aţi dori să discutaţi cu mine, vă stau la dispoziţie oricând şi întotdeauna. Nu trebuie decât să mă anunţaţi.

Acum eşti deja de două zile în spital. Ca şi dumneata, sper şi eu din tot sufletul ca afecţiunea de la genunchi să poată fi diagnosticată cât mai curând, pentru a face posibilă stabilirea unui tratament adecvat. Dar te rog să nu-ţi pierzi răbdarea, indiferent cât de greu ar fi să fie, pentru că adesea numai cu timpul se poate constata ce s-a întâmplat de fapt cu un organ sau cu o parte a corpului.

Bruzky, veveriţa mea, vrea şi ea să „scrie scrisori": tot ronţăie creionul şi se uită foarte atent la ceea ce scriu, pufăie supărată când trag foaia de hârtie la o parte. Pentru ca să-ţi poţi imagina cum arată monstrul ăsta mic, îţi trimit o poză cu el. Mă roagă să-ţi transmit călduroase salutări din partea lui.

Primeşte din partea mea cele mai bune şi cordiale salutări şi mai dă-mi cât de curând un semn de viaţă. Nu ai de ce să mă admiri, căci dumneata eşti la fel de curajoasă ca şi

a dumitale
Ulrike P.

Siegfried a mai venit o dată să ne viziteze, împreună cu Ulli şi Sascha. Au dorit să ne aducă bucurie şi destindere, nu agitaţie şi muncă în plus. Aşa că au adus cu ei, pregătite de acasă pentru toată familia, mâncărurile noastre preferate. În acel sfârşit de săptămână mi-au interzis să intru în bucătărie. Firea încântătoare a Saschei, afecţiunea ei instinctivă ţi-au fost o adevărată consolare.

În acele zile am pregătit pentru tine în camera mare, care ne servea şi de salon, şi de sufragerie, un pat pliant. Aşa aveai cea mai frumoasă cameră, cu cea mai frumoasă vedere spre grădină şi te aflai permanent în centrul atenţiei întregii familii.

Când Sascha a împlinit un an, ai dorit să-i faci o bucurie.

17.10.1982

Draga, micuţa mea Sascha!

Chiar dacă acum eşti încă prea mică şi nu ai ce face cu scrisoarea aceasta, sper ca mai târziu ea să îţi spună ceva.

Din optica mea de acum, sănătatea fizică şi spirituală mi se pare ceva extraordinar de dezirabil şi sper din toată inima că soarta ţi-o va dărui.

Ai împlinit un an şi sper că vei avea în faţă încă mulţi ani fericiţi.

Îmi doresc tare mult ca tu, fiinţă mică şi dulce, să ai parte în viaţă de cât mai puţine necazuri şi greutăţi.

Din păcate, pană acum, în lunga ta viaţă nu te-am putut vedea decât puţin, dar totuşi ai reuşit să mă înrobeşti cu farmecul şi voioşia ta.

Sper să te bucuri de mingea pe care ţi-o dăruim. Şi noi am avut una la fel şi ne plăcea tare mult să ne jucăm cu ea.

Îţi doresc o serbare frumoasă şi interesantă la prima aniversare a naşterii tale şi toate câte sunt frumoase în lumea asta.

Cu toţii îţi spunem: „Mulţi ani trăiască!”

Cu drag,
Isabell

La 16 octombrie 1982 te-a sunat Jan din Canada şi aţi avut o lungă convorbire. Intenţiona ca de Crăciun să vină iar în Germania pentru a-şi vedea părinţii şi pe tine. A încercat să-ţi insufle noi puteri.

Duminică seara a mai venit o dată Töbi. Ţi-a adus ceva: un mic lingou de oţel, foarte vechi, pe care erau gravate o stemă şi inscripţia „Salutări de pe Eger”[20]. Nu cunoşteam istoria acestui lingou de oţel. Ţi-l dăruia „doar aşa”, cum s-a exprimat. Mai târziu am dus lingoul la un gravor, la lustruit, şi i l-am dat înapoi lui Töbi, ca amintire, să-l folosească drept „prespapier”.

Luni, 18 octombrie ne-am prezentat la spitalul din Bonn. Îţi era frică de tratament. Noapte de noapte unul din noi rămânea cu tine. Pentru diminuarea durerilor de la genunchi ţi s-a prescris un tratament cu raze, dar acesta n-a avut niciun efect. La 22 octombrie a început a doua serie a terapiei Platinex. Înainte de introducerea cateterului, ţi s-a permis să faci o baie. Eram singure, doar tu şi cu mine, în sala mare de baie a secţiei. Chiar acolo m-ai întrebat dacă cred că vei muri. Ţi-am spus că eu însămi speram într-un miracol, dar tu ai simţit că încrederea mea nu mai era ca înainte, ci doar o umbră slabă.

Din fericire s-au găsit mulţi prieteni care să ne ajute să purtăm aceste discuţii cu tine. Inge a adus cărţi în care era vorba despre moarte, dar nu, nu asta era ce doreai tu. Cele trei profesoare – doamna Keller, doamna Bell şi doamna Niefindt – au prins din zbor câte o întrebare nesigură, rostită de tine cu glas tremurător şi s-au străduit să găsească împreună cu tine un răspuns sincer. Mai ţineai să pregăteşti daruri de Crăciun, să brodezi şervete şi să tricotezi, în ciuda durerilor din braţ. Brigitte şi Hatty s-au sfătuit cu tine, ţi-au adus cele necesare şi te-au ajutat.

Într-o zi, dr. Töbellius m-a pândit pe coridor pentru a-mi vorbi. Mi-a spus că, la patru zile după încheierea seriei a treia a tratamentului tău, ar putea să plece într-un concediu de patru săptămâni. Era vorba despre o călătorie lungă, care nu putea fi amânată. Cu aceeaşi ocazie mi-a mărturisit că niciodată până atunci nu fusese atât de ataşat de o tânără pacientă şi că îi venea tare greu să plece după numai câteva zile. Dar tu ai primit vestea fără comentarii, ai acceptat situaţia. Considerai – erai convinsă de asta – că îşi merita din plin concediul. A doua zi, sora Ulrike ţi-a adus două fotografii din partea lui. Din punct de vedere strict medical, prin dr. Petri şi dr. Kern aveai asigurată cea mai bună îngrijire, dar pe Töbi nimeni nu l-ar fi putut înlocui.

La 31 octombrie s-a încheiat tratamentul, dar durerile persistau. Ţi s-a adus în salon încă un aparat, cu ajutorul căruia îţi puteai regla singură doza analgezicului Dipidolor. Asta, da, a avut efect! Durerile au devenit relativ suportabile, dar toată arta era să dozezi corect concentraţia analgezicului.

Într-o noapte s-a petrecut un incident care ne-a speriat pe toţi. Tata era cu tine, iar către ora 23 m-a sunat: „Cred că Belli moare, vino, te rog, imediat!” – „L-ai anunţat pe

doctor?" – „Sora Ulrike l-a informat pe doctorul care face garda de noapte".

Nu aveam nici numărul de telefon şi nici adresa medicului-şef dr. Petri, dar le aveam pe cele ale doctoriţei pe care o cunoşteam deja şi care era al doilea medic-şef. Aceasta locuia în imediata apropiere a spitalului şi a venit imediat. Niciodată până atunci nu reuşisem să fac drumul cu maşina de acasă până la spital într-un timp atât de scurt. În secţie, pe sală am întâlnit-o pe sora Ulrike. Mi-a spus că trăieşti şi că situaţia e sub control. Se pare că aţi reglat o concentraţie prea mare de Dipidolor, aşa că s-a produs un colaps circulatoriu. Aiurai, aveai tot felul de vedenii, aveai impresia că te duci pe lumea cealaltă. Nu, nu aşa ţi-ai dorit să mori. Cu gândul că vei muri trăiai deja de mai multă vreme şi încercai să te împaci cu el. Dar nu, nu aşa. Nu aşa urma să fie moartea ta, nu aşa îţi doreai să fie ultimul tău rămas-bun. În dimineaţa următoare a venit dr. Töbellius şi te-a liniştit. Venea acum în fiecare zi de mai multe ori; urma să plece peste două zile. A ocolit şi evitat orice ar fi putut aduce cu un ultim rămas-bun. A încercat de nenumărate ori să stea de vorbă cu tine între patru ochi, dar niciodată nu te-a găsit singură. Mereu aveai pe câte cineva în vizită. A trebuit să-i promiţi şi să îl asiguri de mai multe ori că vei fi cuminte, cel puţin până când se va întoarce el, peste patru săptămâni. La 5 noiembrie a plecat spre Tibet.

În acele zile, tata îţi povestea o mulţime de poveşti, încercând astfel să-ţi abată atenţia de la gândurile negre şi să te consoleze. Înainte de a pleca, îţi lăsa scrisă, pe o mică tablă din plastic, o „povestioară pentru Belli" – cum ar fi aceasta:

„De ce…?", întreabă fetiţa, „de ce întotdeauna eu sunt aceea care trebuie s-o ajut pe mămica?" Mama-i răspunse: „Pentru că eşti fetiţă, iar fetiţele ajută cu mai multă plăcere decât băieţii!" – „Dar şi eu ajut cu aceeaşi plăcere ca şi băieţii, iar ei nu ajută deloc!" Fetiţa se duse hotărâtă la tatăl ei: „Auzi, tăticule, eu ajut la fel ca băieţii şi ca tine, iar mama face toată treaba; nu sunt drăguţă?"

Sau alta:

Tata e prost dispus, pentru că mama nu e acasă. Fetiţa e îngrijorată. „Hai, tati, să ne simţim bine. Tu pui masa, iar

eu te ajut. Pe urmă poţi da o fugă la Kilian, iar eu şterg vasele. Când vine acasă, mama o să se bucure." Tatăl răspunde monosilabic şi se duce pe balcon să fumeze o ţigară. Fetiţa se vaită, supărată. Tata recunoaşte că fetiţa are dreptate. Pun masa. Soseşte mama, toţi se bucură şi îl condamnă la unison că e „rău mirositor". „Fumatul e nesănătos!" Şi tata se jură din nou să se cuminţească.

Pe zi ce trecea, salonul tău din spitalul din Bonn devenea din ce în ce mai mult „casa" noastră. Măcar unul din noi era permanent cu tine. Matthias şi Christian te puteau vizita fără mari eforturi şi veneau fie după şcoală, fie după închiderea magazinului. În felul acesta aveam posibilitatea să facem zilnic „schimb de ştafetă". Salonul de spital avea din ce în ce mai mult aspectul unei odăi particulare oarecare. De pereţi atârnau nu numai amintitele portrete cu tine. În acele zile, tata îţi picta reprezentările sale abstracte despre Univers. Asta îţi oferea o materie generoasă de discuţie, căci fantezia şi forţa imaginativă a tatei erau destul de impresionante. Iar aceste vise transformate în tablouri şi-au găsit, evident, şi ele locul pe pereţii camerei.

Având mare încredere în medici şi asistente, la spital te simţeai în siguranţă.

La 5 noiembrie tata trebuia să ţină o conferinţă la Berlin. L-am convins în cele din urmă să-l ia cu el pe Matthias şi să rămână împreună peste sfârşitul de săptămână la Berlin, la sora lui (şi mătuşa ta) Friedel şi la soţul ei. La urma urmei, 8 noiembrie era ziua de naştere a lui Matthias. În felul acesta, măcar ei doi îşi puteau îngădui câteva ore frumoase împreună. Au plecat cu inima tare îndoită, dar toate au mers bine!

Tocmai în acel sfârşit de săptămână ai primit o mulţime de vizite. Vineri a venit preotul spitalului din Bonn, fără să întrebe înainte, fără să se anunţe – aproape ca picat din cer. Oma şi cu mine eram lângă tine. Spunea că deşi nu are timp, la tine ţinea neapărat să vină! L-ai întrebat: „De ce?" – Ţi-a răspuns că se interesase cine era pacienta cea mai bolnavă din secţie. – „Vreţi să spuneţi adică, cine-i următorul care va muri? În acest caz, s-ar putea să fi nimerit corect, dar în momentul de faţă nu-mi convine." – N-a mai venit să te viziteze. Cum, Doamne iartă-mă, poţi spune unui pacient care îşi numără viaţa ce i-a rămas cu zilele că nu ai timp?!

Sâmbătă au mai venit o dată Siegfried, Ulli şi Sascha. A fost o mare bucurie pentru tine. Duminică după-amiază, Jacob, studentul medicinist, a vrut să te mai vadă o dată. Te-ai bucurat enorm; te temeai numai că tata şi Matthias ar putea reveni prea devreme de la Berlin. Jacob venea special de la Achen. Când a sosit, eu am tras o fugă până acasă, iar când m-am întors, l-am găsit tot acolo. Am simţit că pentru tine această vizită era foarte importantă. Noroc că tata şi Matthias au sosit ceva mai târziu. Ne-au povestit câtă osteneală îşi dăduse tanti Friedel şi soţul ei pentru a le face şederea cât mai plăcută, dar că, de fapt, nimic n-a reuşit să-i bucure cu adevărat. Gândurile le zburau numai la tine.

Dr. Kern asigura garda de noapte. Seara a mai trecut pe la tine „într-o vizită la bomboane gumate", cum s-a exprimat. Obişnuiai să ai mereu câte ceva cu care să-ţi serveşti oaspeţii. El era amator de bomboane gumate. Iar când avea răgaz, venea pe la tine, lua loc şi mânca o bomboană, două. L-ai întrebat, cum e de fapt cu serviciul ăsta de noapte, dacă apucă să şi adoarmă. Ţi-a propus să-l trezeşti, „mâine dimineaţa, la opt fără douăzeci". De acum înainte, primul tău gând în fiecare dimineaţă era: „Trebuie să-l trezesc pe dr. Kern!" Între voi s-a statornicit o relaţie foarte cordială. Şi dr. Burbi venea să te viziteze foarte des. Deşi acum conducea o altă secţie, venea cu plăcere şi pentru că se înţelegea foarte bine cu dr. Kern. Adesea, cei doi veneau împreună. Aricelul de jucărie, lucrat din blană, pe care Maren ţi-l dăruise de Crăciun, anul trecut, îl botezaseşi de mult „Burbi". Mai târziu, aşa ai hotărât, dr. Burbi urma să primească acest arici ca amintire.

La 8 noiembrie a fost ziua de naştere a lui Matthias. Starea ta era deja foarte proastă. Acasă, Oma aştepta cu un tort. Ni s-a permis să te luăm acasă pentru două ore – în scaunul cu rotile şi cu cârjele alături. A fost pentru Matthias singura bucurie. Matthias şi tata te-au purtat în braţe pe scări. Învelită în pleduri, ai stat şi tu cu noi la masă. Cât de tristă a fost această serbare aniversară pentru Matthias! Cu toate acestea, eram cu toţii bucuroşi că ai putut fi de faţă. Încă în aceeaşi seară ne-am întors la spital. De fapt, nici n-ai mai fi vrut să rămâi peste noapte acasă, pentru că aveai nevoie de protecţia directă a medicilor, de sentimentul prezenţei lor imediate şi permanente. A fost extraordinar de impresionant gestul tău de a mă trimite acasă în acea seară. Doreai ca eu să dorm acasă. Tata a

trebuit să plece la sfârşitul după-amiezii la o conferinţă, iar tu n-ai vrut ca Matthias să rămână singur în seara zilei sale de naştere. După ce te-am pregătit pentru noapte, ne-am despărţit cu un pupic dulce şi am plecat.

În dimineaţa următoare m-ai aşteptat cu mare nerăbdare: te simţeai rău. Aveai dureri în tot corpul; curând ai făcut şi febră. Oare febra să fie de la tumoare sau are altă cauză? Era o pneumonie de natură bacteriană. Dar nu te dădeai încă bătută. Nu vroiai să mori dintr-o pneumonie. Îi promiseseşi doctorului Töbellius să nu faci vreo prostie. Până acum reuşiseşi să combaţi tumoarea, iar acum să te biruiască o pneumonie? Şi i-ai supravieţuit!

Într-una din aceste zile, când mă aflam singură cu el în cabinet, dr. Kern m-a întrebat cum reuşesc, cum reuşim să suportăm toate acestea. Atunci i-am mărturisit că, de peste 20 de ani, de la moartea mamei mele, sufeream de un fel de fobie la bolile tumorale. De atunci în fiecare zi avusesem dureri în altă parte, dar nu am avut curajul să vorbesc cu cineva despre asta, nici măcar cu tata. Practic nu existase niciun fel de situaţie mai dramatică pe care, copleşită de spaimă, să nu mi-o fi imaginat în toate amănuntele. Doar că, în plăsmuirile acelea dictate de spaimă, întotdeauna eu eram cea bolnavă de tumoare! De un an încoace, de când soarta te lovise pe tine, îmi pierdusem spaimele şi temerile. Această discuţie m-a răscolit foarte tare. Dr. Kern mi-a dat un calmant, iar eu m-am întors la tine în salon. La urma urmei, acum aveai nevoie de mine, iar de plâns, puteam plânge şi mai târziu.

11 noiembrie 1982 a fost o zi deosebită. Cu un an în urmă fuseseşi internată la spitalul din Bonn. Era a treia aniversare a morţii lui Opa, era ziua de Sf. Martin. Ceva frumos tot trebuia să găsim pentru a marca ziua asta. Hotărâsem să le facem o surpriză de Sf. Martin asistentelor din secţie. În fond, era 11 noiembrie, era Sf. Martin, iar noi am mai trăit un an alături de tine. Cu un an în urmă calculam timpul numai în zile. Omuleţul de Sânmartin[21] pe care l-am comandat era înalt de exact un metru. Bătrânul Schulz, cofetarul din colţ, îl pregătise cu mâna lui, îl preparase din cel mai fin aluat de turtă dulce şi-l ornase atât de frumos cu migdale, că asistentele nici n-au avut curajul să mănânce din el.

În acea după-amiază te-a vizitat Brigitte. Ceea ce nu ştiam, era că Valerie şi copiii, care locuiau în apropiere, urmau să vină să te colinde de Sf. Martin. Gestul te-a

copleşit de-a dreptul. Imediat, Brigitte a pus mâna pe telefon şi m-a sunat. În receptor auzeam colindele de Sânmartin – dar o dată cu ele şi suspinele tale. Ţi se trezise amintirea acelor sărbători de Sf. Martin, când tu însăţi colindai cu ceata de urători. Dar cu toate acestea, vizita ţi-a produs o mare bucurie.

Şi Sibylle Pagenkopf, fosta ta antrenoare de tenis, a venit să te vadă. Aţi evocat împreună momentele de glorie din cariera ta de jucătoare de tenis. De la toate acestea ţi-ai luat în gând ultimul rămas-bun.

Din Belgia a venit Lou, împreună cu toată familia. Am fost deja obligaţi să facem o programare strictă a vizitelor, căci timpul şi puterile tale erau limitate. Fiecare a încercat, înainte de a pleca, să mai obţină de la mine o programare de vizită, pentru a nu lăsa în urmă sentimentul unei despărţiri definitive.

În acele zile, Marie a mai venit de două ori din Belgia (în vară îşi terminase şederea în Germania şi se întorsese acasă), iar fiecare dintre aceste veniri ale ei a fost pentru tine câte o sărbătoare. Prima dată i-ai dăruit un fular şi o căciuliţă, lucrate de tine; te-ai bucurat din toată inima de bucuria ei! În seara prime vizite – asta a mai fost în octombrie – a trebuit s-o însoţesc pe Marie la banchetul de la clubul de tenis. În vară mai jucaserăm împreună în turneul organizat de club. Atunci, tu ai ţinut morţiş să participăm. Iar acum tot tu ne-ai trimis să ne luăm în primire trofeul. Cu două săptămâni în urmă, acasă, ai mai discutat cu noi dacă ar fi cazul să vii şi tu la banchet şi ce vei îmbrăca la acea ocazie. A fost în seara şi în timpul discuţiei în care ne-ai întrebat cum arată şi din ce este confecţionată „cămaşa mortului!” Atunci am refuzat pur şi simplu să te mai ascultăm. Nu mai puteam!

A doua vizită a Mariei n-am s-o uit niciodată. Era duminică. Tata, eu, băieţii şi Marie eram cu toţii la tine. Erai atât de fericită! Voi două vă înţelegeaţi foarte bine. Tu i-ai povestit despre Jacob şi despre recent descoperita bucurie de a flirta. Aţi început să faceţi planuri. Dacă ar fi să nu mori, veţi face împreună o călătorie cu un vapor de lux. „Nu-i aşa, Marie, atunci le sucim noi capul bărbaţilor!”, ai spus. Am râs cu poftă cu toţii.

Am auzit nişte bătăi în uşă. Au intrat dr. Petri şi dr. Kern. De fapt, aveau liber amândoi, dar veniseră să te vadă. Erau puţin iritaţi de faptul că râdeam atât de tare. „Domnilor doctori, vă rog să intraţi! E adevărat că vă aflaţi

în camera unei paciente grav bolnave, dar totuşi ne mai distrăm şi noi. Pot să vă ofer nişte fursecuri?" Şi-au revenit repede şi s-au pus pe sporovăit cu noi.

Între timp te descurcai atât de bine cu reglarea Dipidolorului încât puteai să-ţi menţii durerile în limitele suportabilului. Dintre tratamente nu se mai făceau decât razele la genunchi.

Vorbeai din ce în ce mai des despre Töbi. Gândurile tale erau mereu în preajma lui, deşi el se afla departe, în îndepărtatul Tibet. Spuneai din ce în ce mai des că ţi-ai fi dorit un soţ ca el. Doar o problemă ar fi existat: el ar fi trebuit să renunţe la excursiile şi ascensiunile pe munte, pentru că, chiar şi în cazul unei vindecări, tu n-ai fi putut să-l însoţeşti. – „Dragă Belli", ţi-am răspuns, „asta n-ai voie să faci. Ori te duci cu el, ori îl laşi să se ducă fără tine." – „Ei bine, mami, atunci fac aşa: când merge el pe munte, eu vin şi stau cu voi!", ai răspuns.

La un moment dat, ai început să-ţi iei rămas bun în mod conştient. Jan a sunat din Canada şi te-a rugat să rezişti, măcar până ajunge el în Germania. Şi lui Töbi îi promiseseşi să aştepţi cu muritul. Era singurul lucru care te mai ţinea. Dar amândoi urmau să vină abia la începutul lui decembrie. Oare vei mai putea rezista până atunci? Iar dacă reuşeai, de ce n-ai rezista atunci până la Crăciun? Să mori în ianuarie, imediat după Crăciun – şi asta ar fi fost prea trist… Şi aşa, dintr-o dată, te-ai trezit cu speranţele în anul viitor!

Începând cu data de 8 octombrie ai ţinut jurnalul – scriai ore întregi, uneori nopţi întregi, fără întrerupere, întotdeauna mă întrebai dacă mă deranjează. Nu, sigur că nu, doar ştiam exact cât de serioase şi grave erau gândurile tale. Totodată mi-ai spus că acest jurnal era pentru noi. La 12 noiembrie mi-ai spus că doreai foarte mult să-i scrii o scrisoare lui Töbi. De ce n-ai face-o, te-am întrebat. „Dar, mama, îl iubesc. Dacă nu mor, m-aş mărita cu el." – „De ce nu? Înainte de a pleca în călătorie, mi-a spus că şi el ţine tare mult la tine." – „Dar mai are de aşteptat până fac 25 de ani. Înainte de asta trebuie să-mi fac şi studiile!" În noaptea următoare ai început să-i scrii.

În toiul nopţii m-ai întrebat: „Mama, dar dacă Dumnezeu face o mare minune şi eu mă fac sănătoasă şi împlinesc 25 de ani, trebuie atunci să mă mărit cu Töbi? Chiar dacă între timp m-am răzgândit?" – „Belli dragă, nu-ţi face probleme de pe-acum. Aşa cum îl cunosc eu pe

Töbi, are o inimă mare şi generoasă şi ar avea înţelegere şi pentru aşa ceva!”

A doua zi ai vrut să vorbeşti cu Matthias. Ai ştiut că pentru el va fi foarte greu. Paisprezece ani de viaţă s-a tot aflat în trena ta. Diferenţa de vârstă dintre voi era de numai optsprezece luni. Mereu tu fuseseşi cea care-i arătase drumul, care-i îndrumase paşii. A fost mai întâi grădiniţa, unde te-a urmat, apoi şcoala primară, în fine gimnaziul. Tot tu l-ai dus să joace tenis şi să practice joggingul. Cum va fi viaţa lui de-acum înainte, fără tine? Oare îşi va găsi singur drumul? A vorbit cu tine despre moarte şi despre viaţa de apoi – cel puţin aşa mi-ai spus după aceea.

La aceste convorbiri personale de adio te-am lăsat întotdeauna singură, deşi tare aş fi vrut să fiu cu voi. Amândoi citiserăţi „Fraţii Inimă-de-Leu” de Astrid Lindgren; în contextul acestei fermecătoare imaginaţii aţi putut să vă împărtăşiţi gândurile. Cât de bucuroasă am fost să pot citi această carte o dată cu voi, într-o vreme când nimeni nu se gândea la boală şi moarte! Chiar şi faptul că vă citisem atât de mult la vremea respectivă îşi arăta acum roadele: în aceste zile am început să vă mai citesc, ţie şi băieţilor, ori de câte ori erau împreună cu tine, „Nesfârşita poveste” de Michael Ende. Farmecul „Împărătesei-Copil” se lega de tine.

Seara ai vorbit la telefon cu doamna dr. P. A fost o convorbire cordială, extrem de sinceră. Şi ea se simţea rău şi trebuia să ia în calcul inclusiv ce era mai rău. V-aţi dat întâlnire în paradis.

Noaptea m-ai întrebat cum au murit părinţii mei şi cum îi poţi găsi. Ţi-am răspuns că părinţii mei şi Opa stau la poartă şi te aşteaptă. N-am plâns în timpul acestor discuţii şi am fost amândouă foarte calme.

Pe unii dintre prietenii tăi ai vrut neapărat să-i mai vezi o dată. Am simţit că erau ultimele tale zile. Ai vrut să mai vorbeşti o dată cu Doris şi Maren, cu Johannes şi Dorothea. Sâmbătă a venit Doris de la Oberursel.

17.11.1982

Dragă Belli,

a fost tare, tare frumos că ne-am văzut sâmbătă. Din păcate, duminică nu s-a putut.

Mă gândesc iar şi iar la convorbirea noastră. M-ai întrebat dacă mă deranjează. Ba chiar dimpotrivă! Mă

bucur de cele ce mi-ai spus şi am fost într-adevăr impresionată de credinţa ta. Am văzut pentru prima oară cât de bine, foarte bine!, poate credinţa să-l susţină pe om. Mi se pare ceva foarte frumos. La fel de grozav e că te simţi cu adevărat fericită. Aşa ceva se întâmplă cu siguranţă doar câtorva oameni, şi cu atât mai mult într-o asemenea situaţie.

Dragă Belli, îţi doresc să scapi cu bine de pneumonie şi apoi să te vindeci complet, căci cu harul Dumnezeiesc nimic nu este imposibil. Dar înainte de orice altceva îţi doresc să fii cu adevărat fericită şi să-ţi păstrezi mereu această credinţă în Dumnezeu.

Cele mai calde salutări,
Doris

Te rog transmite familiei tale cele mai cordiale salutări din partea mea. Mama îţi doreşte toate cele bune.

Mi-am adus aminte de un verset din Biblie şi de o sentinţă:

„Lăudat fie Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Isus Christos, Cel care ne-a blagoslovit pe noi cu toată binecuvântarea duhovnicească şi cerească întru Christos.” (Efeseni 1,3)

L-am rugat pe Dumnezeu să-mi dea toate
lucrurile
ca să mă pot bucura de viaţă.
El însă mi-a dat viaţa
ca să mă pot bucura de toate lucrurile.

A venit şi Johannes să te vadă. Nu prea ştiu mare lucru despre ce aţi vorbit, ştiu doar că pentru tine a fost foarte important să discuţi cu el. Din motive de sănătate, Maren nu a putut veni duminică. Dar a venit Hans-Jürgen şi ţi-a adus un buchet de trandafiri roşii.

În noaptea de duminică spre luni a rămas tata la tine. Ai vrut neapărat să vorbeşti cu el. Cu câteva zile înainte, stătuseşi de vorbă cu mine despre cum avea să continue viaţa în familie după moartea ta! Ţi-am spus care erau temerile mele: că băieţii vor avea greutăţi să se înţeleagă cu tata. (Este singurul lucru de care şi azi îmi mai pare rău, şi anume că ţi-am sădit această grijă în suflet. Nu ar fi trebuit să o fac.)

Când am sosit luni dimineaţă, amândoi eraţi cam nedormiţi. În acea zi urma să ţi se mai facă o radiografie a plămânului, pentru a se constata dacă ultima serie terapeutică a adus vreo ameliorare. Ai vrut să foloseşti la maximum timpul până la începerea investigaţiilor. Mai întâi mi-ai dictat o listă cu cine şi ce urma să primească de la tine. Apoi m-ai pus să scriu în jurnal. Doamne, ce mi-a fost dat să aud atunci! Dar formularea ideilor şi vocea ta erau atât de ferme încât nu am îndrăznit să te contrazic şi am scris cuminte tot ce mi-ai dictat.

La ora unsprezece, la radiologie erau încheiate toate pregătirile. De mai multe zile nu mai puteai respira fără aparatul de oxigen. Pentru a nu-ţi provoca dureri suplimentare, au vrut să te ducă cu patul la radiologie. Însă pentru acest interval de timp era necesar să-ţi oprească alimentarea cu oxigen. După calculele medicilor ai fi putut să te descurci cincisprezece minute fără oxigen. Totul era pregătit. Uşile de pe coridor aşteptau toate deschise, liftul pregătit şi comutat pe „urgenţă", la radiologie erai aşteptată. După cincisprezece minute eram înapoi, în secţie, în salon şi alimentarea cu oxigen era restabilită. Nu mai trebuia decât să aşteptăm rezultatul. În acest timp mi-ai dictat diferitele scrisori de adio.

Cu câteva zile în urmă, stătuseşi îndelung de vorbă cu dr. Kern. Am fost de faţă. L-ai întrebat care mai erau şansele tale în acel moment. Depinde, a răspuns. „Dacă investigaţiile arată vreun progres în urma ultimei terapii Platinex, atunci se continuă tratamentul!" – „Da, dar dacă nu au fost progrese şi tumoarea continuă să crească, atunci nu mai avem nicio şansă?" – „Da!"

În acea seară ai văzut totul foarte limpede, te simţeai parcă eliberată, ore întregi ai fost într-o stare euforică. Ştiai că soarta ta depinde de rezultatul radiografiilor. După puţin timp, medicii şi cu mine ştiam de apariţia metastazelor în plămân. Dar tu n-ai întrebat care e rezultatul. Mai erau atâtea lucruri de discutat şi, după părerea ta, de rezolvat. Am ieşit pentru câteva minute pe sală, chipurile pentru a aduce ceva de la bucătărie, şi m-am consultat cu dr. Petri şi dr. Kern. Ni s-a alăturat şi doctoriţa-şefă. Oare să-l înştiinţăm pe dr. Töbellius?… Isabell a întrebat deja de rezultat?… N-a întrebat nimic. Iar în ce-l privea pe dr. Töbellius, nu ştiam ce să răspund. I-am întrebat pe medici: „A lăsat indicaţii pentru orice situaţie, nu?" – „Da!" – „Şi a spus ca în cazul că moare să fie înştiinţat?" – „Pentru un

astfel de caz nu ne-a lăsat instrucţiuni." – „Atunci, vă rog, lăsaţi-l în pace în concediu. Are nevoie de forţele sale pentru ceilalţi pacienţi." – M-am întors la tine în cameră.

Tot mai făceai ordine printre hârtii. Către ora 14 a venit dr. Kern. „Aveţi rezultatul de la torace?", l-ai întrebat. – „Da!" – „Cum e rezultatul?" – „Prost. Metastazele s-au înmulţit!" – „Înseamnă că sunt rezistentă şi la terapia Platinex?" – „Da!" – „Nu mai doresc să urmez tratamentul. Dacă Dumnezeu chiar vrea să facă o minune cu mine, atunci nu are nevoie de chimioterapie. Îmi pun soarta în mâinile Domnului! Aş dori să mai vorbesc cu părinţii mei."

Între timp îl anunţasem pe tata. Era deja pe drum. Cu dr. Kern ai mai discutat amănuntele. Ai dorit să mori demnă, să nu te asfixiezi din cauza plămânului şi, dacă era posibil, fără dureri, pentru ca familia ta să nu sufere atât de tare. Ţi s-a promis ajutor împotriva durerilor şi o adormire liniştită. Cam cât va dura? Nimeni n-a putut să-ţi spună. Dacă încetezi să te mai lupţi, probabil că tumoarea va învinge foarte repede.

Tata venise deja. Dr. Kern i-a adus tatei la cunoştinţă situaţia de fapt, iar tu l-ai rugat pe dr. Kern să ne lase singuri. Hotărârea ta era fermă şi univocă: refuzai o nouă terapie. Erai pe deplin stăpână pe situaţie. Nu mai era loc pentru evaluări, pentru revizuiri şi cu atât mai puţin pentru discuţii. Era suferinţa ta, asupra căreia numai Dumnezeu avea să mai hotărască.

Ne-ai rugat să fim strâns uniţi… să nu cumva să ne dezbinăm ca familie… să-i iubim pe fiii noştri aşa cum te iubim pe tine… şi să avem grijă de Oma. Între timp îi chemaserăm şi pe Matthias, Christian şi Oma. Christian a venit direct de la magazin. L-am aşteptat pe coridor şi l-am informat asupra situaţiei. Medicii şi asistentele stăteau în faţa uşii, nimeni n-a îndrăznit să pună vreo întrebare.

Pentru Christian, evoluţia era prea rapidă, nu putea şi nu vroia să accepte soarta în felul ăsta. I-a rugat pe medici şi pe asistente să te încurajeze şi să înceapă o nouă terapie. Asta mi-a rupt, pur şi simplu, inima. Am devenit foarte severă şi am spus: „Nu las să intre în camera Isabellei pe nimeni care nu respectă hotărârea ei!" Christian s-a stăpânit. Când ai vorbit cu el, era liniştit. L-ai rugat să se supună destinului. Întoarsă către el, ai spus: „Ştiu că ai în faţă o perioadă grea. Săptămâna viitoare îţi susţii examenul. Tare aş fi vrut să mai rezist până atunci, dar nu

se poate. Du-te totuşi la examen şi încearcă să-l treci. Am să te ajut. Am să stau pe umărul tău şi am să-ţi şoptesc. N-o să ne prindă nimeni trişând!”

Iar lui Matthias i-ai spus: „Matthias, dacă ai să poţi, povesteşte la şcoală cum am murit. Poate fac şi ăia o slujbă şcolară pentru mine. Aş fi atât de mândră de tine, dacă atunci ai vorbi despre ultima mea oră de viaţă.”

Apoi ai întrebat cât e ceasul. Era şase şi jumătate seara. Ai scos scrisoarea către Töbi şi ai mai adăugat ceva la sfârşit. Ai pus-o la loc în plic, ai lipit plicul şi ne-ai rugat să-i dăm dr. Töbellius scrisoarea împreună cu un tablou pictat de tine, reprezentând un trandafir. „Tata şi mama, acum vă rog să mergeţi să-i chemaţi pe doctori, să înceapă.”

Erau cu toţii afară, în faţa uşii. Dr. Petri şi dr. Kern făcuseră toate pregătirile pentru sedare. Aceasta era acea lădiţă pe roţi, pe care o văzusem din când în când la Köln. Mai întâi ai întrebat: „Domnule doctor Petri, voi muri de moarte naturală?” – „Da, aceste sedative îţi dau numai un somn adânc.” – „Am să mă mai trezesc?” – „Nu, dacă nu o doreşti, vei dormi până ce moartea te va izbăvi.” – „O să am dureri?” – „Din câte ştim noi, medicii, nu!” Ştiai că vei muri prin asfixiere şi nu doreai să suporţi acest sfârşit chinuitor în stare de conştientă. – „Poftiţi, domnule doctor Petri, vă rog să începeţi.” Petri a reglat aparatul de perfuzie, cu mâna stângă îţi ţinea mâna stângă, cu dreapta îţi controla pulsul. În tot acest timp ai fost liniştită – aproape bine dispusă – ca şi cum te-ai fi eliberat de o mare povară. În următoarele patruzeci şi cinci de minute, până în cea din urmă clipă, ai vorbit cât se poate de limpede cu noi.

„Tare mult aş fi vrut să-l mai văd o dată pe dr. Töbellius. Râdea atât de nostim. Am fost atât de pretenţioasă şi i-am planificat deja toată viaţa. Îi ziceam Töbi. Nu ştiu dacă aşa ceva se cade. Dar la urma urmei nu este un Töbi oarecare – e Töbi **al meu!”**

„Domnule doctor Petri, de ce oare s-or fi temând atâţia oameni de moarte?” Înainte ca el să-ţi poată răspunde, ai răspuns tot tu. „Pentru că nu oricine a avut parte de o familie atât de grozavă, de medici atât de inimoşi şi de o educaţie atât de bună ca mine!”

„Matthias, dărâmă toate zidurile din faţa ta! Iar dacă nu poţi dărâma un zid din prima, atunci sparge o gaură în zid şi încearcă să o tot lăţeşti!”

„Christian, ai grijă de tine! Iar când o să ai prima întâlnire, să ştii că o să fiu acolo, pe umărul tău şi o să-ţi şoptesc la ureche ce să spui şi ce să faci!”

„Tată, fii mândru de fiii tăi!”

„Mama, tu mi-ai fost cea mai bună prietenă!”

„De-acum înainte voi patru să aveţi o viaţă frumoasă, o să am eu grijă de asta. Iar dacă ar fi să apară vreodată probleme, ei, atunci o să flirtez puţin cu bunul Dumnezeu!”

Dr. Petri te-a întrebat: „Să menţin starea asta? Eşti doar ca sub anestezie. Dacă vrei, te pot întoarce!” – „Dacă spun hăis, atunci spun hăis şi nu cea! Acum sunt fericită şi plec în paradisul meu. Devin uşoară şi transparentă, dar vă pot vedea.”

„Tata, la ora douăzeci şi două avem o întâlnire, nu uita.” (Tata îţi promisese că în fiecare seară, la ora douăzeci şi două se va uita la o anumită stea de pe cer, unde dorea să te întâlnească în gând).

„Mama, când o să stăm de vorbă?” – „La ora şapte dimineaţa, în fiecare zi.” – „Hai să zicem mai bine la şase, că atunci măcar îţi faci joggingul!”

„Christian, şi tu?” – „La ora nouăsprezece, când vin acasă!”

„Şi tu, Matthias?” – „Eu mă gândesc tot timpul la tine.”

„Şi dumneavoastră, domnule dr. Petri?” – „La şase şi jumătate când mă trezesc!”

„Domnule doctor Kern?” – „Păi, se ştie, nu? La opt fără douăzeci, evident!”

„Şi dumneavoastră, soră Ulrike?” – „La şase şi jumătate, când vin în secţie!”

„Spuneţi-i lui Maren că nu e greu să mori. Pentru a muri, să vină la spitalul din Bonn. O să moară şi ea curând, îmi pare rău că nu am mai putut-o vedea o dată, dar nu mă mai ţin puterile.”

„Spuneţi-i Dorotheei să nu-şi facă niciun fel de reproşuri că n-a mai venit o dată şi duminică. Am savurat vizita lui Johannes.”

„Spuneţi-le lui Siegfried şi Ulli că m-am bucurat tare mult de finuţa mea. Şi să mai aibă mai mulţi copii, şi să devină şi ei o familie mare, perfectă şi fericită.”

„Cât de mult aş fi vrut să apuc să-i mai văd pe Jan şi Töbi. La Jan ţin totuşi mai mult decât credeam.”

„Sunt obosită şi fericită. Mi-ar fi mult mai drag să rămân lângă voi. O să-l întâlnesc pe Opa. Mama, crezi că

părinţii tăi or să mă recunoască, doar nu m-au văzut niciodată? Am să fiu tot timpul lângă voi, chiar şi atunci când n-o să mă mai vedeţi. Mai ales atunci când sărbătoriţi câte ceva şi sunteţi fericiţi."

Pronunţia ta a devenit mai greoaie. Te-am întrebat dacă vrei să spui împreună cu noi „Tatăl nostru". Aceste fraze preexistente, bine cunoscute şi pronunţate atât de des au fost ultimele care au trecut pragul buzelor tale.

Familia s-a strâns în jurul tău. Medicii şi asistentele ne-au lăsat singuri cu tine. Era o linişte sfântă. Ne consolam cu ideea că nu mai simţeai nici un fel de durere. Cu ajutorul oxigenului, respiraţia ta era uşoară.

Doctoriţa-şefă m-a sfătuit să-i iau pe băieţi şi să plecăm acasă. Starea de inconştienţă, zicea, mai putea dura câteva zile. I-am ascultat sfatul. Au venit Paul şi Hatty ca să-i ia pe Matthias, Christian şi Oma. Acasă, şi-au dat toată silinţa să-i consoleze pe băieţi. Siegfried a mai venit în aceeaşi noapte de la Mannheim. Tata şi cu mine eram singuri cu tine. Abia dacă am schimbat câte un cuvânt, din când în când, dar rareori am fost atât de legaţi unul de altul. După câteva ore, tata m-a trimis şi pe mine acasă, la culcare, iar el a rămas de veghe la căpătâiul tău împreună cu sora Ulrike. Tata şi cu tine, sunt sigură, aţi mai stat de vorbă multă vreme, în gând.

În acele ore, mai aveai legături foarte strânse şi cu alţii. Ines ţi-a scris chiar atunci o scrisoare, fără să ştie de starea ta.

16.11.1982

Draga mea Isabell, fetiţă scumpă,

mă gândesc foarte, foarte mult la tine, doar atât doresc să-ţi spun. Dacă te-aş putea ajuta, aş renunţa cu plăcere la micul meu surplus de forţă. Dar ştiu că tu însăţi ai forţă, forţă interioară şi curaj, că îţi porţi în mod exemplar boala atât de grea. Dragostea şi devotamentul familiei tale, prietenilor tăi îţi vor fi de ajutor, dar ştiu că lucrul cel mai important se află în tine. Ştiu că vei reuşi să te împaci cu soarta, să o accepţi.

Mă voi ruga pentru tine.

Te învălui lin, lin cu gândurile mele.

A ta

Ines

Din îndepărtatul Tibet, şi Töbi s-a gândit la tine şi ţi-a scris o carte poştală datată 15 noiembrie – ziua în care ţi-ai luat în mod conştient adio de la noi. Ilustrata am primit-o cu o zi înainte de înmormântare. Fotografia reprezenta un băiat lângă un elefant indian. Textul nu-l mai pot reda decât din memorie, pentru că ilustrata ţi-am aşezat-o printre flori, s-o iei cu tine. Dar reţin cu exactitate ultima parte a frazei: „… ei, atunci am să mă fac ghid de elefanţi.” Dr. Töbellius îşi mai exprima speranţa că nu vei face vreo prostie.

În dimineaţa următoare am venit cu Matthias să-ţi veghem somnul profund. Tata s-a putut duce pentru câteva ore acasă, să se odihnească un pic.

În seara următoare am fost din nou cu toţii la căpătâiul tău. Soarele începea să apună. Priveam munţii din zare şi luminile de pe Rin. Am luat în mână jurnalul tău şi am început să citesc cu voce tare.

JURNALUL ISABELLEI

8.10.1982

Sunt destul de tristă. Nu ştiu de ce. Probabil pentru că sunt singură aici, în spitalul ăsta tâmpit din Köln şi mă mai şi doare în ureche. A început să nu-mi mai placă nimic aici, m-am cam săturat. Sunt aici de aproape trei săptămâni. Nici Jacob n-a telefonat. E adevărat că a telefonat acasă, dar nu aici. M-aş fi bucurat foarte tare dacă m-ar fi sunat. De fapt, în sinea mea am sperat să şi treacă pe-aici, dar speranţa asta n-a fost prea justificată.

Am nişte părinţi într-adevăr nemaipomeniţi. Erau într-o vizită în seara asta, şi eu i-am sunat acolo, iar acum tati e deja pe drum încoace. Mă bucur că vine. La telefon nu l-aş fi rugat să facă aşa ceva, dar faptul că vine din proprie iniţiativă mi se pare foarte drăguţ din partea lui.

Cum mă gândesc la urechea dreaptă, mă apucă şi durerea. Deci n-am voie să mă gândesc la asta.

Cred că m-aş putea împrieteni foarte bine cu Ingund. De câte ori vine pe-aici, toată atmosfera se înveseleşte. Mă doare tâmpitul ăsta de braţ drept. Sper că odată tot o să-mi treacă de tot durerea asta. Altfel n-am să mai pot juca tenis.

Isabell

16.10.1982

A murit Claudia. Doamne Dumnezeule, te rog să fii îndurător, să o primeşti la tine şi să o răsplăteşti pentru puterea şi curajul ei. Şi eu am aflat abia luni, de la Michael. La început nici nu mi-a venit să cred. Pentru mine, Claudia a fost întotdeauna un pacient care a înfruntat boala asta şi a biruit-o. Încă din iunie mi-am dorit să fiu atât de departe cum ajunsese ea. Cine ar fi putut să-şi imagineze că femeia asta tânără, care radia atât curaj, va muri aşa de curând? Claudia mi-a făcut tare mult curaj, când eu nu mai aveam niciun pic şi mă aflam pe muchie de cuţit. Mi-a fost un model de răbdare şi ambiţie. Am aflat abia acum că nu a fost aşa de la bun început, ci doar la sfârşit, adică prea târziu. Dar Claudia sigur că n-a murit degeaba. Eu cel puţin sper să fi tras învăţăminte din greşelile ei, am să încerc să fiu mai puţin

nerăbdătoare, să urmez mai bine sfaturile doctorilor. Am un avantaj, chiar dacă e unul discutabil, şi anume că am dureri ori de câte ori tumoarea începe să crească. Ea cel puţin a murit fără chinuri, în patru zile. Niciodată nu a avut dureri, şi din cauza asta a şi prelungit adesea pauzele dintre tratamente sau a întrerupt unele sesiuni de tratamente. Sper să învăţ din greşelile ei!

Simt întotdeauna când revin durerile şi, o dată cu ele, şi tumoarea. E tare chinuitor – cum a fost ieri noaptea cu genunchiul – dar totodată e şi ca o sonerie de alarmă care funcţionează perfect. De fapt ar trebui să flu recunoscătoare pentru asta, dar e atât de greu să te arăţi recunoscător pentru ceva care te chinuie în mod subiectiv.

În ultimele zile am avut din nou dureri mai mari, lucru care m-a deprimat, pentru că sperasem că o dată cu progresul înregistrat va dura mai mult şi lipsa durerilor. Iniţial era vorba să urmez terapia la Köln, dar acum mi se face tratamentul totuşi aici, la Bonn. Mă bucur aşa de mult pentru asta. Tare nu aş fi avut chef să mă întorc iar la Köln.

Dr. Töbellius a trecut azi pe la noi, pe acasă, ca să mai discutăm totul în amănunt. Toate o să meargă bine…

Jan a sunat azi pe la ora 11 (din Canada) şi am vorbit aproape cincisprezece minute la telefon. M-am bucurat foarte mult.

Isabell

18.10.1982

Până acum, ziua nu a trecut prea bine. Am dureri foarte mari în genunchi, de aceea trebuie să iau foarte multe calmante, din care cauză sunt cam ameţită şi absentă. Şi aşa mi s-a întâmplat să văd în minte nişte scene de groază: cum o fată se aruncă din glumă într-o prăpastie foarte, foarte adâncă şi cum e prinsă acolo de un băiat. Sau: un perete vine în viteză spre mine şi o coteşte într-o parte cu o clipă înainte să mă atingă. Toate astea eu le trăiesc destul de plastic, de aceea mă şi simt puţin ameţită.

Mai înainte eram (dar mai sunt puţin şi acum) descurajată. Mi-a fost frică de tratament. În clipe din astea mă simt şi foarte urâtă – şi în general văd toate lucrurile ca printr-un văl cenuşiu.

Aseară m-am simţit frumoasă şi am fost foarte liniştită, dar cu cât se făcea mai târziu în noapte, cu atât îmi dispărea şi liniştea şi cel mai mult aş fi vrut să o iau la fugă.

Tâmpite, calmantele astea. Sunt cam groggy. Îmi e greu să scriu, dar durerile sunt în sfârşit mai suportabile şi nu le mai simt decât în genunchi.

Sper să se găsească în fine ceva care să poată fi şi tratat imediat. Durerile astea permanente sunt destul de istovitoare.

Seara: prima zi aici, în spitalul din Bonn nu a fost prea bună. Altfel păstrasem în amintire atmosfera de aici. Surorile s-au schimbat aproape toate, iar dr. Kern nici măcar n-a apărut.

Cred că va trebui să-mi găsesc singură de lucru pe aici. Mă şi gândesc foarte intens de la o vreme ce idei drăguţe de daruri de Crăciun ar putea să-mi vină pentru atâta lume. Lui mami poate am să-i tricotez ceva.

Isabell

19.10.1982

N-am prea dormit bine astă-noapte. Deşi îmi ajunge o singură tabletă de Fortral, totuşi m-am trezit o dată pe oră. Genunchiul mă deranjează îngrozitor. Dacă situaţia asta nu se îmbunătăţeşte cât de curând, mă termină sigur. Mă simt ca un om pe jumătate paralizat. Şi mă şi enervez că surorile sar mereu să te ajute la lucruri simple şi tâmpite, dar la cele grele, nu!

Sper ca până la începerea tratamentului genunchiul să meargă mai bine. Că de asta mi-e tare teamă: şi cu aparat de perfuzie, şi cu cârje!

Draga mea mami, sper să apari curând!

Ziua s-a schimbat destul de mult – în bine. Mami m-a îmbrăcat şi a luat micul dejun cu mine, apoi m-am dus cu Brigitte la ultrasunete, după aceea a venit Mrs Martin, ceea ce a fost foarte vesel şi frumos. Pe urmă au venit împreună Inge şi doamna Keller. Numai că după aia a şi trebuit să mă grăbesc să ajung la radiologie. Au fost foarte atenţi şi binevoitori, şi-au făcut toată treaba lăsându-mă tot timpul în pat. A fost într-adevăr un gest extraordinar din partea lor.

În sfârşit, am găsit un cadou şi pentru Matthias. Hatty mi-a dat ideea. Am să-i dăruiesc ceva de la Nike. Dar pentru toate celelalte trebuie să-mi sparg capul.

Isabell

20.10.1982

Părinţii mei şi Töbellius cred că am să mor în curând, pentru că nu mai suport multă vreme tratamentul ăsta dur, iar cu genunchiul e rău de tot. Dar eu nu vreau să mor. Nici nu mă simt ca şi cum ar fi să mor. Simt şi eu într-adevăr că sunt tare slăbită, dar nu vreau să mor. Acum depinde şi de mine câtă vreme se continuă terapia. Dar încă nu vreau să renunţ. Pur şi simplu nu îmi pot închipui cum ar putea fi atunci când nu mai trăieşti. Nu, pur şi simplu nu am voie să mor. Părinţii mei sunt îngrozitor de îngrijoraţi şi speriaţi. Azi, când am făcut baie, mami a vorbit de parcă nu aş mai rezista, şi de atunci tremur. Nu ştiu de ce.

Nu de frică. Şi vârful din spate al plămânului stâng a început să mă doară destul de serios. Nu vreau să mor. Mi se pare pur şi simplu oribil să ştii în fiecare zi: acum vine moartea.

Trebuie doar să vreau foarte tare. Prima dată, azi după-amiază. Atunci mi se introduce cateterul. Vineri începe terapia.

Pentru mine nu mai există decât trei soluţii: fie că razele fac să-mi dispară durerile, fie că, în fine, terapia dă totuşi rezultate, fie că nu mi se mai face niciun tratament şi atunci probabil o să mor.

Tocmai am vorbit cu doamna Bell despre asta. I-am spus că-mi fac griji pentru părinţii şi fraţii mei, pentru că ei mă văd în fiecare zi trăind mai puţin.

Dar câteodată, cum e şi acum, mă trec valuri uriaşe de încredere şi atunci sunt foarte sigură că am să pot rezista. Doamna Bell mi-a vorbit despre Dumnezeu, că are atâta putere şi că ar trebui să avem încredere în El. Poate că e adevărat ce a spus doamna Bell. Că, dacă ar fi să mor, acest sentiment ar fi binefăcător şi ar face ca şi familia mea să suporte situaţia mai bine.

De fapt, îmi fixasem bariera pentru sfârşitul lui decembrie. Cred că abia acum va trebui să dovedesc cât de mult mai vreau să trăiesc. Mai sunt atâtea lucruri pe

care mi le-am planificat. Nici nu îmi pot închipui ca ele să nu se mai realizeze. La boala asta, moartea pare să vină mai întâi foarte încet, dar apoi cu mare viteză. Doar şi Claudia a căzut „brusc", iar în cazul meu acum două luni încă mai exista perspectiva să mă pot vindeca complet. Iar acum toată povestea arată cu totul altfel.

Tocmai a sunat Mrs Martin, iar eu am plâns la telefon. Vrea să treacă imediat pe la mine. Ce drăguţ din partea ei! Sper să ne putem înţelege cât de cât. E atât de greu să vorbeşti despre nişte subiecte complicate fără să ai vocabularul necesar.

Isabell

21.10.1982

Cică nu ar trebui să sufăr multă vreme dacă terapia nu are efect. Sunt îngrozită. Pentru că nu vreau să mor. Nu mi-o pot închipui şi, de fapt, moartea nu e decât la un pas mai încolo.

Durerile sunt foarte mari. Chiar dacă nu aş mai vrea să lupt, durerile tot nu s-ar duce până când n-ar veni moartea izbăvitoare, pe care nu o vreau. Aşa că nu-mi rămâne nimic altceva de făcut decât să lupt, nu-i aşa? Nu poate fi decât mai bine. Nici nu-mi pot imagina cum va fi când voi şti că mor şi-mi voi lua adio de la toţi cei dragi. Pur şi simplu, nu vreau încă să mor. Te rog, bunul meu Dumnezeu, dă-mi putere ca să pot rezista. Următoarele zece zile or să fie îngrozitor de grele, dar trebuie neapărat să reuşesc. Trebuie!

Mă doare atât de tare tot piciorul drept, şi nimeni nu poate face nimic. Sunt îngrozitoare durerile astea din picior. Genunchiul e atât de umflat şi probabil că va trebui să-mi mai facă o puncţie. Când am vorbit azi cu dr. Kern, am aflat că numai tratamentul mai poate scoate apa de la genunchi. Mai sunt complet ameţită, pentru că abia mi-au mai făcut o injecţie cu Fortral.

Isabell

22.10.1982

După-amiaza de ieri a fost tare neplăcută. Datorită unui analgezic am fost absolut absentă întreaga după-

amiază. Nu mă mai puteam mişca normal, nu mai puteam vorbi şi deschide ochii. În cele din urmă am reuşit să-i fac să reducă medicamentul, şi asta cu succes, pentru că seara mi-a mers ceva mai bine. Dispoziţia mi se schimbă, ba zboară către înălţimi, ba cade în adâncuri. În clipa de faţă am o dispoziţie destul de bună, pentru că nici durerile din genunchi nu mai sunt atât de îngrozitoare şi am petrecut noaptea în mod acceptabil. S-ar părea că şi razele au puţin efect. Cred că am să pot rezista cele zece zile!

Mă simt din nou destul de bine. Am şi primit nişte veşti minunate de la Jan. Acum, în Canada, poartă mereu un basc, pentru că astfel vrea să semene cu mine. I-a spus Theresei că ţine tare mult la mine, deşi astă-vară am avut cu totul altă impresie. Spune că i-ar face plăcere să mă revadă. Probabil că o să vină la începutul lui decembrie.

Isabell

23.10.1982

Durerile sunt iar mari, mai ales în şezut. Mi-e atât de frică de moarte, asta pentru că nu se vede niciun fel de ameliorare. Îmi dau seama din ce în ce med limpede ce înseamnă să fii bolnav în ultimul hal. Şi gândul că pe atâţia oameni dragi mie n-o să-i mai văd niciodată mă face să fiu atât de tristă. Pentru că, dacă e să mor, atunci se va întâmpla sigur înainte de Crăciun. Ieri mai eram atât de încrezătoare, iar în dimineaţa asta nici nu-mi mai pot imagina că ar putea exista un mâine suportabil. Până şi moartea ar veni cu dureri. Dar încă nu vreau să mor. Mai sunt atâtea lucruri pe care aş vrea să le fac. Aş vrea să-i revăd pe Jan şi pe Theresa şi să sărbătoresc Crăciunul în Pădurea Neagră. Pur şi simplu, încă nu vreau să mor.

Dar dacă terapia asta nu-mi va aduce o îmbunătăţire a situaţiei, atunci, cred eu, n-am să mai am puterea să lupt împotriva durerilor. Atunci va trebui probabil să zac într-o stare de vegetaţie şi să mă las dusă încet-încet, umflată cu analgezice.

Dacă cel puţin drumul către moarte ar putea fi din nou o vreme plăcută, lipsită de dureri, pe care s-o mai pot savura din plin cu toţi ai mei, atunci ar fi mai uşor cu sfârşitul. Dar aşa ştiu că moartea nu face decât să agraveze situaţia durerilor mele, iar cu astea mă chinui apoi de la o serie la alta de tratament, sperând mereu că

poate totuşi va fi mai bine – până când o să fiu moartă de-a binelea.

Valul de durere s-a mai diminuat, iar acum mă şi simt parcă ceva mai acceptabil. Adineauri am putut vorbi extraordinar de bine cu mami, în timp ce tati mi se pare grozav de nervos.

Trebuie să apară Marie. Zău că mă simt ca în montagnes-russes. În clipa de faţă mă simt din nou destul de bine, am putut mânca şi nu îmi e greaţă.

Îţi mulţumesc, bunul meu Dumnezeu, că mi-ai dat sentimente mai bune. Azi dimineaţă mi-era atât de frică, de moarte. Marie s-a bucurat tare mult de fular. Cred că a fost şi foarte impresionată; amândouă am fost cam emoţionate.

Am din nou chef să fiu spălată. În acest moment sunt profund convinsă că am să pot rezista. Frica de moarte e ceva îngrozitor. Mi-a fost frică, atât de frică.

Ce mă bucură foarte tare e devotamentul doamnei Bell şi al doamnei Niefindt. Amândouă s-au oferit să vină oricând la mine. Zău că sunt foarte curioasă dacă sentimentele şi starea mea de spirit o să continue să se lase duse în sus şi în jos în montagnes-russes sau dacă a doua zi de tratament, cea de azi, a avut vreun efect hotărâtor. Durerile vin mereu în valuri.

E ora 21, iar eu mă simt chiar destul de bine. Încă azi dimineaţă am crezut că nu mă voi mai simţi niciodată acceptabil. Asta îmi dovedeşte încă o dată că nu ar trebui să renunţ niciodată la speranţă. Mâine se întoarce şi Töbi. Mă bucur deja tare mult să-l revăd. În seara asta, mami a mai fost la balul de la clubul de tenis. Sper că ea şi Marie se distrează bine!

Isabell

24.10.1982

Ziua a şi început bine. Marlene m-a spălat, iar eu n-am dureri. Deşi n-am dormit în noaptea asta chiar cum ar fi trebuit, totuşi sunt ferm convinsă că am să rezist.

Toată ziua de azi a fost frumoasă. Marie, Christian şi mami au fost aici multă vreme, iar înainte de asta a fost pe la mine Rolli, care acum e la Cairo. Poate că mai vin Mrs Martin şi Töbi, Matthias vine în orice caz.

Am mai scăpat şi de dureri şi am impresia că piciorul parcă ar arăta mai bine. De astă dată mă pregătesc să stau o perioadă foarte lungă aici, la spitalul din Bonn. Cred că atunci avem şanse mai multe şi mai bune să începem bătaia din pripă. Nemaipomenit de plăcut mi se pare că în timpul acestui tratament pot mânca şi bea fără să mi se facă greaţă. Şi pe deasupra mai sunt şi foarte receptivă şi trează. Sunt tare curioasă cine mai vine să mă viziteze. Cel puţin aş vrea să pot învăţa ceva toată ziua, pentru că m-a cam lăsat memoria.

Isabell

25.10.1982

Azi nu prea am chef să scriu, dar tot ţin să notez ceva. Ziua de azi a fost deosebit de ocupată. M-au vizitat doamna Bell, Oma şi mami. Tati a petrecut noaptea aici. Cu el am analizat şi visul pe care l-am avut. A fost nemaipomenit de interesant.

Isabell

27.10.1982

Ziua de ieri a fost destul de tâmpită. Şi asta, deşi au venit mulţi vizitatori – dar a fost prea obositor pentru mine. Inge a venit neanunţată şi mi-a adus nişte cărţi – despre viaţă şi moarte. Lui tati i s-a părut o neghiobie. Nici n-o să le citesc.

În mod cu totul neaşteptat, ieri a sunat Jacob. Asta chiar că a fost o surpriză pentru mine, că nu mai speram la aşa ceva. Spune că o să treacă pe-aici.

Seara a mai trecut şi Christian pe aici, şi a fost atât de bun şi de dulce. E un tip de milioane!

Şi sora Ulrike e tare drăguţă. Până acum mi-a dat deja două poze cu medicii din spital şi cu Töbi. Cred că este cea mai drăguţă soră pe care am avut-o vreodată. Azi dimineaţă mi-a propus să-l trezesc pe dr. Kern. Ceea ce am şi făcut – a fost foarte amuzant.

Isabell

31.10.1982

Tati îmi scrie tot felul de povestioare dulci. Notez una din ele. «A fost odată un pitic. Era tare supărat că avea nişte picioare mult prea mari. Şi s-a rugat: „Bunule Dumnezeu, dă-mi nişte picioare mai mici”. S-a întâmplat o minune. De Crăciun, Moşul i-a adus nişte pantofiori mici, mici, iar când i-a pus, picioarele lui cele mari iată că au intrat în acei pantofiori drăgălaşi. Dar dorinţa lui de a deveni un om mare tot nu s-a împlinit. Dar s-a mai rugat şi de atunci înainte.»

Şi încă una:

«O steluţă străluceşte. „Pe steluţa aia există şi oameni?”, întrebă fetiţa. Tatăl ei s-a gândit puţin. „Da, sunt mici de tot, au picioruşele strâmbe, sunt verzi şi au capete rase în formă de ou şi cu antene.” – „A, ăia arată ca Matthias, când e rău!”, răspunse fetiţa, foarte amuzată.»

Isabell

4.11.1982

Cred că iar am realizat o victorie parţială. Mă simt mult mai în putere, mi-e din nou foame, pot umbla.

Dr. Töbellius îmi place atât de formidabil de mult. Cred că şi el mă place. Azi şi-a luat a treia oară rămas-bun de la mine. Pleacă în Tibet, ca să se caţere pe munţi. Lui mami i-a spus că niciodată până acum n-a avut o relaţie atât de cordială cu vreun tânăr pacient de-al său. Mami şi cu mine am stat mult de vorbă aseară, şi ea mi-a spus că la 25 de ani aş putea fi o parteneră de viaţă foarte potrivită pentru el. Mi-ar plăcea să mă mărit cu el. Gândul ăsta mă face fericită. Adevărul e că ne şi înţelegem nemaipomenit.

Şi dr. Burbi şi-a luat azi rămas-bun de la mine. Cu el şi cu dr. Kern mă înţeleg tot foarte bine.

Pretinsa mea „embolie pulmonară” n-a fost decât o reacţie la o doză prea mare de Dipidolor, pe care am reglat-o noi greşit.

Sunt foarte curioasă cum va fi duminică, cu Jacob. Sunt la fel de curioasă cum o să ajungă şervetele pe care le-am lucrat pentru Crăciun.

Isabell

5.11.1982

Tocmai am făcut o baie şi-am savurat-o din plin. Înainte de asta l-am sunat pe Bertin şi m-am interesat dacă-mi poate face rost de un disc. Cred că s-a schimbat foarte tare. Avea o voce foarte groasă şi a fost destul de rezervat.

Azi dimineaţă a trecut din nou preotul Müller. L-am tatonat puţin, să aflu de ce a apărut din senin, fără a întreba înainte. Mi s-a părut destul de deranjant.

Azi e prima zi de concediu a lui Töbi. Îmi pare foarte rău că n-am să-l mai văd atâta vreme.

Siegfried, Ulli şi Sascha vin abia mâine. Probabil că ieri au făcut-o lată până-n ziuă şi acum sunt k.o.

Mâine vine din nou domnul Kirschstein, pardon, Friedrich. A făcut tot felul de glume, zicând că sunt inflexibilă pentru că tot îi mai spun „dumneavoastră". Azi, Matthias se întâlneşte cu Friedemann. De ieri, tati şi Matthias sunt la Berlin.

Isabell

6.11.1982

Azi a fost o zi frumoasă. Au fost aici Sascha, Siegfried şi Ulli, iar Sascha e atât de dulce!

Tot azi am mâncat prima îngheţată de nu mai ştiu când. În general am o poftă de mâncare de-a dreptul incredibilă.

Şi mâine o să fie iar o zi grozavă. Vin Johannes, tati, Matthias şi Jacob. Sunt tare curioasă cum o să fie. Din păcate nu pot să scriu prea mult pentru că mă doare braţul. Dar toţi sunt foarte mulţumiţi. Săptămâna viitoare aş vrea să încep să mă dau jos din pat, ca să mă pot întrema cu timpul. Iar în săptămâna cealaltă am de gând să-mi cumpăr o mulţime de lucruri frumoase.

Isabell

7.11.1982

Tocmai au fost aici Matthias cu tati, mami şi Christian. Au povestit tot felul de lucruri hazlii de la Berlin. Fidi vine miercuri. Mă bucur tare mult, pentru că mi-e foarte dragă. Zău că sunt tare curioasă când vine Jacob. A mai sunat o

dată azi după masă, când tocmai stăteam şi mă gândeam aiurea. Mi-a spus că tuşeşte puţin, dar pentru că leucocitele mele au ajuns iar la 1900, nu e atât de grav.

Când se întoarce Töbi, trebuie neapărat să-l întreb dacă-mi poate da o poză de-a lui. Sigur că am fotografiile aduse de Ulrike, dar pe ele îl recunoşti atât de greu, că tare aş vrea să am una numai cu el.

Jacob a fost aici de la patru şi jumătate până la şase. A fost foarte frumos. Am sporovăit foarte animat. Am vorbit mult despre iubire şi prietenie. Sunt convinsă că a cunoscut multe persoane de sex feminin şi că are deja şi destulă experienţă la pat.

După cum susţine Jacob, am un corp frumos şi o faţă nostimă. Mi-aş putea imagina că o idilă cu el ar fi destul de interesantă. În orice caz mi se pare foarte drăguţ din partea lui că face efortul ăsta şi vine de la Aachen ca să mă vadă.

Mai zicea că are impresia că eu aş suci bine capul bărbaţilor şi că aş face-o cu mare plăcere. Cel puţin el mă tratează ca pe o femeie, nu ca pe o fată. Töbi mă tratează mai mult ca pe o fetiţă, dar el e şi mai în vârstă. În orice caz, e foarte interesant să cunoşti lumea bărbaţilor, şi-mi şi face plăcere să flirtez cu ei.

De lunea viitoare, Jacob va fi iar aici, aşa că vom relua contactele. Azi, la despărţire, m-a mângâiat pe obraz. Sunt curioasă ce o să mai facă.

Isabell

9.11.1982

Ieri a fost ziua lui Matthias. Pentru asta am fost învoită toată după-amiaza. A fost tare plăcut să mă văd iar acasă. Cred că Matthias s-a bucurat grozav că am venit. Şi Christian şi ai mei, la fel.

A fost o după-amiază într-adevăr frumoasă şi plăcută – acasă. Dar noaptea am şi simţit foarte clar cât efort m-a costat. Din cauza febrei musculare nici n-am putut dormi, am fost de-a dreptul disperată şi a trebuit să iau un Fortral.

Câteodată chiar că-mi vine frica şi mă întreb dacă o să rezist, aşa cum e cazul acum, pentru că durerile au reapărut. Dar nu pot să spun ce fel de dureri sunt, dacă or fi doar musculare sau ceva mai grav.

Adevărul e că mă simt slăbită de-a binelea. Mersul mă oboseşte foarte tare, imediat mi se taie răsuflarea. Oare o să se mai schimbe toate astea vreodată? Aseară, mami m-a mai băgat în pat şi m-a mângâiat. În momentul acela m-am simţit iar mică, mică de tot şi neputincioasă. E tare frumos să ştii că poţi fi aşa.

Isabell

Mă simt îngrozitor de rău. Şi mi-e tare teamă că totuşi n-o să mai rezist. Mă dor toate cele şi nu mă simt bine. Noroc că mami trebuie să apară din clipă în clipă.

Isabell

10.11.1982

Iar am aterizat într-o râpă. Am o răceală de origine bacteriană. Azi dimineaţă mi-a fost groaznic de frică pentru că am crezut că febra era de la tumoare, iar asta ar fi însemnat că ea creşte, în ciuda terapiei. Nu e aşa. S-a dovedit că e vorba de o infecţie. Şi asta e ceva foarte periculos pentru mine, pot muri chiar şi din asta. Dar vreau neapărat să rezist, pentru că i-am promis doctorului Töbellius să nu fac niciun fel de prostii.

Azi dimineaţă scriam deja în gând scrisori de adio şi-mi frământam creierii cum să termin toate cadourile pentru Crăciun ca să le mai pot face celorlalţi câte o mică bucurie. Eram chiar dispusă să mă resemnez, eram atât de îngrozită.

Mai am mult până să scap de pericol. Pot să mă prăpădesc foarte repede şi din asta, pentru că am atât de puţine leucocite. Azi dimineaţă am avut oricum 40,1 grade C, dar între timp febra a scăzut la 38,3 grade C, după ce mi-au administrat Novalgin şi mi-au făcut comprese în jurul gambelor. Dr. Kern mi-a scos cateterul şi mi-a introdus un altul în braţul stâng, pentru că au vrut să evite posibilitatea ca pe vârful sondei să se formeze ceva infecţios.

Azi dimineaţă, tati a fost la fel de speriat ca şi mine. Avea ochii foarte umezi, probabil că se gândise şi el la moarte.

Vreau să depăşesc acest episod cât se poate de urgent. Sigur că n-o să iasă nimic din planurile mele de a putea

pleca de aici în vreo învoire, dar o să mă obişnuiesc şi cu gândul ăsta. Azi dimineaţă m-am gândit să mai scriu nişte scrisori unor oameni. E ciudat cât de schimbătoare e şi încrederea mea. Acum trei ore renunţasem deja la orice şi mă vedeam murind, iar acum văd totul mult, mult mai lejer. Cred că tocmai am făcut ceva în pat. Un pipi care s-a scurs pur şi simplu.

M-aş bucura foarte mult dacă Marlene m-ar putea spăla azi după masă şi mi-ar schimba şi aşternutul. După ce-mi trece infecţia, cu siguranţă că am să pot face baie, că acum nu mai e sonda aia de sus.

Mami vine cu îngheţată şi cu cartofi prăjiţi.

Isabell

În seara asta am avut o discuţie foarte sinceră cu dr. Kern. Până acum nu mi-am făcut decât iluzii. Credeam că terapia Platinex e ***acel*** *mijloc-minune care după câteva sesiuni de administrare duce la vindecare. Cum ziceam, azi am aflat că terapia are numai un efect parţial şi că, de exemplu la plămân, starea nu s-a îmbunătăţit deloc. Şi mă doare foarte tare şi braţul.*

Platinexul nu este, deci, terapia cea mai eficientă, şi cu cât administrarea e mai frecventă, cu atât devin mai rezistentă la ea. Asta înseamnă că de fapt şansele mele sunt din ce în ce mai mici şi că probabil am să mor curând. Am fost tare şocată când dr. Kern mi-a luat toate iluziile. Dar în orice caz, mi se pare că a procedat corect şi bine. Într-un fel, parcă mă simt foarte fericită şi uşurată. Acuma totul e pus la punct, fixat şi perspectivele se cunosc. Asta nu vrea să însemne în niciun caz că am renunţat de pe acum la luptă. Dimpotrivă, nu cred că infecţia asta mă dă foarte tare înapoi. Doar că durerile vor fi mai mari, iar nici următoarea serie terapeutică nu va aduce cu sine minunea.

Dr. Petri şi dr. Kern au mai fost astă-seară o dată la mine şi amândoi au spus că nu trebuie să-mi fie teamă de dureri. Acum sunt de-a dreptul fericită.

Dacă vreau neapărat să mai trăiesc, îmi pot prelungi viaţa fără probleme cu încă o lună – fără tratament, ci doar cu raze, analgezice şi cortizon.

Aş vrea neapărat să mai trăiesc cât o să se poată şi să le mai uşurez soarta celor dragi.

Am o oboseală plăcută şi mă simt atât de bine, cum nu m-am mai simţit de multă vreme. Pur şi simplu nu mă gândesc să mor. Mă simt atât de plină de putere.

Tati şi mama tocmai au plecat acasă, dar mami se întoarce.

Cu tati m-am giugiulit. A fost pentru prima oară de multă vreme încoace că ne-am sărutat pe gură. Mai demult, când eram doar un copilaş, asta era ceva foarte natural pentru mine, dar acum are altă semnificaţie, mi se pare mai mult un semn pentru doi îndrăgostiţi.

Sunt prea obosită, ochii nu mai văd bine, mâna nu mă mai ascultă. Mă bucur deja pentru ziua de mâine. Să nu cumva să uit să-l trezesc pe dr. Kern!!!

Isabell

11.11.1982

Acum exact un an am fost internată în spitalul din Bonn. E încă foarte devreme, abia e ora 2:33. Ciudată, foarte ciudată senzaţia asta, să fii umflat cu analgezice. De fapt sunt atât de obosită, şi tot nu pot dormi. Situaţia mea mă preocupă extraordinar de mult. La ora asta nici nu mai sunt în stare să gândesc logic. Aş vrea tare mult să scap de ceva, dar nu ştiu nici eu de ce anume.

Am mustrări de conştiinţă faţă de mami, pentru că nu o las să doarmă.

Dragii mei părinţi, vă mulţumesc de atâtea mii de ori pentru că mă îngrijiţi cu atât devotament. Vă iubesc enorm şi voi rămâne mereu lângă voi.

Acum sunt într-o stare foarte melancolică. Dar nu sunt capabilă să apreciez dacă această stare e plăcută sau neplăcută. De fapt, sunt îngrozitor de obosită, aproape că mi se închid pleoapele, dar când mă întind să dorm, nu pot adormi. Pur şi simplu nu-mi pot imagina că în curând n-am să mai exist. Vroiam să mă mai bucur din plin de viaţă: să flirtez puţin cu băieţii şi bărbaţii, să descopăr iubirea şi ceva mai târziu să mă mărit. Tare mi-ar fi plăcut să mă mărit cu Töbi, pentru că lângă el mă simt ocrotită şi pentru că ne înţelegem atât de bine şi fără cuvinte.

Dar am totuşi o dorinţă în viaţa asta: aş vrea să-l revăd pe Töbi, să mă ţină în braţe şi să mă liniştească. Atât de mult aş vrea să mai trăiesc, dar nu cred să se producă un miracol salvator.

Sunt prea obosită. Nu mai scriu şi mă rog lui Dumnezeu să-mi dăruiască un somn dulce şi un vis plăcut. Te rog, bunul meu Dumnezeu, îndeplineşte-mi dorinţa!

Isabell

Sunt ba foarte fericită, ba tristă şi mâhnită. Adineauri am fost complet zăpăcită, după ce am vorbit cu dr. Kern, deşi în timpul discuţiei am înţeles totul cât se poate de limpede. Dar de obicei când vorbeşte cu mine, tot mă apucă plânsul.

Tocmai au fost aici şase copii care au cântat cântece de Sânmartin. M-am bucurat nemaipomenit că au venit, dar totodată am fost şi foarte emoţionată, iar apoi am plâns foarte tare, pentru că această scenă mi-a trezit atâtea amintiri. Claudia şi Brigitte au făcut nişte eforturi mari ca să mă liniştească şi să mă consoleze.

De fapt, timpul cel mai bun pentru a muri ar fi la începutul lui ianuarie. Atunci aş fi apucat să serbez şi Crăciunul, să-i mai fi văzut pe Töbi şi pe Jan şi aş avea şi destul timp ca să mă pregătesc sufleteşte pentru tot. Pentru că altfel ar fi îngrozitor pentru toţi, dacă aş muri peste trei luni.

Isabell

E foarte devreme dimineaţa şi iar nu-l las pe tati să doarmă. Cred foarte tare într-un miracol. De ce să nu reuşesc? Aseară au mai fost pe-aici Kiki şi Brigitte, iar Kiki era tare emoţionată. Îmi place din ce în ce mai mult de ea.

De ce n-aş putea să înving tumoarea asta căcăcioasă? Vreau să fac orice sacrificiu, doar să o birui. Îi iubesc pe ai mei cum nu se poate mai tare şi aş fi atât de bucuroasă să le dăruiesc de Crăciun victoria asta.

Isabell

Mă tem îngrozitor să nu fac o pneumonie. În cazul ăsta mor sigur înainte de întoarcerea lui Töbi şi a lui Jan. Tati tocmai mi-a cumpărat (ora cinci dimineaţa!) o Fanta. E atât de bun cu mine. N-aş vrea să-l pierd!

Isabell

Totuşi am o pneumonie. Am şanse să scap de ea, dar e puţin probabil să mai trăiesc. În clipa de faţă nici nu mai sunt motivată în niciun fel să suport o a treia terapie Platinex. Mi-e frică să mai suport o dată aşa o tortură. Dar le-am declarat tuturor cu atâta hotărâre că mai am voinţă să trăiesc – şi acum să renunţ ca o javră laşă? În orice caz, acum încerc să birui pneumonia, iar după aceea depinde şi foarte mult în ce perioadă voi fi. Că dacă va fi deja decembrie şi voi mai fi în viaţă fără tratament şi dacă mai am parte şi de câteva zile cu Töbi şi cu Jan, atunci, cred, n-am să mai doresc o nouă terapie. Cu excepţia cazului în care ar mai exista ceva şanse. Dar la subiectul ăsta o să mă mai gândesc când pneumonia va fi biruită – sau nu. Când vorbesc cu Marlene despre tratarea cadavrului meu, ea nu face decât să chicotească. Mami zice că ea însăşi se teme prea tare de moarte.

Cu Töbi însă sigur că pot vorbi despre asta. Aş vrea să-l şi întreb dacă ar avea vreun rost să mi se „valorifice" cadavrul – sau părţi din el. Aş vrea tare mult să-i împărtăşesc sentimentele mele. Dar nu ştiu dacă asta i-ar fi pe plac. Mi-ar plăcea să-mi sprijin capul de umărul lui şi să-mi caut alinare la pieptul lui. Dar el, ar accepta-o oare? Şi dacă da, o să mai am putere să vorbesc sau să îl îmbrăţişez?

Bunul meu Dumnezeu, mai îndeplineşte-mi, te rog, această mare rugăminte, să-l mai pot vedea pe Töbi în stare perfect conştientă!

Dar nu vreau să încetez să cred într-o minune. De ce să nu-mi revin complet acum, după pneumonie şi apoi să mai am destulă putere să suport şi a treia terapie Platinex? Şi de ce să nu aducă progrese? Iar dacă mi-a adus puţină ameliorare, treaba asta o să-mi dea suficient curaj să mai încerc încă o serie de Platinex.

Tocmai a fost Astrid la mine. De acum înainte am voie să o tutuiesc. Ea e născută în aceeaşi zi cu mine. Când am aflat asta, am dorit atât de mult să mai apuc să împlinesc 17 ani – şi dintr-o dată m-a cuprins dorinţa de a mai trăi. De Crăciun ar fi şi tare trist: întâi să fi primit o mulţime de daruri iar apoi, imediat, să mor! Poate că multă, foarte multă voinţă şi o terapie uşor suportabilă ar putea ajuta mai mult decât baroasele astea.

Până una-alta, acum a fost vizita şi au zis că starea mea e mult mai bună, ceea ce înseamnă că tratamentul are

efect, iar eu mă simt foarte bine în clipa asta. Mâine, dr. Kern şi dr. Petri au liber. Dar au spus că totuşi vin să mă vadă.

Tocmai am vorbit cu Matthias despre moarte. A fost o senzaţie foarte frumoasă şi binefăcătoare. Zice să-mi imaginez paradisul ca în „Fraţii Inimă-de-Leu" şi că moartea poate fi ceva frumos.

Tot timpul am fost foarte fericită, iar apoi a mai venit şi dr. Burbi, care a fost neînchipuit de bun cu mine. Mi-a promis să-mi susţină voinţa şi să mă sprijine şi la tratament, în cazul în care aş dori să renunţ.

După aceea am avut gimnastică medicală şi chiar am reuşit să expectorez. A fost aşa un sentiment liniştitor şi dătător de speranţe. Dar, ce-i drept, după aceea am fost epuizată de-a binelea. Acum buna dispoziţie mi s-a mai redus, probabil pentru că tusea m-a cam secătuit de forţe. Şi mâna dreaptă îmi tremură bine de tot, ceea ce se vede după scris. Nici cu genunchiul stâng nu mai pot face eforturi, dar mi-au spus să nu îmi fac griji din cauza asta. În schimb, braţul drept îl pot mişca din nou în toate direcţiile – şi tot mai cred în minuni. Îţi mulţumesc bunul meu Dumnezeu!

Am primit fotografiile făcute de Björn şi nu mă găsesc chiar aşa de nemaipomenită – însă el, da. Cred că am să-i scriu o scrisoare de consolare.

Acum mă odihnesc.

Isabell

Tocmai am vorbit la telefon cu doamna dr. P. Acum ne tutuim, şi am avut o convorbire foarte sinceră şi intimă. I s-a făcut o transfuzie greşită şi se simte foarte rău. Ar dori tare mult să moară şi crede şi ea într-o altă viaţă de om, ca şi mine (vezi „Fraţii Inimă-de-Leu"). Spune că tot mai ţine legătura cu fiul ei care a murit. I-am promis să o sun cât de des. Acum îi merge foarte rău.

De fapt, în viaţa normală nu am fost niciodată aşa fericită ca acum.

Isabell.

13.11.1982

Azi dimineaţă n-am fost prea fericită, deşi dormisem bine. Am fost ameţită, zăpăcită şi nesigură de sentimentele mele. Dar am avut o foame de lup şi am mâncat două tartine mari. După aceea m-am simţit mai bine. Am început şi scrisoarea pentru Töbi şi chiar am să-i spun foarte multe. La unsprezece m-a vizitat Doris. Am avut cu ea o discuţie foarte profundă şi binefăcătoare. În clipa aceea am fost din nou nemaipomenit de fericită şi liniştită. Am şi putut respira mult mai bine. Aş dori, aşa cum i-am propus, să-i dau scrisorile ei din corespondenţa noastră. Mă simt din nou destul de puternică, iar doctoriţa-şefă mi-a spus că n-o să mor din cauza inimii, deşi bate cam repede.

E tare ciudat, îi întreb pe unii ce le-ar face plăcere să primească în dar de la mine – asta pentru că mă gândesc la moarte.

Situaţia devine penibilă numai dacă rămân în viaţă. Dar oricum m-am dat cu totul pe mâna lui Dumnezeu.

Isabell

Una din povestioarele lui taţi despre fetiţa cea mică: «Crăciunul bate la uşă. Fetiţa e tare curioasă să ştie ce daruri va primi. „Tati, o să primesc multe, nu-i aşa?" – „Da, fetiţa mea, ai să primeşti multe." – „Ce grozav, mami, primesc aşa de multe! Dar, tati, ce înseamnă multe?!" – „Şi una şi alta şi încă ceva." – „Da, aşa de mult???" – „Mami, eu am să primesc aşa de mult: şi una şi alta şi încă ceva! Băieţii o să primească numai una. Vai ce mă bucur că vine Crăciunul!"»

Tocmai a sunat Jan din Canada. M-am bucurat grozav de telefonul ăsta. I-am promis să mai fiu în viaţă când vine. Vocea lui suna tare plăcut. Tot mai ţin mult la el.

Isabell

Tocmai mi-am luat adio de la Björn şi i-am mulţumit pentru poze. Sunt curioasă cum o să reacţioneze la scrisoare. Abia a plecat Johannes – a stat aici o oră şi jumătate – şi ne-am terminat discuţia numai pentru că a intrat tati şi a întrebat dacă nu e prea mult, iar noi i-am răspuns doar cu un „NUU", iar el s-a întors furios (aşa am avut impresia) din drum şi a ieşit. Înainte de a pleca, Johannes mi-a strâns mâna foarte călduros, cu ambele

mâini, şi cred că nu mai era mult şi m-ar fi îmbrăţişat sau sărutat. Mi-a spus că însemn ceva foarte important pentru el şi că nu avusese niciodată o discuţie de genul ăsta, despre moarte. Mi-e foarte drag Johannes. Ar dori să mă mai viziteze o dată. Dintre toţi băieţii de vârsta mea, el îmi place cel mai mult. Am vorbit despre prietenie, din punct de vedere camaraderesc şi sexual, am vorbit despre reprezentările noastre legate de viaţa veşnică, iar eu i-am povestit că la un moment dat am fost puţin îndrăgostită de el. Şi el a fost deja îndrăgostit de o fată. Asta n-aş fi crezut-o!

Isabell

Am foarte mult impresia că o să mă fac sănătoasă. Dar mi-e frică de tratamente. Poate, cine ştie, se întâmplă o minune şi mă însănătoşesc datorită voinţei mele? Te rog, Doamne Dumnezeule, ajută-mă! Am o voinţă ca de măgar!!!

Ora 23:30: Cu ajutorul lui tati am reuşit să dau afară o mulţime de spută. Mare succes!!!

Isabell

15.11.1982

Pentru că a trebuit să întrerupem razele la braţul drept pe durata sfârşitului de săptămână, azi, luni, nu pot să-mi notez singură gândurile. Însă pentru că am o încredere nelimitată în iubita mea mamă, iar părinţii mei au oricum permisiunea ca după încetarea mea din viaţă să-mi citească jurnalul, mama dă curs dorinţei mele de a nota aici gândurile ultimelor mele zile.

Sâmbătă seară am reuşit, cu ajutorul tatei, să expectorez, aşa că aveam cu toţii perspectiva de a petrece o noapte liniştită. Dar n-a fost să fie aşa. Am avut o discuţie foarte lungă, foarte sinceră şi puţin dificilă. Mi-am adus aminte de promisiunea pe care i-o făcusem mamei, în timpul unei discuţii pe care am avut-o noi două cu câteva nopţi înainte, şi anume că aveam să vorbesc cu tati despre relaţia destul de complicată dintre el şi fiii lui. Îi făcusem lui mami această promisiune tocmai pentru că în seara de dinainte de plecarea bărbaţilor la Berlin se simţise greşit înţeleasă şi nedreptăţită de către toţi cei trei

membri masculini ai familiei. Într-o anumită măsură îi împărtăşeam părerea, în orice caz însă am vrut s-o ajut.

În consecinţă l-am provocat pe tati la discuţie, întrebându-l ce-ar zice dacă aş afirma că fiii lui au probleme cu tatăl lor. Mi-a cerut detalii, pe care i le-am dat. Unul dintre exemple era acela că el nu suportă concurenţa fiilor săi. La asta a reacţionat destul de dur, spunând că toate acestea sunt fraze pe care le-am preluat de la mama. M-am simţit foarte lovită, că doar n-aveam de gând să-i fac morală, ci am vrut doar să-i deschid puţin ochii. I-am cerut mii de scuze pentru faptul că îmi lipsise tactul necesar pentru abordarea unei astfel de teme ca şi pentru argumentele pe care i le dădusem şi care, într-adevăr, nu erau chiar originale, adică ale mele, proprii. L-am rugat să nu se supere pe mine, dar aş fi foarte necăjită dacă, atunci când voi muri, el ar arunca povara acestei dureri pe umerii băieţilor. Mi-a spus că în orice caz ar evita o astfel de situaţie, pentru că-i iubeşte pe băieţi din tot sufletul. L-am rugat ca după moartea mea să se străduiască să aibă nişte raporturi cât se poate de cordiale cu băieţii, fiindcă asta m-ar bucura enorm.

În afară de asta i-am spus că de acolo, din paradisul meu voi putea vedea tot şi că voi fi cu gândurile mereu alături de voi. Ne-am promis reciproc ca în fiecare seară, la ora douăzeci şi două, să ne gândim unul la celălalt şi în felul acesta să fim împreună. I-am mai spus că perioada doliului după mine ar putea să o considere ca pe o vreme de mare fericire, retrăită alături de iubita lui soţie. Dacă doi oameni pierd împreună rodul dragostei lor, atunci durerea nu poate decât să-i lege şi mai puternic.

În noaptea asta n-am dormit prea mult niciunul din noi. Rezultatul l-am avut a doua zi, dimineaţa.

Am fost spălată şi am mâncat bine, dar apoi m-au apucat nişte dureri insuportabile în braţul drept. Era cu puţin înainte de ora zece, aşa că dr. Kern încă nu venise. A apărut medicul de gardă şi mi-a administrat un adevărat „baros" de analgezice. Temerile mele s-au adeverit, iar am luat-o razna. Dar din fericire m-am controlat foarte bine, aşa că nu m-am asfixiat. Dar m-a cuprins o frică groaznică. Nu pregătisem încă nimic pentru moartea mea, din punct de vedere fizic situaţia mea era cât se poate de neplăcută. Sora Claudia şi-a dovedit încă o dată capacitatea de a acţiona energic în situaţiile critice şi a reuşit să mă mai liniştească, fricţionându-mă cu mare

grijă timp de peste o oră cu Transpulmin. Între timp sosise şi dr. Kern care a reuşit să ia toată situaţia sub control şi mi-a dat nişte picături calmante. Tati mă mângâia pe picioare, aşa că după o vreme am adormit şi am putut dormi două ore şi jumătate. Noroc că între timp nu a telefonat nimeni. Cred că, dacă ar fi sunat cineva, tati l-ar fi mâncat de viu, chiar şi prin telefon. La două şi jumătate au făcut schimb de tură, a venit mami, iar tati s-a dus acasă, să-şi mai revină din sperietură. Cât a stat mami aici, i-am dictat din minte un fel de testament. Ţineam să dăruiesc anumite lucruri unor prieteni foarte buni şi să le fac astfel o ultimă bucurie. Toate astea le voi mai nota amănunţit în jurnal, pentru că încă mă mai simt atât de puternică încât să pot trăi cât voi dori.

Cu mami am avut o noapte liniştită, în care am dormit şapte ore – ce-i drept, cu întreruperi.

Aici se încheia jurnalul tău.

După astea mai scriseseşi câteva scrisori de adio către cei dragi pe care nu i-ai mai văzut în ultimele tale zile. Nu te-ai fi aşteptat ca pe Oma s-o chemăm să fie lângă tine în ultima ta oră de viaţă.

15.11.1982

Dragă Oma !

Oma mea atât de iubită, probabil că totuşi n-am să te mai văd înainte de a mă duce în paradis. Cu siguranţă că-l voi întâlni pe Opa, căruia însă nu va fi nevoie să-i povestesc nimic despre ce e aici, jos, la noi. În suflet, noi continuăm să trăim alături de voi. Încă nu aş dori să mor. Mă opun foarte tare gândului de a vă părăsi. Poate că Dumnezeu mai face totuşi o minune. Dacă timpul îmi va permite, am să-ţi mai scriu.

Te iubesc din tot sufletul!

Nepoata ta

Belli

15.11.1982

Scumpa şi atât de apropiata mea Lou!

Voinţa mea nu a fost suficient de puternică să-ţi pot spune personal aceste cuvinte. Ştii şi tu cât de mult am

apreciat şi am iubit familia voastră. Mi-aţi dăruit multe ore de veselie. Pentru asta vă mulţumesc din toată inima. Această scrisoare îţi este adresată ţie, pentru că ştiu că tu, ca mamă, vei avea flerul cel mai ascuţit pentru a spune fiecăruia ce-l priveşte.

Te rog să-i spui Carolinei că mi-a fost la fel de apropiată ca o soră. Limba noastră comună era compusă din mimică şi gesturi, dar era clară şi univocă. Rar mi s-a întâmplat să fiu îmbrăţişată şi sărutată cu atâta dragoste de către cineva care să-mi fie atât de apropiată ca prietenă. Mă voi gândi des la Caroline şi sper ca, din când în când, să simtă dragostea mea.

Axel ştie, cred, că vreme foarte îndelungată am ţinut la el foarte tare, într-un fel anume, dacă nu cumva am fost chiar îndrăgostită de el. Încă şi acum ţin foarte mult la el şi sper că afecţiunea mea i-a putut dărui ceva. A fost foarte frumos şi pasionant pentru mine să pot cunoaşte cu Axel primele schimburi de priviri cu un băiat. Adesea am visat cu el. Oare oi fi fost şi eu câteodată subiectul visurilor lui? La vremea respectivă tare aş fi vrut să o ştiu. Dragă Lou, şi acum să trec la tine. De tine mă leagă o prietenie cât se poate de profundă. Ţie ţi-am mărturisit întotdeauna toate sentimentele şi gândurile mele. Îţi doresc să mai trăieşti mulţi ani atât de fericită cum mi se pare a vedea că ştiţi să fiţi fericiţi.

Pe Manuelle, Kati şi Albert îi cunosc prea puţin şi le pot spune prea puţin, dar şi pe ei, pe toţi trei, i-am iubit foarte mult. Îmbrăţişează-i cu multă dragoste din partea mea.

Îţi sunt foarte îndatorată.

A ta
Isabell

15.11.1982

Dragă Jan!

Te respect foarte mult. Îţi mulţumesc pentru onestitatea pe care mi-ai dovedit-o tot timpul.

A ta
Isabell

15.11.1982

Dragă Marie,

Te iubesc ca pe o soră. A fost foarte frumos să cunosc acest sentiment de a avea o soră. Mi-ai dăruit tare mult.

La revedere – pe cândva, în paradisul meu!

A ta

Belli

P.S. Salutări întregii tale familii, şi doamnei de la bucătărie, dar mai ales bunei şi fidelei tale mame, care scrie ilustrate atât de frumoase.

La sfârşitul paginilor scrise, în jurnal se mai afla scrisoarea închisă către Töbi. „Către dragul meu Töbi", scria pe plic. Ochii tuturor s-au îndreptat curioşi spre acel plic. L-am luat în mână şi le-am spus: „Numai Belli cunoaşte conţinutul acestei scrisori. Scrisoarea asta va rămâne secretul lui Töbi şi al lui Belli!" – Am închis jurnalul.

Tati, Matthias, Christian şi cu mine am vegheat toată noaptea lângă patul tău. În cele din urmă minute ne-am aşezat în cerc în jurul tău şi ne-am prins de mâini – tu ne vei lega pentru totdeauna! Era Ziua de penitenţă şi rugăciune. La 17 noiembrie 1982, la ora cinci dimineaţa ai fost izbăvită.

Siegfried a venit să-i ia pe băieţi şi împreună cu Oma s-a ocupat de ei.

Noi ne-am făcut ultima datorie. Împreună cu sora Ulrike ţi-am spălat trupul şi te-am îmbrăcat pentru ultima oară. Cu două zile în urmă îmi dăduseşi instrucţiuni în acest sens. Ai vrut să porţi rochiţa albă, cea pe care o purtaseşi la împărtăşanie. Capul învelit în baticul albastru deschis, din bumbac, „în niciun caz cu perucă, te rog, dar nici cu chelie". Ţineai să fii frumoasă chiar şi în moarte. Doreai neapărat să-ţi mai fac şi manichiura, aşa mi-ai spus. Ăsta a fost singurul lucru pe care nu l-am putut face.

Medicii ne-au aprobat să-ţi depunem corpul neînsufleţit în camera „ta" de la spital, până în seara acelei zile. Ce mare cadou a fost pentru noi! Tata şi cu mine am împodobit camera cu flori. Pe tine te-am culcat în patul de spital. Pentru noi erai ca un înger vrăjit. Nu ne venea să credem că sufleţelul tău părăsise sălaşul trupesc. Am dat jos tablourile de pe pereţi şi am golit dulapurile. Am strâns ultimele lucruşoare care îţi aparţinuseră. Surorii Claudia şi

surorii Ulrike le-am dăruit câteva suveniruri dragi din partea ta. Cu celelalte lucruri am încercat să părăsim spitalul încă în negura protectoare a dimineţii. Intenţionam ca după-amiază să ne întoarcem cu toată familia şi cu cei mai apropiaţi prieteni pentru un ultim adio.

Acasă, Christian şi Matthias reuşiseră din fericire să adoarmă. Cu toţii făcuserăm mai mult decât am fi crezut vreodată că am putea fi în stare să facem. Tata şi cu mine am căzut şi noi într-un somn adânc, binefăcător, de câteva ore.

Între timp, Siegfried şi Oma îi anunţaseră pe cei mai apropiaţi prieteni ai noştri. Cât de recunoscători au fost şi ei, cu toţii, că puteam să ne mai luăm o dată împreună adio de la tine la spital, în spaţiul în care ţi-ai trăit ultimele săptămâni.

Am plâns şi ne-am rugat împreună. Am fost bucuroşi că medicii ne-au mai lăsat camera ca să ne putem lua ultimul rămas-bun de la tine. Doar cunoşteam de la alte cazuri de deces ce înseamnă aceste momente – şi ştiam că fuseseră cu totul altfel.

Dar tu ne-ai susţinut, iar noi am fost vrăjiţi de forţa ta. În zilele următoare, noi am fost cei care am mai dat putere altor oameni. Tu ţi-ai privit moartea ca pe un nou început, ca pe o moarte solemnă, ca pe o distincţie! Prietenii care au venit să ne consoleze au plecat acasă fericiţi şi îmbogăţiţi sufleteşte, pentru că le-am povestit despre tine, despre felul în care ţi-ai acceptat soarta, cum ai privit-o drept în faţă şi cum ţi-ai luat rămas-bun de la viaţă, fiind complet împăcată. Această evoluţie şi această despărţire au fost posibile datorită, în cea mai mare parte, hotărârii fundamentale pe care o luasem, şi anume de a trăi cu tine în spiritul adevărului, ca şi faptului că exista o armonie de idei între tine, medici şi noi, că ţi-am adus la cunoştinţă toate rezultatele şi că, pe cât a fost posibil, am discutat împreună cu tine şi cu medicii. Aşa ai putut să ne încredinţezi gândurile, temerile şi speranţele tale. Pornind de aici, ai reuşit ca pe parcursul bolii să treci printr-o evoluţie care ţi-a permis să-ţi accepţi moartea. Faptul acesta a exercitat o mare fascinaţie asupra multor oameni.

Cu excepţia faptului că fizic nu mai erai printre noi, nu aveam niciun alt motiv să fim trişti. Iar această protecţie, această fascinaţie a fost cea mai puternică în primele zile. Eram mândri să fi avut o astfel de fiică şi o astfel de soră.

Tu îţi împliniseşi destinul, îţi trăiseşi viaţa, chiar dacă ai trăit-o cu viteză mărită.

Faptul că am putut trăi atât de intens această perioadă şi nu am fost doar nişte victime, acest fapt ţi-l datoram ţie. Pentru noi a fost o experienţă de viaţă esenţială, care a întărit şi mai mult coeziunea noastră, ca familie.

Ai acceptat inevitabilul din viaţa ta; toate celelalte însă ai încercat să le iei în propria-ţi mână şi să le modelezi cât mai pozitiv. Multor oameni care te-au cunoscut le eşti exemplu, şi vei deveni exemplu pentru mulţi alţii, cititorii acestor rânduri – şi asta după o viaţă de numai şaisprezece ani şi jumătate!

În privinţa înmormântării tale ne dăduseşi indicaţii foarte precise, la fel şi în legătură cu mormântul tău. „Vreau să fie o înmormântare mare! Să poată veni la despărţirea de mine oricine vrea să vină.” – Iar noi credeam că nu mai avem putere. Ai dorit să oficieze preotul care-l pregătise pe Matthias pentru confirmaţie, dar la biserica noastră parohială, acolo unde tu ai primit confirmaţia. Când preotul a venit pentru convorbirea de doliu, i-am citit – aşa cum mi-o ceruseşi tu – jurnalul. („Ca să nu trăncănească tot felul de prostii despre mine.”) Preotul Hoffman nu te văzuse decât la împărtăşanie. Te-a cunoscut însă prin jurnalul tău şi a fost profund impresionat.

Înmormântarea avea să aibă loc după examenul lui Christian, adică după nouă zile. El şi, cu siguranţă, şi tu, v-aţi dat amândoi toată silinţa. A luat examenul cu bine, în ciuda suferinţelor care-l apăsau. De la examen a venit direct la biserică, la serviciul funerar. Pentru Christian, asta a fost ziua cea mai grea. În zilele dintre deces şi înmormântare am încercat să-i abatem gândurile de la marea durere, pentru a-i da o şansă să-şi ia examenul de asistent comercial. Iar acum venea, în costumul lui de culoare închisă, de la Camera de Industrie şi Comerţ direct la biserică. Despre predica pe care a ţinut-o preotul Hoffman nu-ţi pot spune nimic. Nu mai ţin minte decât că s-a străduit foarte mult şi că, la dorinţa noastră, am cântat coralul „Lăudat fie Domnul” şi cântecul de Crăciun „Un trandafir a răsărit”. Apoi a cântat foarte impresionant un trio de cameră. Îl ţineam strâns îmbrăţişat pe Christian, tata îl ţinea pe Matthias.

Abia la cimitir mi-am dat seama cât de mare era asistenţa la ceremonia de doliu. A fost un spalier de

coroane şi buchete de flori din cele mai frumoase. Unele coroane fuseseră împletite cu atâta fantezie şi cu flori de atâtea culori – exact cum ţi le-ai dorit. „Să fie un mormânt vesel şi vă rog să veniţi mereu să mă vizitaţi!" Micul sicriu verde închis în care erai culcată cerusem să fie împodobit cu ultimii trandafiri de câmp, legaţi în formă de cruce. A fost ultimul serviciu pe care ţi l-am putut face. A fost un mare rămas-bun.

A venit şi Jan din Canada. I-au trebuit mulţi ani ca să se împace cu gândul că n-a apucat să-şi ia rămas-bun de la tine câtă vreme mai erai în viaţă. I-am dăruit amuleta japoneză, pe care Oma ţi-o adusese din Japonia, de la familia Ichikawa şi pe care o purtaseşi foarte mult. Jan o mai poartă şi acum. Cât de multă lume te-a iubit, asta am putut constata în acea zi; printre oamenii aceia erau şi mulţi japonezi şi prieteni străini. Iar noi eram părinţii şi fraţii tăi, şi asta ne-a umplut de mândrie. De acum înainte vroiam să facem tot ce vom putea ca să ai şi tu motiv să fii mândră de noi.

La mitingul de doliu de la şcoală, Matthias a trecut prima încercare. În ceasul morţii l-ai rugat să le relateze elevilor cum ai murit. „I-am promis-o", a spus Matthias în timpul serviciului divin de doliu al şcolii, stând în faţă de tot, în biserică, „iar ea mi-a spus că omul nu trebuie să se teamă de moarte. Era profund convinsă că va continua să trăiască şi că ne va revedea. Seara, Isabell a plecat încet, eliberată şi fericită în paradisul ei." – Ai fost cu siguranţă foarte mândră de el.

Compasiunea tuturor – atât a celor de la şcoală cât şi a tuturor prietenilor şi cunoscuţilor – a fost copleşitoare. Cred, de exemplu, că te-ar interesa necrologul scris de antrenoarea ta de tenis în ziarul clubului:

Isabell Zachert nu mai trăieşte – şi avea numai şaisprezece ani. În zadar au luptat, timp de un an încheiat, medicii dar mai ales ea însăşi împotriva celei mai perfide dintre boli. Între teamă şi speranţă, Isabell a înfruntat cu încăpăţânare, ba chiar cu înverşunare ameninţarea sfârşitului. ***Ştia*** *că acesta avea să vină.*

O pauză între două sesiuni de tratament i-a oferit, de Rusalii, ultima ocazie de a vizita BTHV, căminul ei sportiv. Ne amintim cu plăcere de relatarea scrisă pentru ziarul clubului, în care, pe un ton aproape voios, descrie impresiile de la turneul de tenis pentru tineret. Jucătoarea de la categoria junioarelor mici şi multipla campioană a

clubului a fost o fire veselă, fericită, comunicativă şi mereu dispusă să dea o mână de ajutor. Ea, care promitea să devină o bună jucătoare de juniori, mi-a mai spus în ultima ei săptămână de viaţă, cu vocea slăbită şi foarte tristă: „Acum sunt probabil o pierdere pentru BTHV”.

Isabell ne lipseşte într-adevăr – pentru totdeauna.

Sibylle Pagenkopf

Profesorul L. ne-a dăruit o poezie, pe care a scris-o în amintirea ta.

„Isabell
pildă de viaţă
ne-ai
precedat
murind
plecând
şi
hărăzită
dăruită
smulsă
alor tăi
împlinită
privirea ta
întunecată
presimţitoare
şi ştiutoare

Pildă
tuturor
viitorilor
muritorilor
de-a pururi
neuitată
urmată
mereu vie
Isabell”

Noiembrie 1982
H.L.

După înmormântare, aşa cum ne-ai cerut, am plecat mai întâi pentru o săptămână în Pădurea Neagră, la

Altglashütten, la Gerda şi Ernst. L-am luat cu noi, desigur, şi pe Matthias, pentru care am cerut o învoire de la şcoală.

Abia încet-încet am înţeles cât de tensionaţi eram. Dacă în călătoria asta ar fi fost să ajungem cu toţii direct pe lumea cealaltă, nu ne-ar fi deranjat cu nimic, atât de dor ne era de tine. Doamne, ce înseamnă o stare din asta într-o vreme cu pericol mărit de accidente şi nenorociri! Dar din fericire, tu ai avut mare grijă de noi.

În Pădurea Neagră am bătut împreună cărările pe urmele amintirilor. A fost ultima oară când am plecat iarna cu Christian şi Matthias la Altglashütten. Crăciunul nu-l vom mai petrece niciodată acolo. Dar, mai târziu, sigur că vom mai fi atraşi de drumeţii prin Pădurea Neagră şi de revederea cu Gerda şi Ernst.

Când, în decembrie, Töbi a revenit din călătoria făcută în Asia, conform dorinţei tale, i-am dat scrisoarea „Către dragul meu Töbi” împreună cu desenul reprezentând trandafirul. De atunci, Töbi a devenit bunul nostru prieten, aşa cum ai dorit-o tu.

Viaţa a mers înainte. Apropo: conform instrucţiunilor tale, mica „avere” agonisită de tine am „făcut-o praf” împreună cu Oma la Ria Maternus. Aşa cum ne-ai promis, te-ai aflat tot timpul printre noi, în chip de spiriduş. Aceasta a fost prima noastră ieşire în lume: era a douăzeci şi una aniversare a căsătoriei noastre!

Primul Crăciun fără tine a fost greu. În după-amiaza de Ajun ţi-am adus un brăduţ de Crăciun, împodobit de noi cu toată dragostea. Îngrijirea mormântului tău ne-a fost o mică alinare. Ne consolam într-un fel cu gândul că împodobeam mormântul aşa cum ţi-ar fi plăcut ţie. Pentru trecerea pragului dintre ani, Lou şi Albert ne-au invitat să venim cu băieţii la Anvers. Şi alţii, prieteni şi cunoscuţi, ne-au invitat în acea perioadă cu toată familia, fie la masă, fie în câte o vizită de sfârşit de săptămână. Toate acestea ne-au ajutat foarte mult să ne regăsim, să reluăm viaţa normală. Ştiu că am dat curs acestor invitaţii, dar amintirile mele din acele prime săptămâni fără tine sunt foarte vagi, ca şi cum ar fi învăluite într-o ceaţă protectoare.

Însă mai apoi, prin ianuarie şi februarie, am reuşit puţin câte puţin să revenim la viaţa normală. Ne-au susţinut consolarea că mai aveam doi fii sănătoşi şi răspunderea pe care o purtam faţă de ei, de viaţa lor. De dragul lor am dorit neapărat să ne regăsim echilibrul şi menirea în viaţă.

Tu însăţi ne ceruseşi acest lucru. I-am invitat pe Lou şi Albert împreună cu cei patru copii ai lor să-şi petreacă un sfârşit de săptămână la noi, la Bonn. În munţii din împrejurimi mai era destulă zăpadă, aşa că am organizat o partidă de săniuş pentru noi toţi, adică zece persoane. Activitatea fizică, aerul curat, natura frumoasă şi voioşia naturală a celorlalţi ne-au trezit din nou setea de viaţă. Iar acest lucru a fost extrem de important atât pentru Christian şi Matthias cât şi pentru tata şi mine, căci trebuia să decidem cum vom aborda viaţa de acum înainte. Seara, la Bad Honnef, în vechea cramă Steinhaus am comandat o specialitate locală, denumită Rheinischer Knall (Trăsnetul Rinului, n. tr.); este un fel de mâncare preparat dintr-un aluat de cartofi raşi, combinat cu slănină şi cârnaţi, care se coace în cuptor, timp de trei ore încheiate, într-o oală de fontă. Adică exact ce trebuie pentru două familii mari, flămânde şi îngheţate după o zi de săniuş, sosite cu gândul de a-şi reface puterile şi încrederea în viaţă.

Excursia asta a fost o mare reuşită: le-a dăruit, lui Christian şi lui Matthias, puţin din firescul şi libertatea pe care şi le pierduseră de o vreme. Am repetat partida de săniuş după o săptămână, cu un alt grup de prieteni, cărora am vrut să le exprimăm în felul acesta mulţumirile noastre pentru sprijinul îndelungat pe care ni-l dăduseră.

În toată această forfotă naturală şi lipsită de griji, tu ai fost mereu cu noi; am ştiut cu certitudine că te afli acolo, pe săniuţe, undeva printre noi. În aceste două excursii am reuşit să rupem trei săniuţe solide, care-şi făcuseră ani de zile datoria pe pârtiile înzăpezite.

Într-un alt sfârşit de săptămână l-am convins pe Christian să participe la o excursie organizată de colegii lui, o „expediţie” la patinaj pe lunca îngheţată a Rinului. I-am vizitat, pe el şi prietenii săi, pe o vreme superbă de iarnă, aducând cu noi căni mari de termos pline cu vin fiert şi o mulţime de pungi pline cu pogăcei proaspeţi. Şi prin asta ne-a mai revenit puţin pofta de viaţă.

Draga mea micuţă Isabell, voi rezista tentaţiei de a-ţi povesti chiar tot ce s-a întâmplat în vremea ce a urmat. Oricum îţi sunt cunoscute toate. Dar câteva evenimente importante trebuie totuşi să le amintesc. S-ar putea ca tu, acolo, în paradis, să fi flirtat cam mult şi atenţia să-ţi fost poate distrasă!

Maren a murit după patru luni, la spitalul din Bonn, aşa cum ne-ai prezis în ceasul morţii. De acum înainte, noi,

părinţii – Inge, Hans-Jürgen şi cu noi – vă vedem cu ochii minţii pe voi, fetiţele, mereu împreună, zburdând fără cârje şi fără scaun pe rotile.

Naşa ta Ines a murit la doi ani după tine. Când a fost internată ultima dată, m-a chemat la München, să fiu alături de ea şi de fiicele ei.

În 1985, Christian ne-a povestit că a văzut nişte desene de-ale tale prezentate într-o emisiune a postului de televiziune WDR. Era vorba despre un documentar despre copii cu afecţiuni tumorale, care ştiau că vor muri şi îşi exprimaseră aceste gânduri şi simţăminte în desene. Am luat legătura cu postul respectiv şi aşa am cunoscut-o pe doamna Margret van Korb, autoarea acelui documentar.

Ne-a rugat să-i acordăm o întrevedere cu caracter personal, pentru că aflase foarte multe despre tine de la doamna dr. R Cu felul ei de a fi atât de apropiat şi înţelegător a reuşit într-un târziu să ne facă să acceptăm o idee pe care iniţial o respinsesem foarte ferm, şi anume dorea să participăm, prin acordarea unui interviu, la realizarea unui film despre experienţele şi trăirile unor părinţi cu copii suferinzi de tumori, scopul acestui film fiind sensibilizarea opiniei publice pentru realizarea unei îmbunătăţiri substanţiale a situaţiei acestor copii.

Mai întâi am fost foarte rezervaţi, dar după un an am acceptat totuşi să acordăm acest interviu. Am stabilit o dată în vacanţa de vară, în timp ce Christian şi Matthias erau plecaţi, pentru a nu mai trezi încă o dată şi în sufletele lor toată durerea aceea.

Cu ocazia respectivului interviu, doamna van Korb a cules atât de multe impresii şi informaţii, încât ne-a întrebat dacă suntem de acord să încerce să le prelucreze într-un film separat, numai despre tine. Ne-a promis că vom avea până în ultima clipă dreptul să refuzăm difuzarea lui pe post. Filmul povesteşte istoria ultimului tău an de viaţă, fără a da nume de persoane sau locuri. A fost preluat numai prenumele tău. Autoarea l-a intitulat „Ne întâlnim pe o stea”. Acest film de televiziune a fost difuzat în premieră în 1987 şi s-a bucurat de o audienţă atât mare şi de atâtea ecouri pozitive, încât de atunci a mai fost reluat de trei ori.

A fost pentru noi prima documentare rezumativă a ultimului tău an de viaţă. Iar această experienţă a fost pentru mine primul pas către hotărârea de a scrie această carte.

Acum câteva zile l-am întâlnit pe Michael, fostul student bolnav de tumoare, pe care l-am cunoscut împreună la clinica din Köln. Acum, la zece ani după tratamentul de la Köln, mi i-a prezentat pe soţia şi pe fiul lor în vârstă de trei ani. M-am bucurat atât de tare, încât l-am îmbrăţişat spontan, spunându-i: „Michael, dumneata ai învins tumoarea!”

Cu doamna dr. P. am vorbit la telefon acum două săptămâni şi i-am vorbit despre intenţia mea de a scrie această carte. Mi-a spus: „Trebuie s-o faceţi neapărat şi veţi reuşi cu siguranţă!” Tocmai se pregătea să se interneze din nou în spital pentru a se supune unei operaţii.

Dragostea copiilor şi prietenilor noştri ne-a fost marele sprijin. Tati şi cu mine ne-am regăsit, fiecare pe sine şi astfel şi unul pe celălalt. Tot timpul trăisem amândoi – şi fiecare din noi – într-un fel de cuplu cu tine. Iar acum trebuia să înţelegem că era posibil dar şi obligatoriu să ne reorientăm unul către celălalt. Şi desigur şi către Matthias şi Christian! Este adevărat că, în viaţa pământească, ne-am pierdut fiica, dar ne-au rămas cei doi fii minunaţi. Ai vrut ca şi după moartea ta să reuşim să fim o familie veselă şi fericită. Ai reuşit: am devenit o astfel de familie. Şi pentru că suntem aşa, ne urmăm cu toţii drumul – cu succes!

Draga, micuţa mea Belli, mă aflu la Somme-Leuze, stau pe balcon şi visez cu ochii deschişi. Lucrarea noastră va reuşi! Ieri a venit tata aici, în Ardeni, să mă viziteze. Ploua îngrozitor, iar noi şedeam lângă vatra încinsă în care trosneau lemnele arzând. I-am citit tot ce adunasem între timp din izvorul înviorător al amintirilor şi pusesem pe hârtie. Din fericire, nu m-am rătăcit în Valea Plângerii.

A fost foarte emoţionat, dar mulţumit. Sunt profund fericită. Scriind, am devenit cu fiecare zi mai veselă. Cartea asta, care se naşte acum, nu este decât o completare necesară la scrisorile tale şi la jurnalul tău. Este cartea ta şi va fi un mic monument în memoria ta! L-ai meritat cu prisosinţă. Pentru mine înseamnă onorarea unei promisiuni nerostite către tine. Viaţa şi suferinţa ta au avut un sens profund. N-ai murit în zadar, iar acum vei fi un model pentru mulţi oameni. În timpul vieţii, orice om este preocupat de problema morţii. Dar teama de a o aborda în mod personal este foarte mare – iar tu vei da multora ajutorul de care au nevoie pentru asta! În ce mă priveşte, exemplul tău rămâne etalonul vieţii mele de acum înainte!

E duminică, ora douăsprezece. Bat clopotele din Somme-Leuze. Am petrecut zece zile minunate cu tine. Dar înainte de a mă reîntoarce la viaţa de toate zilele, trebuie să mai discut ceva cu tine: „Ce zici să fac cu scrisoarea către Töbi?" – Töbi mi-a dat-o înainte să vin în Ardeni. La aproape zece ani după ce ai scris această scrisoare am aflat conţinutul ei. Töbi mi-a spus: „Dacă scrii o carte despre Isabell, îţi dau la ea şi scrisoarea lui Belli." Asta a fost părerea prietenului nostru. Tu ce părere ai? Doreşti ca cititorii să ne creadă că destinul tău a fost o împlinire? Tu însăţi îmi dai răspunsul în scrisoarea adresată lui Töbi. „Dau curaj atâtor oameni şi poate că prin bucuria pe care o răspândesc le iau frica de moarte".

Dragul meu dr. Töbellius!

Simt nevoia imperioasă de a vă mărturisi cele mai intime simţăminte, iar pentru că ştiu că de acum nu vă mai pot inoportuna cu asta, doresc să o şi fac într-un mod foarte deschis.

Îndrăznesc să vă scriu toate acestea numai pentru că sunt încredinţată că Dumneavoastră veţi avea totuşi înţelegere pentru ele, ba poate chiar şi puţină bucurie.

Vă promisesem ca, în absenţa Dumneavoastră, să nu-mi permit să creez niciun fel de probleme. Îmi pare foarte rău că acum a apărut totuşi o complicaţie, dar vă promit să-mi mobilizez întreaga voinţă ca să pot rezista cel puţin până la data întoarcerii Dumneavoastră.

Poate că prezenţa Dumneavoastră îmi va mai da o dată suficientă putere să rezist chiar mai mult, astfel că vom mai avea puţin timp unul pentru celălalt.

Simt, cel puţin, că aş putea să rezist. Pe când vă mai vedeam zi de zi, acelea erau pentru mine cele mai frumoase minute ale zilei respective.

Noaptea visam adeseori cât de frumos ar fi dacă şi Dumneavoastră aţi avea pentru mine aceeaşi simpatie pe care o nutresc eu faţă de Dumneavoastră.

Poate sună foarte arogant cum de eu, o fată foarte tânără îmi pot imagina că un bărbat împlinit şi realizat din toate punctele de vedere, cum sunteţi Dumneavoastră, m-ar prefera tocmai pe mine şi totodată sunt perfect conştientă de faptul că încă nu v-aş putea fi o parteneră pe potrivă. Ca nivel intelectual nu v-aş putea oferi nicio bază satisfăcătoare de conversaţie.

Dar în visele mele mi-am dorit întotdeauna ca, după însănătoşirea mea, Dumneavoastră să puteţi deveni un prieten apropiat al familiei noastre şi atunci, pe măsura trecerii anilor, aş putea să vă interesez din ce în ce mai mult, până când voi fi în măsură să vă pot face faţă în problemele esenţiale.

A fost, cum spuneam, un vis frumos pe care l-am visat şi ştiu că este foarte îndrăzneţ. De aceea nici n-am avut vreodată curajul să ating balonul de săpun care acoperă acest vis, de teamă să nu se spargă.

Cum am spus de la început, doresc să rezist în orice caz până vă întoarceţi, dar din păcate nu am o astfel de garanţie. De aceea vă scriu care sunt gândurile mele, în speranţa că ele vă vor transmite o parte din dragostea mea, din încrederea mea, din profundul respect şi admiraţia pe care vi le port.

Adesea simt dorinţa de a mă lipi de Dumneavoastră şi de a visa că mă strângeţi în braţe şi-mi daţi putere.

V-am pictat un tablou care reprezintă un trandafir cu un boboc minuscul. Trandafirul mare, superb, radiind forţă sunteţi Dumneavoastră, iar eu sunt bobocul cel mic care îşi caută protecţie la Dumneavoastră. Frunza nu are vreo

altă semnificaţie. Ea are doar menirea să umple locul rămas gol pe planşă.

Dacă ar fi să mor, ceea ce este foarte probabil dar nu neapărat obligatoriu, atunci singurul lucru pe care l-aş regreta din viaţa mea pământească ar fi acela că nu am iubit un bărbat cu care să mă fi căsătorit. Nu ştiu dacă această idee vă face plăcere, dar o căsnicie cu Dumneavoastră eu mi-aş fi imaginat-o ca fiind minunată.

Vă rog să-mi iertaţi indecenţa, dar mă simt extraordinar de uşurată prin posibilitatea de a vă transmite gândurile mele cele mai intime, fără a vă incomoda.

Nimeni nu va afla conţinutul acestei scrisori, nici măcar părinţii mei, deşi am în ei o încredere nemărginită.

Dar nu ştiu cât de plăcute sau neplăcute vă sunt sentimentele mele, de aceea Dumneavoastră sunteţi singurul care le cunoaşte.

Nu-mi este frică de moarte. Dumneavoastră, dr. Petri şi dr. Kern mi-aţi îndepărtat, împreună, teama de dureri, iar în ultimele zile am fost atât de fericită cum nu am mai fost vreodată.

Mulţi sunt surprinşi, pentru că alţi oameni sunt necăjiţi şi înspăimântaţi, dar eu cred într-o viaţă de apoi care este exact ca viaţa pe care mi-o visez, iar acolo mai pot cunoaşte şi dragostea pentru un bărbat şi sunt dispusă să vă aştept pe Dumneavoastră şi să vă cunosc sentimentele.

Dar până atunci intenţionez să rămân în viaţă până când vă întoarceţi. Poate că atunci vă va fi penibil să daţi ochii cu mine, după ce v-am spus atât de deschis care sunt toate sentimentele mele. Dar nu trebuie să vă temeţi cumva că aş vrea să vă supun vreunei constrângeri prin această scrisoare.

Nu voi aduce vorba de scrisoare, aşa că va rămâne la latitudinea Dumneavoastră să vă referiţi – sau nu – la ea.

Sunteţi şi veţi rămâne un om liber, iar eu am dorit numai să vă descriu sentimentele mele, în speranţa că acest lucru vă va bucura.

Căci odată aţi făcut faţă de mama mea o observaţie în sensul că ţineţi mult la mine. De aceea m-am gândit că declaraţiile mele vă vor face plăcere.

Voinţa mea de a mai trăi până vă întoarceţi este inimaginabil de mare, căci doar v-am promis să nu provoc niciun fel de dificultăţi. De aceea nici nu aş vrea să vă faceţi reproşuri că n-aţi fost aici când am murit.

Dar eu cred în minuni. De ce tumoarea, văzând cât de mare e dorinţa mea de a trăi, nu s-ar da dintr-o dată bătută? Sunt însă prea puţin dispusă să iau asupra mea chinurile unei noi terapii, pentru că şansele de vindecare pe această cale sunt prea mici. Fie că Dumnezeu mă lasă să trăiesc fără tratament, fie că face să mor, chiar şi cu tratament.

Am voinţa necondiţionată de a trăi, dar nici nu mă tem de moarte. În cazul că acestea ar fi ultimele mele zile de viaţă, ele ar fi şi cele mai fericite.

M-am întrebat deseori cum se face că un bărbat atât de simpatic şi ieşit din comun ca Dumneavoastră nu are o soţie, dar probabil că viaţa de spital vă aduce atâta împlinire, încât nu aveţi nevoie de o soţie. Acest gând m-a şi întristat puţin, pentru că în acest caz n-aţi avea nevoie nici de mine.

Vă rog să nu credeţi că sunt foarte pretenţioasă şi încrezută pentru că exprim aici o părere atât de înaltă despre mine, dar mă simt atât de puternică, plină de viaţă şi de dragoste, încât orice alte afirmaţii n-ar fi decât nişte minciuni.

Dacă mi s-ar mai putea împlini şi dorinţa de a vă med vedea o dată, ar fi minunat.

Atunci nu s-ar mai ivi neînţelegeri, iar eu m-aş simţi în siguranţă în apropierea Dumneavoastră. M-aş lipi strâns de Dumneavoastră, aş fi singură cu Dumneavoastră.

Aş fi profund fericită dacă în ceasul morţii mele mi-aţi ţine mâna. Mă rog lui Dumnezeu ca Dumneavoastră să nu înţelegeţi greşit scrisoarea mea şi să nu vă simţiţi lezat şi să nu credeţi că sunt o proastă.

Dar eu vă consider încă atât de tânăr încât să aveţi suficientă toleranţă pentru sentimentele mele. În clipa de faţă mă simt extraordinar de puternică şi nu am dureri. Boala mea şi pericolul care mă pândeşte mi se par a fi un dar dumnezeiesc.

Dau curaj atâtor oameni şi poate că prin bucuria pe care o răspândesc le iau frica de moarte.

15.11.1982, ora 18,30

Cât de mult aş fi vrut să vă mai văd o dată. Aştept să vă revăd în paradisul meu.

Cu sinceră iubire

A Dumneavoastră Isabell

A dumneavoastră micuţă Isabell

Mulţumim tuturor prietenilor care au împărtăşit soarta noastră şi tuturor celor care ne-au ajutat să o acceptăm.

Christel şi Hans Zachert,
Christian şi Matthias
Noiembrie 1992

Postfaţă

De când a fost tratată Isabell, s-au produs multe schimbări în terapia copiilor şi adolescenţilor bolnavi de cancer. Cu toate acestea, nimeni nu ar putea afirma că astăzi Isabell ar supravieţui, pentru că nici în prezent nu se pot vindeca toţi copiii care suferă de o boală malignă. Totuşi, peste două treimi dintre aceştia supravieţuiesc – însă şi acum ei trebuie să suporte neplăcerile cauzate de chimioterapie, pentru că şi în ziua de azi tot chimioterapia a rămas cea mai eficientă metodă de tratament în bolile tumorale infantile. Între timp, durata totală a tratamentului s-a scurtat, dar totodată terapiile au devenit mai intensive şi mai agresive, urmarea fiind efecte secundare mai numeroase. Este însă adevărat că în acest timp a putut fi pus la punct un remediu foarte eficient împotriva celui mai neplăcut dintre efectele secundare – senzaţia de greaţă şi voma – astfel că tratamentul poate fi suportat considerabil mai bine de către pacienţi. Procedeele de diagnosticare au fost îmbunătăţite şi perfecţionate în ansamblul lor, astfel încât evoluţia bolii poate fi urmărită cu mai multă exactitate, iar tratamentul direcţionat mai precis.

În perioada care a trecut de la începutul anilor optzeci, am reuşit să operăm multe schimbări în întregul context al îngrijirii pacienţilor-copii cu afecţiuni canceroase, fapt ce se datorează colaborării cu părinţii, organizaţi aproape peste tot în grupuri de întrajutorare, asociaţii de sprijin sau cercuri de iniţiativă. Împreună cu părinţii, noi, medicii am obţinut ca, după o fază-pilot, ministerul federal al muncii să aprobe la vremea respectivă lărgirea schemei de posturi pentru medicii şi personalul de îngrijire a bolnavilor din secţiile de oncologie pediatrică. Într-o a doua acţiune s-a obţinut finanţarea unor posturi în domeniul psiho-social – iniţial printr-un proiect – model la nivel naţional, iar ulterior de către casele de asigurări sociale de sănătate, prin cotele alocate îngrijirii medicale. În felul acesta, în prezent, fiecare secţie de oncologie infantilă dispune, pe lângă personalul medical specializat, de psihologi, preoţi, terapeuţi, educatori şi asistenţi sociali. Totodată însă este adevărat că în acest sector schemele de personal nu acoperă peste tot întregul necesar, aşa încât grupurile de părinţi încă mai asigură finanţarea, din terţe surse, a anumitor posturi.

În secţiile de oncologie pediatrică, regulamentele de vizitare a bolnavilor au fost aplicate şi înainte cu mult mai multă largheţe decât în alte secţii spitaliceşti, pentru că prezenţa membrilor de familie alături de copilul bolnav a fost considerată ca esenţială în întreaga evoluţie a bolii. Dar pentru că, în marea majoritate a cazurilor, copiii sunt trataţi în centre de oncologie infantilă aflate la mare depărtare de localitatea de domiciliu a familiei respective, părinţii sunt puşi în imposibilitatea de a face zilnic naveta. Pentru ca mama sau tatăl respectiv să se poată afla permanent alături de copil, iniţial acestora li s-au pus la dispoziţie paturi pliante, fie chiar în secţia respectivă, fie în căminul pentru surorile medicale. Curând, însă, organizaţiile de părinţi au reuşit să închirieze sau să achiziţioneze, în apropierea clinicilor, apartamente sau case în care să poată fi cazată întreaga familie pe toată durata în care copilul se află în tratament staţionar. Considerăm drept un factor extrem de important implicarea întregii familii în procesul terapeutic, pentru că un astfel de eveniment – cum este tratamentul anticanceros al copilului – priveşte întotdeauna întreaga familie care, de la o zi la alta, s-a trezit dezorientată, abătută de pe drumul obişnuit şi firesc al vieţii, se vede confruntată cu o multitudine de probleme, în rezolvarea cărora se implică toată echipa compusă din surori medicale, medici, asistenţi în sfera psiho-socială şi respectivul grup parental de întrajutorare.

Datorită sprijinului acordat de grupurile de părinţi, toate centrele de oncologie infantilă sunt astăzi mai bine amenajate, renovate, lărgite şi modernizate. La Clinica Universitară de Pediatrie din Bonn există o secţie specializată de hematologie / oncologie infantilă care, cu cele 30 până la 50 de noi internări pe an, se numără printre centrele de medie mărime din Germania. Aici activează foarte intens, încă din anul 1982, o asociaţie de sprijin (Förderkreis für tumor und leukämie-erkrankte Kinder / Cercul pentru sprijinirea copiilor bolnavi de tumori şi leucemie). Această asociaţie a contribuit la renovarea secţiei, a finanţat posturi pentru personal de îngrijire medicală şi de asistenţă psiho-socială şi a amenajat, în imediata apropiere a clinicii, un cămin pentru părinţi. În prezent, asociaţia construieşte o anexă, în vederea extinderii secţiei. Când s-a îmbolnăvit Isabell, toate acestea încă nu existau.

Remarcabilă este şi contribuţia organizaţiei-cadru a grupurilor de părinţi (Deutsche Leukämie-Forschungshilfe – Aktion für krebskranke Kinder / Asociaţia germană de sprijinire a cercetării în domeniul leucemiei – Acţiunea pentru copii canceroşi) în folosul cercetării şi al ameliorării condiţiilor de lucru pe tărâmul tratării maladiilor canceroase la copii. Tot din iniţiativa acestei asociaţii-cadru, în decembrie 1994 a luat fiinţă Deutsche Kinderkrebsstifung (Fundaţia Germană pentru Oncologie Infantilă). În felul acesta sperăm ca împreună să ne apropiem mai bine de ţelul activităţii noastre. Iar iniţiativa doamnei Zachert, de a scrie această carte şi de a înfiinţa o fundaţie dedicată îmbunătăţirii mediului psiho-social pentru copiii cu boli tumorale şi familiile acestor copii, reprezintă o importantă piatră de mozaic pe această cale comună a noastră.

Iulie 1995

Prof. dr. Med. Udo Bode
Şeful secţiei de hematologie / oncologie pediatrică
Centrul medical de pediatrie, Universitatea din Bonn

Apel către cititori

De la bun început, dorinţa mea a fost aceea ca prin publicarea acestei cărţi să contribui la ameliorarea situaţiei copiilor cu maladii tumorale şi a familiilor acestora, încurajată de puternicul ecou venit din partea cititorilor, am înfiinţat Fundaţia Isabell Zachert, care şi-a propus drept scop încurajarea copiilor bolnavi de cancer şi familiilor acestora prin diverse mijloace, cum ar fi crearea de facilităţi pentru ca părinţii să poată rămâne peste noapte lângă copiii lor internaţi în centrele oncologice, asigurarea de asistenţă psihologică pentru pacienţi şi familiile lor sau, în anumite cazuri, acordarea de ajutoare concrete în situaţii de dificultăţi materiale.

Dat fiind faptul că până în prezent drepturile de editare au fost acordate unor editori din 20 de ţări, iar cartea a fost deja tradusă şi publicată în zece limbi, am adresat editorilor din străinătate rugămintea de a prelua ideea pentru ţările lor respective şi de a institui acolo câte un cont pentru donaţii în favoarea copiilor suferinzi de boli tumorale. Din Slovacia am primit vestea unui prim succes, în sensul că editura respectivă a sprijinit centrul de oncologie infantilă din Bratislava. În mod deosebit mă bucură faptul că în Polonia, datorită sprijinului acordat de mai multe părţi, spitalul de copii din Varşovia urmează să fie dotat cu două tomografe computerizate. Toate acestea s-au realizat numai pentru că mesajul Isabellei a trezit emoţii atât de multor oameni.

La Bonn, Fundaţia Isabell Zachert este administrată fiduciar de Fundaţia Germană pentru Oncologie Infantilă, aceasta pentru a se evita crearea unor eforturi financiare suplimentare de ordin administrativ, pe de o parte, iar pe de altă parte, pentru ca eu să beneficiez de sfaturile competente ale unor specialişti cu experienţă în domeniul oncologiei pediatrice şi de experienţa acumulată de asociaţia-cadru a grupurilor parentale de întrajutorare.

În contul fundaţiei am depus o parte din drepturile mele de autor. Am primit deja şi sprijin financiar de la numeroşi cititori, cărora le mulţumesc şi pe această cale. La rândul ei, editura susţine Fundaţia Isabell Zachert, vărsând în contul acesteia încasările obţinute din vânzarea acestei ediţii de buzunar. Astfel că, prin cumpărarea unui volum, aţi contribuit şi dumneavoastră, stimaţi cititori, la ameliorarea situaţiei copiilor bolnavi de cancer. Dacă

doriţi să contribuiţi cu mai mult, puteţi depune o sumă în contul următor:

Isabell-Zachert-Stiftung
Commerzbank Bonn
Kontonummer 33 66
BLZ 380 400 07

Primul meu scop va fi acela ca, din fondurile colectate de fundaţie, să sprijin centrul de oncologie pediatrică de pe lângă clinica din Bonn în eforturile sale vizând ameliorarea precis orientată a condiţiilor de viaţă pentru pacienţii săi, precum şi susţinerea morală a copiilor bolnavi de cancer şi a familiilor lor prin insuflarea şi cultivarea curajului de a înfrunta greutăţile vieţii, dar şi, prin acordarea, în limita posibilităţilor, de ajutor de trai.

Ajutaţi-mă, vă rog, în această acţiune!

Christel Zachert
Bonn, septembrie 1995

16 decembrie 1997

Către editura GEMMA PRES

Sunt încântată de faptul că veţi publica sau aţi publicat deja o ediţie în licenţă a cărţii mele în ţara dumneavoastră. De la publicarea primei ediţii, în 1993, drepturile de traducere au fost acordate unor editori din 27 de ţări. Până acum, cartea a fost deja publicată în 20 de ţări.

În anexa ediţiei germane am publicat adresele unor grupuri parentale al căror scop este acela de a contribui la ameliorarea situaţiei copiilor care au căzut pradă cancerului, precum şi de a pune la dispoziţia celor în cauză informaţii suplimentare şi de a le acorda ajutor. Ideea publicării acestor adrese s-a dovedit a fi de mare ajutor şi utilitate multor cititori. De asemenea, am înfiinţat Isabell-Zachert-Stiftung (Fundaţia Isabell Zachert), dedicată aceluiaşi scop.

Mă adresez acum dumneavoastră cu rugămintea şi sugestia de a proceda în acelaşi mod, respectiv de a publica în ediţia pe care o pregătiţi sau într-o eventuală următoare ediţie adresele unor grupuri similare din ţara dumneavoastră. Sunt sigură că şi cititorii dumneavoastră vor aprecia acest serviciu.

Anexez, pentru informarea cititorilor Dumneavoastră, adresa de contact din România.

Cu mulţumiri anticipate şi cu cele mai bune urări,

Christel Zachert

Olga Rodica Halmagi
P.A.V.E.L.
Str. Sold. Tina Petre 6, Bl. L. 31, se. A, ap. 19, cod 74416
RO Bucureşti, of. 49, Sector 3, România
Tel-Fax: +40 1 2506651; Tel: +40 1 6475624

DESTINE-DESTINE-DE

Isabell nu a împlinit decât 15 ani când află cumplitul diagnostic, echivalent cu o condamnare la moarte: cancer. Din această clipă, viaţa i se schimbă radical; începe o cursă îndârjită împotriva destinului. Cu inepuizabilă energie, cu forţă, curaj şi dragoste, întreaga ei familie şi prietenii se luptă pentru viaţa ei.

Prin boală, Isabell se maturizează rapid, depăşindu-şi cu mult vârsta reală şi căpătând o personalitate ieşită din comun. În ciuda suferinţelor pe care le îndură, mai găseşte - nu în ultimul rând datorită credinţei - suficientă forţă interioară pentru a avea o viziune pozitivă asupra propriei vieţi şi nu îşi pierde speranţa că va putea depăşi această grea încercare.

O POVESTE TRAGICĂ ŞI ADEVĂRATĂ

NE REVEDEM ÎN PARADISUL MEU

BESTSELLER INTERNAŢIONAL
APĂRUT ÎN 27 DE ŢĂRI
ÎN PESTE 1 MILION DE EXEMPLARE

[1] Oma: (fam.) mama-mare, bunica (germ.).

[2] Opa: (fam.) tata-mare, bunicul (germ.).

[3] Necroză: distrugerea locală a unor ţesuturi, organe sau părţi de organe (n.a.).

[4] Sistemul „schimbului de copii" între familii din ţări diferite se practică de decenii în Europa occidentală, astfel asigurându-li-se adolescenţilor, pe perioade determinate (fie în timpul vacanţelor, fie pentru unul sau mai mulţi ani de studii) un cadru familial adecvat şi totodată o atmosferă propice pentru învăţarea limbii şi cunoaşterea cât mai bună a obiceiurilor şi modului de viaţă din ţara respectivă.

[5] Schema H.O.K.: O formă de chimioterapie, denumită după cel care a stabilit-o, prof. Dr. Hans Otto Klein (n.a.).

[6] Cateter subclavicular: Cateter (sondă) care se introduce în venă, în zona gâtului (n.a.).

[7] Advent: (în ritul catolic şi protestant) Perioadă de patru săptămâni care precede Crăciunul, respectiv fiecare din cele patru duminici dinaintea Crăciunului, marcată festiv, în cadru familial, prin aprinderea câte uneia din cele patru lumânări de pe coroniţa de Advent.

[8] Leucopenie: Scăderea, reducerea numărului total de leucocite (globule albe) sub 5000/milimetru cub (n.a.).

[9] Confirmaţie: (La catolici şi luterani) Ritual menit să întărească harul primit la botez. În vederea acestui ritual, copiii sunt instruiţi, de regulă, de preotul paroh. În biserica luterană, confirmaţia are loc la vârsta de 14 ani, când tânărul devine astfel şi membru al bisericii, respectiv al comunităţii parohiale respective.

[10] Scat: joc de cărţi, foarte popular în Germania.

[11] „Dinner for one": „Cină pentru o persoană" (engl., în traducere literală).

[12] Bento: Meniu de picnic, specific japonez (n.a.).

[13] Brunch: Dejun consistent, programat de regulă în cursul dimineţii, obicei practicat mai ales în Marea Britanie şi SUA, însuşi cuvântul „brunch" fiind derivat din combinaţia „breakfast" (mic dejun) + „lunch" (dejun, prânz).

[14] Scintigramă: înregistrare grafică a activităţii unui ţesut sau organ, obţinută prin scintigrafie (metodă de explorare prin introducerea unei substanţe radioactive în ţesutul/organul respectiv). Densitatea liniilor înregistrate pe scintigramă corespunde intensităţii activităţii în zona respectivă (n. a.).

[15] „First control", „Second control": „Primul control", „Al doilea control" (engl.).

[16] After Eight: Marcă de specialităţi din ciocolată cu mentă.

[17] „Probably", „perhaps": probabil, poate (engl, în original).

[18] Bleomycin: Formă de chimioterapie care se aplică ambulatoriu, prin injectare intramusculară (n.a.).

[19] Ganglioneuroplastom: un fel de tumoare malignă (n.a.).

[20] Eger: Râu în Bavaria.

[21] „Omuleţul de Sânmartin”: Un fel de cozonac tradiţional, uneori având aspect antropomorf, care se dăruieşte celor dragi de ziua Sf. Martin. Mărimea lui variază în funcţie de numărul comesenilor, respectiv al membrilor familiei care îl va primi în dar.

Table of Contents

{1} 167
{2} 167
{3} 167
{4} 167
{5} 167
{6} 167
{7} 167
{8} 167
{9} 167
{10} 167
{11} 167
{12} 167
{13} 167
{14} 167
{15} 167
{16} 167
{17} 167
{18} 167
{19} 167
{20} 168
{21} 168